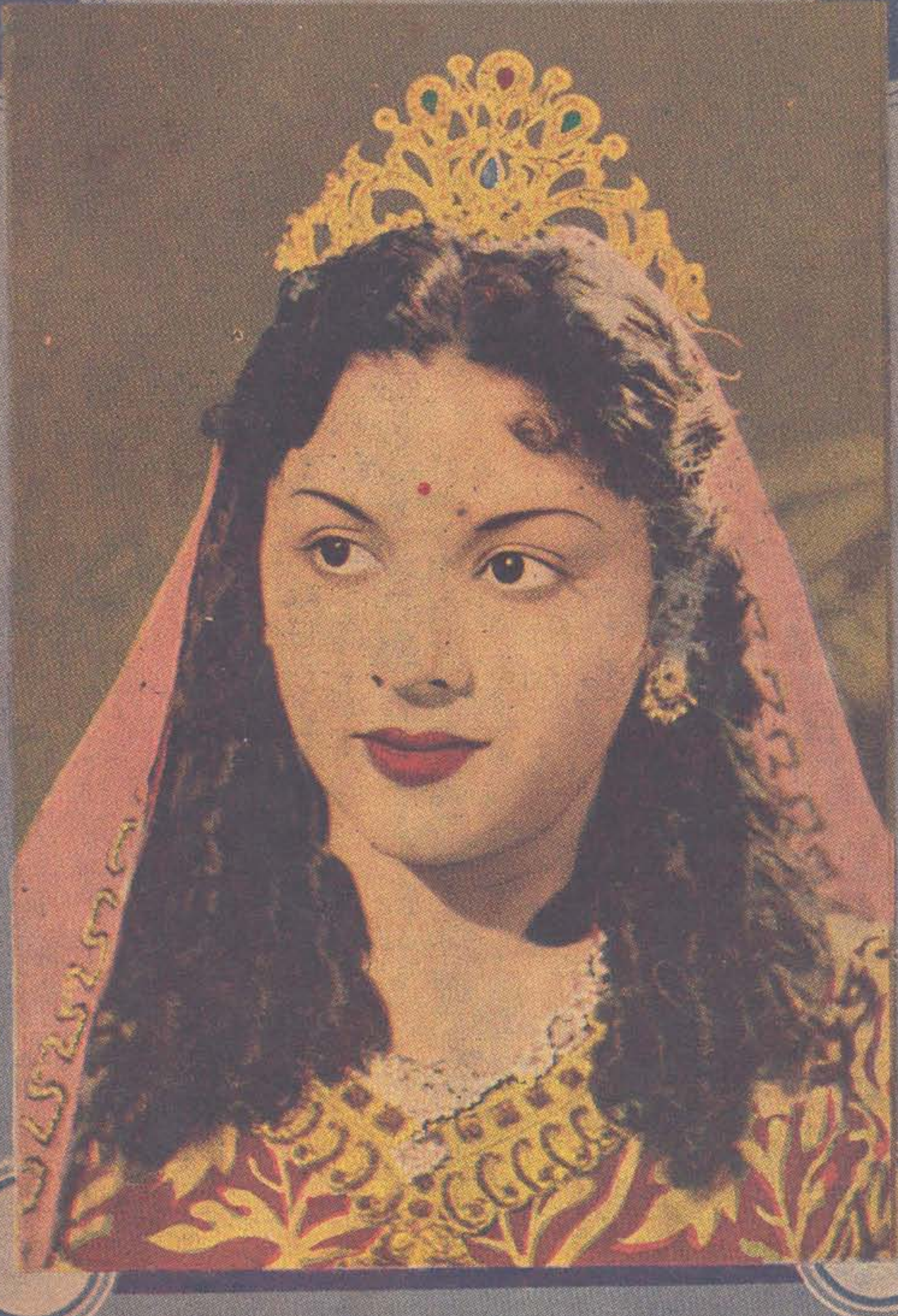
ఆంధ్రపత్రిక

సచిత్ర వారపత్రిక



4 అణాలు

21-4-'54



హైదరాబాద్ శాసనసభాభవనం

—ఫొటో : లక్ష్మణ్.

సంవత్సర చందా
రు. 12-0-0
విడిపత్రిక 4 అ.

ఆంధ్రపత్రిక

సంపుటము 47
సంచిక 32
21.4-54

సచిత్రవారపత్రిక

Founder : K. NAGESWARA RAO

జయ చైత్ర బహుళ తదియ బుధవారం



కర్నూలులో అసలు డేరాలు

ఫొటో : వి. తంబి (కర్నూలు)

విషయానుక్రమణిక

ముఖచిత్రం: పరిమళాకారి
"ప్రజారాజ్యం"లో పద్మిని.

కాలక్షేపం — 2
గుంటూరులో గాలిమేడలు — 7
పర్బీలో కూనిరాగం — 9
పరాజితవ్యక్తి — 12
మంచీ-చెడూ — 19
అమ్మ ఎందుకు నవ్వింది? — 24
మేము మర్కటములు! — 30
మంచు మనిషి — 31
కర్పూర ద్వీపయాత్ర — 36
ఎందుకు...ఏమిటి! — 42
పుస్తకం పోయింది — 43
సినిమా — 44
విజ్ఞానవీథులు — 54

కాలక్షేపం

ఖలునిన్ సజ్జనుగాగ, మూర్ఖజను
　　సంఖ్యావంతునింగాగ, దా
యల సన్మిత్రులగా, నగోచరము
　　ప్రత్యక్షంబుగా, ప్రాణహా
త్కాలసంభైన మహావిషం బమృతముంగా
　　జేయు సత్కర్మము
జ్జ్వల నిష్ఠానిధివై భజింపుము
　　వయస్యా! వాంఛితార్థాప్తికిన్.

తా॥ ఓమిత్రుడా! నీవుకోరినకోరికలను పొందవలెనంటే, దుర్మార్గులను సన్మార్గులుగా చేయగల్గినటువంటిన్నీ, మూర్ఖుడగువానిని విద్యాధికుడైన గణనీయునిగా చేయగల్గినటువంటిన్నీ, శత్రువులను మంచి మిత్రులనుగా జేయగల్గినటువంటిన్నీ, అదృశ్యమైదానిని ప్రత్యక్షము చేయగల్గినటువంటిన్నీ, ప్రాణమునపహరించెడి మహావిషమును అమృతముగా మార్చునటువంటిన్నీ పుణ్యకర్మలను నిష్ఠాగరిష్ఠుడవై సాధకము చేయుము.

"నీకర్మ నీవు అనుభవించు అని చెప్పడం" ఎందుకూ అక్కరకు రాని వేదాంతం అనేమాట ఒక విధంగా నిజమే. ఈ పద్యంలో "నీ కర్మ నీవు అనుభవించి తీరవలసినదే" అని చెప్పడంలేదు. వీాడు మిక్కిలి, నీకు అశుభాలు సంభవిస్తే, దుర్మార్గుల మూలంగా అవస్థలు ప్రాప్తిస్తే అటువంటి కష్టాలు అరిష్టాలు తొలగిగట్టెక్కడానికి మంచి కర్మలు కొన్ని చెయ్యి అన్నాడు. అటువంటి సత్కర్మలు చేస్తే నీ జాతకం బాగుపడి, మిట్టలు పల్లాలు ఎక్కిదిగుతూ నడుస్తున్న నీ బండీ, నీ జీవిత శకటచక్రం, అనగా నీజాతక చక్రం మంచి దశలోకి తిరుగుతుంది. "నీకు మంచిరోజులు వస్తాయి. నీకు మేలుకలుగుతాది. నీ పాలు పొంగుతాయి. నీ మాట బలమవుతాది. నీ మాట లాభమవుతాది. నీకు జయమవుతాది. అంబా పలుకవే - జగదంబా పలుకవే!" అని బుడబుడక్కలవాడు తెల్లవారుజామునవే వచ్చి, తియ్యని పలుకులతో "మేలుకో! మేలు పలుకుతా అయ్యా! మేలుకో!" అని నిద్రనుంచి లేపినట్లుగా ఉంటుంది. కాని యిదంతా పాత చొక్కాలూ చిరిగిపోయిన ధోవతులూ యాచించి మూటగట్టుకొని పోవుటకై, మనకు ఉబుసుపోవుటకై హుళిహుళక్కిగా బుడబుడక్కలవాడు పల్కిన బూటకనాటక నాందీ ప్రస్తావనగా వినోదంగా విని, "పోరా!" అని పరిహసిస్తాం. ఇంతకూ చెప్పవచ్చిన దేమిటంటే, మనకు మంచికాలం వస్తుందని ఎవరైనా ఆశీర్వదిస్తే అందులోకూడా మన నమ్మకం శిశ్లై నమలినట్లుగానే ఉంటుంది. మనకు వచ్చే కష్టాలు అన్నీ ఎవడైనా నష్టజాతకం గుణించినట్లుగా గుణించి చెప్పినట్లయితే, కర్మానుభవం తప్పదని వాదిస్తే "అవశ్యము, భోక్తవ్యం కృతంకర్మ శుభాశుభం" చేసికొన్న కర్మ శుభంగాని అశుభంగాని అవశ్యం అనుభవించితీరాలి అంటే, కారాలు మిరియాలు నూరుతాం అటువంటి కర్మసిద్ధాంతాలమీద.

"ఎవడికర్మ వాడు అనుభవించి తీరవలసిందే!" అనే పాడు కర్మ సిద్ధాంతం మూలంగానే భారతదేశం వైధవ్యదేశం అయిందనిన్నీ, యీ దేశంలో వైధవ్యాళ్లు ఎక్కువైనారనిన్నీ, బాల్యంలో కర్మంచాలక పెనిమిటి మరణించినప్పటికీ, "ఆ పిల్లకర్మ అంతే" అని ఆపిల్లకు యావజ్జీవ ద్వీపాంతరవాసశిక్ష విధించినట్లుగా, ఆమరణవైధవ్యం హిందూసంఘం విధించింది. అందుకనే మనదేశంలో బాల వితంతువులు యౌవన వితంతువులు, ఎంత వయస్సులో కావాలంటే అంత వింత వయస్సులలో చింతాక్రాంత వితంతువులు అధిక సంఖ్యాకులై విధవలతో నిండిన వైధవ్యదేశం అయిందంటే అది కేవలం అర్థంలేని వెధవ మాట అని త్రోసివేయడం వెధవపని. కర్మ అనేది అనుభవించితీరవలసినదేగాని తప్పించుకొని తిరుగుటకు వీలులేదన్న భావం మనలో వేరుపారి, ఊడలుదిగి, వ్రేళ్లతలలు వేసిన మర్రి లాగున విస్తరించి, ఆ విస్తరించిన వటవృక్షంక్రింద మరొక సిద్ధాంతం మరొక

తత్వం తలయెత్తుటకుగాని మొలకఎత్తుటకు గాని వీలులేకుండా పోవడం నిజంగా మన కర్మ అని ఒప్పుకోవాలి. ఇటువంటి కర్మ సిద్ధాంతం మూలంగా, అబలలైన ఆడవాళ్ళు నిజంగా "నా కర్మ ఇంతే"నని గంపెడంత శోకం కడుపులో పెట్టుకొని ఈ కర్మకు ప్రతిగా చేయదగిన ప్రతిక్రియ ఏమీ లేదని, గుండె రాయిచేసికొని, తన కర్మ క్షురకర్మయేయని మనస్సు స్థిరం చేసికొన్నారు.

"తలలు బోడులైన తలపులు బోడులా విశ్వదాభిరామ వినురవేమ" అనేమాట యిప్పటిదికాదు. కర్మ అంటే మూడు విధాలైనది. మనోవాక్కాయ కర్మలు మూడు ఉన్నాయి. మనస్సుతో చేసే కర్మ ఒకటీ, వాక్కుతో చేసేకర్మ రెండవది కాయముతో అనగా శరీరంతో చేసే కర్మ మూడవది. మనస్సులో అనేక విధాలుగా ఆలోచనలు చేస్తూఉండడం కూడా మానవుని జీవిత వ్యాపారమే. కొట్టడం అనేది ఒక పని. కొట్టెదనని తిట్టడంకూడా ఒక పనియే. కొట్టవలెనని తలపెట్టడంకూడా ఒక పనియే కాబట్టి తలపులలో వలపుల వలలు సాలీడు గూడు అల్లినట్లుగా అల్లుకొనుచూ వెళ్లుచుండినట్లయితే, ఆ సాలీడు గూళ్ళలో ఏవో మొగపురుగులు చిక్కినట్లయితే, బాలవిధవ పేరు పరువులు నిలువ నీడలేక పరువుతీసినట్లుగా ఆపిల తన బ్రతుకును కాలప్రవాహం పాలుచేసి "కృష్ణార్పణం" అంటుంది "కృష్ణార్పణ మెల్ల జీవనము కాదా కృష్ణవేణమ్మరో!' అంటుంది అంతటితో ఆమె తలపులకు తలుపులతో సహా ఆనకట్ట తెగినట్లవుతుంది కాబట్టి మనము మనస్సులోపడే మథనకూడా మనం ఆచరించే కర్మయని అంగీకరించాలి మన జీవితవ్యాపారంలో ఇది ఎన్నోవంతు అవజనదు. ఊహామాత్రమైన స్వప్నలీలవంటి తలంపు ఆవంత కావచ్చు. కాని ఆ వంత వలన వితంతు జీవితం వివితంగా వితా బ్రతుకై, కాంతలు కళాకాంతులు లేనివారైనారో శ్రీ వీరేశలింగం పంతులుగారు గ్రహించి గర్హించి వివరించియున్నారు.

స్త్రీ అంటే కేవలం పరాశ్రయంవల్లనే, పురుషాశ్రయం వల్లనే, జీవించి, ప్రకాశించి, తరించవలెననే సిద్ధాంతమొకటి వేదములలో ఉన్నదో లేదో గాని, వేదములు అపౌరుషేయములైనట్లుగానే మన పురుషులలో పౌరుషం లేకుండా చేసిందిఆసిద్ధాంతం. పుత్రులులేనివానికి గతిలేదన్నట్లుగా పతిలేని సతికి మోక్షంలేదని వాదించారు.

"ఎవరుచేసికొన్న కర్మ వారే అనుభవించాలి. ఎవరి పాపపుణ్యాలు వారివే" అనే సిద్ధాంతం పురాణంలో ఉన్న

ఎవరు?

బైరాగి.

భయద మృత్యుగహ్వరవక్షంపై, ఊయల లూగేవారెవరు?
తెగినతలను తన చేతబట్టుకొని, ముందుకు సాగేవారెవరు?
మోహనమురళి మూగబోయిందట, తీగెలు తెగినాయట మహతికి.
ఆది పినాకపు నారి మీటుతూ, భైరవి పాడేవారెవరు?
కోమల కావ్య కన్యకలకోసం, వేచి ఉన్న వారే అందరు
కంటకగాత్రి కుబ్జతో రోయక క్రీడలు ఆడేవారెవరు?
నయనాల్లో నివసించేదేవత, కోరిన కెందామర లేవీ?
నయనాంబుజ మర్పించి అర్చనను, పూర్ణంచేసే వారెవరు?
బాలరసాలసాలనవపల్లవ తల్పశాయులెందరు లేరు
డమరుక లయకు త్రిశూలాగ్రంపై, నృత్యంచేసే వావరెరు?
శైలంలోయలో కోయిలకూతలకే, మేనుమరచినారే అంతా,

అగ్నిశైల శిఖరంపైపూచిన, పూవులుకోసే వారెవరు?
దివిజ దనుజులిరువురికీ వలసిన దమృతం, దక్కనియెడ వారుణీ.
సాగర గర్భవేదనల గరళం, ఇది చవిచూసే వారెవరు?
దక్షాధ్వర విధ్వంసహేతువది, శర్వజటా జన్యజ్వాలిక.
శప్త మృకండుసుతుని కంఠపు యమపాశం కోసేవారెవరు?
గగనసుమాల గంధమధువులకై, అర్రులుచాస్తారే అంతా
ఉదయ బీజములకై పాతాళపు లోతులు చూసేవారెవరు?
యజనారణులు విఫలమైనవి ఇక ప్రజ్వరిల్లదీహోమాగ్ని
వజ్రాస్థులఘర్షణతో వహ్నికి జీవంపోసే వారెవరు?
దుగ్ధదధులు ప్రవహించిన దేశం, తృషితులకిట కరువేముంది?
ఐతే మృత్యుపూతనా స్తన్యం పానంచేసే వారెవరు?
హుతాశనాశనులై, జలనిధిలో, చిచ్చు రేగేవారెవరు?
అలకాపురి దోచేందుకు మబ్బుల తెన్నున సాగేవారెవరు!

జనానా స్త్రీలకు వర్తించదు కాబోలు. అందుకనే స్త్రీలకు వేరే వోటింగు హక్కు అక్కరలేదన్నారు చాలాకాలం. స్త్రీ అనేది పురుషునకు అణిగి మణిగి యుండవలెననిన్నీ, స్త్రీ అంటే పురుషుడు ఇస్త్రీ చేసిన మడతలా గున తళతళ లాడుతూ, కళకళలాడుతూ ఉండవలెననిన్నీ వాదించిన రాజకీయ వేత్తలుకూడా ఒకప్పుడున్నారు.

మేలనుట కేవలము మేలమాడుటకాగు. చాకలివాండ్లంటే రజకులు. రజకులంటే చాకలివాండ్లు. రజకులలో నుండియే రాజకీయము ఉద్భవించినదనెడి రామాయణ గాథలుకూడా ఉన్నాయి శ్రీరాముడు రాజైనపిమ్మట చాకలిపేటలో చెప్పుకొన్న మాటలు రాముని చెవికెక్కి, సీతను, గర్భవతియైన సీతను, వనవాసానికి పంపించాడు. అటువంటి రజకుల వోట్లతో నిమిత్తం లేకుండా. నేటి మన రాజకీయ నాయకులు

★ కాలక్షేపం ★

మాత్రము ప్రజారాజ్యంలో ప్రవర్తించ గలరా? స్త్రీకి స్వతంత్ర ప్రజ్ఞగాని, ప్రతిభగాని లేదని ఇ స్త్రీ చాకలియైన రజకుడు కూడా యీనాడు వాదించలేడు. స్వతంత్ర ప్రజ్ఞ ప్రకాశించవలెనంటే, స్వాతంత్ర్యం ఉండాలి. స్త్రీకైనా అంతే. పురుషునకైనా అంతే. ఏ లాంతరు కాంతి ఆ లాంతరుదే. కాంతుని కాంతివల్ల కాంతకు కాంతివస్తే, అది కాంతయొక్క సహజ కాంతి కాదు. చంద్రవదన పది పదిహేను కాలాలపాటు పసుపు కుంకంతో కళకళలాడుతూ ఉండవచ్చు. అట్టి చంద్రబింబానికి వెన్నెల రాత్రి అయిన తర్వాత చీకటి రాత్రి వస్తుంది. పతిభక్తివల్ల సతి, శక్తిస్వరూపిణి కావచ్చు. కాని స్వయంశక్తితో ప్రకాశించెడి పరాశక్తి యీశ్వరునకు అతీతమైనదని దేవీస్వరూపమును నిరూపించెడి దేవీభాగవతమే స్త్రీపురుషుల పరస్పరాశ్రయపు లావాదేవీల లెక్కలను చక్కగా చూపించగలదు. స్త్రీని లెక్కచేయని పురుషుడు మహిషాసురుడు (వట్టి దున్నపోతు). వాడే మహిషాసురుడు కూడా — స్త్రీని గౌరవించెడి రాజ్యమే నాగరిక రాజ్యము. మనసత్యం మనలను రక్షించాలి. అని బోధించిన మహాత్ముడు సత్యభామలను కూడా సత్యాగ్రహ సమర రంగంలోకి తీసికొనివచ్చాడు

భార్యను భర్త ఎందుకు ప్రేమిస్తున్నాడు? ఆ రహస్యమే బాగా తెలిసికోండి అని యాజ్ఞవల్క్యమహర్షి సన్యాసాశ్రమం స్వీకరించేముందు తన భార్యలైన కాత్యాయనితోను మైత్రేయితోను చెప్పియున్నాడు. తన కేళీవిలాసంకోసం, తన తృప్తికోసం, తన మనస్సంతోషం కోసం, తన అవసరంకోసం ప్రేమిస్తున్నాడు. ప్రియురాలికోసం ప్రియుడు ప్రేమిస్తున్నాడనే మాట అబద్ధం అన్నాడు. భార్యకూడా అంతే. డిటో. తన బ్రతుకు గడచి గట్టెక్కడానికి, తన మనుగడకోసం, తన మమత తీరడంకోసం, తన పసుపు కుంకుమకోసం భర్తమీద ప్రేమ భార్యకు భక్తిగా ఉంటుంది. బిడ్డలమీద ప్రేమ కూడా ఆత్మానందంలో పుట్టిన బిడ్డయే. ఆత్మసంతృప్తి ప్రధానం కనుక అటువంటి ఆత్మయొక్క జ్ఞానం ఎంత కలిగితే అంత మంచిది అన్నాడు యాజ్ఞవల్క్యుడు. యాజ్ఞవల్క్యుడు అపారజ్ఞాన సంపన్నుడు. అఖండ తత్వవేత్త. అసమాన యోగవిద్యాపారీణుడు. జనకమహారాజు సభలో మహా తర్క వేదాంత శిరోమణులను నోరు మూయించి, జనకమహారాజుకు తత్వరహస్యములను బోధించిన జ్ఞానసింధువు. జనకమహారాజు సభలో గార్గి అనే మహాజ్ఞానసంపన్నురాలగు తత్వశాస్త్ర విదుషీమణితో యాజ్ఞవల్క్యుడు అనేక విషయాలు వాదించియున్నాడు. ఈ గార్గి అనే జ్ఞానురాలివద్ద చాలా కాలం మైత్రేయి. శుశ్రూష చేసింది గార్గి కంటెను గొప్ప తత్వవేత్త యాజ్ఞవల్క్యుడని తెలిసికొని అతనిని మైత్రేయి వివాహమాడింది జనకమహారాజు సభలో గార్గి మైత్రేయి మొదలైన నారీరత్నములు అనేక ధర్మశాస్త్రములను, తత్వరహస్యములను, శాస్త్రవిజ్ఞాన వేదాంత సిద్ధాంతములను గూర్చి బహిరంగ చర్చలు పండితులతో మహాజ్ఞానులతో చేయుచుండినప్పుడు, జనక మహారాజు భార్యయున్నూ జానకియున్నూ సభకువచ్చి వింటూ ఉండేవారు. సీతా అమ్మవారికి బాల్యంనుంచీ యీ జ్ఞానసంపన్నుల గోష్ఠి చెవికెక్కి మనస్సుకెక్కి ఉంటుంది. రాములవారు వశిష్ఠ విశ్వామిత్రుల ఉపదేశంవల్ల ఎటువంటి తత్వజిజ్ఞాసలో తర్ఫియతు అయినారో, సీతా అమ్మవారుకూడా జనక మహారాజు సభకు యాజ్ఞవల్క్యునితో వచ్చిపోతూ ఉండే గార్గి, మైత్రేయి వగైరా విదుషీమణుల గోష్ఠిలో మునిగి తేలుతూ ఉండేది. అటువంటి రాములవారితోను సీతా అమ్మవారితోను ఆంజనేయులవారు అనేక ఆధ్యాత్మిక విషయాలు చర్చించి ప్రబోధం పొందినాడంటే నిజమూ అబద్ధమూ అని వాదోపవాదాలు చేయనక్కరలేదు. సీతా రామాంజనేయ సంవాదం అందరికీ జ్ఞానప్రదం. సీతా అమ్మవారి కాలంలో ఆడవాళ్లు అజ్ఞానులు కారు. రాజసభలకు వచ్చి సమస్త ధర్మశాస్త్ర విషయాలూ చర్చించారు. ఇదమిత్థమని శాసించారు.

గార్గి మైత్రేయుల కాలం మనం మరచిపోయినాము. దుర్గాబాయివంటి ఆంధ్ర మహిళ నేడు, స్త్రీ అంటే దేశ పునర్నిర్మాణానికి మేస్త్రీ యని సశాస్త్రీయంగా సప్రమాణంగా ఋజువుచేసే ఋజుకాలం మరలవచ్చింది.

అణగద్రొక్కబడినవాడు అధికారములోకి వచ్చినప్పుడు, తన్ను అణగద్రొక్కిన వానిపై పగసాధించగలడు. అత్తగారి పెత్తనములో నోరెత్తలేని కోడలు, కోరలు తీసిన పాము. అత్తగారి నిర్యాణానంతరము, కోడలు అధికారములోనికి వచ్చినప్పటికీ, ఎవరిమీద పగ సాధించగలదు? విధానమే గృహరాజ్య విధానమనెడి ఊహ యొకటి కోడలు మెదడులో పదును చేసి పైరుచేసినట్లుగా పెరుగుతూ ఉంటుంది. తాను ఇంటికి పెత్తనము వహించగానే, తన కోడలిపై తానుకూడా నిరంకుశాధికారమును నిస్సందేహంగా సాగిస్తుంది. అందువల్ల, నిరంకుశాధికార విధానం మూలంగా నిరంకుశవంశం పరంపరాభివృద్ధిపొందుతూ ఉంటుంది. నిరంకుశవంశంపోతే దేశం బాగుపడుతుంది. మనబుద్ధికి ఒక అంకుశం ఉంటే, మనబుద్ధి మనవశం అయితే, మన వంశం బాగుపడుతుంది, మన దేశం బాగుపడుతుంది. అందులో సందేహం లవలేశం లేదు.

"మనసా! బుద్ధిలేని మనసా!" అని తిట్టుకున్నందువల్ల కొంతవరకు సంస్కారం కలుగుతుంది నిజమే. పశ్చాత్తాపందల్ల మనస్తాపంవల్ల పాపం పూర్తిగా పోతుందంటే, అది కేవలం సర్వరోగ సంజీవి యని భావించాలి. కాని, కేవలం "పాపోహం! పాపకర్మాహం! (పాపం నేను, పాపకర్మ నేను)" అని ప్రతిరోజూ భగవంతుని యెదుట ఒక వాఙ్మూలం వ్రాసి దాఖలు చేస్తే ప్రయోజనంలేదు. పిల్లవాడు అల్లరి చెయ్యడంవల్ల వానికి చదువుమీద శ్రద్ధ పోతూఉన్న సందర్భంలో, పిల్లవానిని అల్లరి చెయ్యవద్దని ఆజ్ఞాపించినంత మాత్రంచేత

కారణం

పాలవాడు వాడుకప్రకారము పాలు పోసినతరువాత, యింటావిడ మామూలుప్రకారము బేడ పాలవానికి యిచ్చివేసింది. పాలవాడు వాపసు చేస్తూ

పా: యీవేళ పాలకు ఒక అణా యెక్కువధర అయినదండీ?

ఆ: కొన్ని సంవత్సరాలుగా పాలు వాడుకప్రకారం యిస్తున్నావు. యీవేళ పాలధర పెంచడానికి కారణం?

పా: నీటికొళ్ళాయిలు బందు కావడమువల్ల తల్లీ!

—నరిసేపల్లి చెంగరాయసెట్టి
గుంతకల్లు.

"చేయను" అని వాడు లెంపలు వేసికొన్నప్పటికీ చాలదు. అల్లరిచేయడం మానివేయాలి. కాని, అల్లరి చెయ్యకుండా, పాఠాలు చదువకుండా ఏదీ చెయ్యకుండా ఉండగలడా? మనస్సు అనేది సద్విషయాలలో సంచరిస్తూ ఉంటుంది. లేదా దుర్విషయాలలో సంచరిస్తూ ఉంటుంది. సద్విషయవ్యాపకంగాని, దుర్విషయవ్యాపకంగాని ఏదీ లేకుండా మానవుని మనస్సు నిర్వ్యాపకంగా మాత్రం ఉండదు. *Nature abhors vacuum* "ప్రకృతికి శూన్యం అంటే గిట్టదు" అనేది భౌతిక శాస్త్రం నేర్పిన సూత్రం. అదే సూత్రం మన చిత్తప్రవృత్తి ప్రకృతికికూడా వర్తిస్తుంది. చెడు అనేది పోవాలంటే, దాని స్థానే మంచి అనేది రావాలి. చదువు సాగిస్తే అల్లరి అడుగంటి పోతుంది. ఆరోగ్యం ఏర్పడి మంచినెత్తురు ఏర్పడుతూ ఉంటే, శరీరంలో అనారోగ్యం పోయి క్రిములు పోతాయి. క్రిమినలు నేరాలుచేసే దొంగజాతులవాళ్లకు ఆశ్రమాలు ఏర్పరచి చేతిపనులు చేకూర్చి న్యాయంగా హాయిగా బ్రతకడం నేర్పితే, దొంగతనం చేయవలెననే కోరిక దొంగతనంగా వాళ్ల హృదయంలోకి ప్రవేశించదు.

"ఖలునిన్ సజ్జనుగాగ
మూర్ఖజను సంఖ్యావంతునింగాగ, దా
యల సన్మిత్రులగా, నగోచరము
ప్రత్యక్షంబుగా, ప్రాణ హృ
త్కాలనంబైన మహావిషం బమృతముంగా
జేయు సత్కర్మము
జ్వల నిస్తానిధిపై భజింపుము
వయస్యాః వాంఛితార్థాప్తికిన్."

ఇంద్రియాలనూ బుద్ధినీ కట్టుబాటులోకి తెచ్చుకొనడానికి పశ్చాత్తాపం చాలావరకు పనిచేస్తుంది. కాని, భౌతిక శరీరాన్ని తపింపజేయడం, దహింపజేయడంగా తత్వజ్ఞానం కాదు. సంకల్పం ఏమిటి? సాధించవది ఏమిటి? అని యోచించాలి. దేహాన్ని తగులబెట్టితే, మిగిలేది ఏమిటి? బూడిద అటువంటి అగ్నిసంస్కారంవల్ల వచ్చే ఆత్మసంస్కారం బూడిద. వ్యాధి ప్రవేశిస్తే లంఘనములు చేయడం మంచిదే. కాని ప్రాణం పోయే వరకు లంఘనాలు చేస్తే, ప్రాణంపోయి దానితో వ్యాధికూడా సహగమనం చేస్తుంది. కాని, అటువంటిది చికిత్స అవుతుందా? అనే విచికిత్స కొంచెం కలగాలి. సంఘాన్ని సంస్కరించడం అంటే, హిట్లరు లాగున యూదులనందరిని వేటాడి చీల్చి చెండాడడం కాదు. హిట్లరుమాటను సాగనివ్వనటువంటివాళ్లనందరినీ నిర్బంధ ప్రవాసాలలో నాజీ నరకాలలో నానాహింసల పాలు చేయడం కాదు. అది అంతా సంహరించడమేగాని సంస్కరించడం కాదు. స్త్రీజాతిని ఉద్ధరించాలంటే, స్త్రీజాతికి కావలసిన ఆత్మ సంస్కారం కలుగవలెనంటే, చనిపోయిన భర్తతోపాటు బ్రతికి ఉన్న భార్యను కాల్చివేయాలన్నారు కొందరు. ఎందుచేత? మహమ్మదీయుల దండయాత్రల కాలంలో అంతఃపుర రాజపుత్రస్త్రీలు, అన్యథా శరణం నాస్తి అని అగ్నిహోత్రంలో దూకినారు. "అన్యథా శరణం నాస్తి" అనే స్థితిలో ఆడవాళ్లను ఉంచడం మొగవాళ్ళు చేసిన పాడుపని. అందుకు ఝాన్సీ లక్ష్మీబాయి కత్తి ఝుళిపించి, "ఆపత్తు వస్తే అబలలు అగ్నికి ఆహుతి కావాలిగాని అన్యథా శరణం నాస్తి" అనే సిద్ధాంతాన్ని ఆమె ఆనాడు పైకెత్తిన కత్తితో ఖండించింది. యోగం అంటే, ముక్కు మూసికొని ఊపిరి బిగబట్టడం విడిచిపెట్టడం, ఆఖరుకు ప్రాణం బిగబటి విడిచిపెట్టడం కాదు. ప్రాణానికి శరీరానికి లంకె చెడకుండా, బుద్ధికి కళ్లెంపట్టి, సత్కర్మలో కదం తొక్కించడమే యోగం. లేకపోతే జీవితం వృథాగదా సదా! సత్కర్మ చెయ్యక కేవలం యోగవిద్యలు సాధకంచేసి పరకాయ ప్రవేశాది పల్టీమొగ్గలు వేసినంతమాత్రంచేత ఆత్మసంస్కారం కలుగదు. ఆత్మజ్ఞానులు అవతరించరు. సంఘానికి సరియైన సంస్కారంగాని సంస్కృతిగాని ఆ యోగముద్రవల్లనే లభించినదని ముద్రవేయడానికి వీలులేదు. వేదాలు నిజంగా అపౌరుషేయాలైతే, స్త్రీలు ఎందుకు చదువకూడదు? స్త్రీలు అనబడేవాళ్లు అపౌరుషవర్గమేకదా! స్త్రీజాతిని పురుషులు ఎందుకు ప్రేమిస్తున్నారో కట్టెవిరిచి చెప్పాడు యాజ్ఞవల్క్యుడు. పాశ్చాత్యులు (అంటే ప్యారిస్ మొదలైన నగరాలలో ఉండేవాళ్లు) మనకంటే భోగలాలసులు. "ఆవ్! ప్యారీ! హాలో ప్యారీ!" అని కలువరించేవాళ్లు చేరిన నగరమే ప్యారిస్ నగరం. ఈ అప్రాచ్యలోకం మనకంటె కళ్లు తెరచిందని ఎంచి వారి నకళ్ళు మనం దిగుమతి చేసికోనక్కరలేదు.

ఖలునిన్ సజ్జనుగాగ, మూర్ఖ జను
సంఖ్యావంతునింగాగ"

చేయగల్గిన సత్కర్మ మార్గం చూపిన కర్మభూమి యిది. జనకమహారాజు కాలంనుంచీ, సీతాఅమ్మవారి కాలంనుంచీ, మొహెంజోదారో కాలంనుంచీ, లోకానికి దారిచూపిన కర్మభూమి ఇది. ★



గుంటూరులో గాలిమేడలు

హైకోర్టు యిక్కడికి వస్తుందన్న వార్త వచ్చిన వుత్తరక్షణంనుంచీ మా గుంటూరికి పెళ్ళికొడుకు కళ వచ్చింది. అసలు ఆమధ్య రాజధాని రభస రోజుల్లో మా గుంటూరుకి ఏనాటికీ పెళ్ళికొడుకు కాదుకదా, కనీసం తోడపెళ్ళికొడుకు అయినా అయ్యే యోగం పోనీక బొమ్మల పెళ్ళిలోనైనా లేదేమోనని చాలా దిగులుపడిపోయాం కదండీ! అలాంటిది - అదేం యిదేం అని, — మా గుంటూరుకి పెద్దన్నయ్యగా వుండే ఆ బెజవాడకంటే ముందు, మా వూరికే యీ భోగం పట్టబోతోందంటే మా కందరికే వినుగెక్కి వింత ఆనందంగా వుంది.

ఆ వుత్సాహం పట్టలేక ఆరోజు- అంటే హైకోర్టు స్థాపనకు ఆంధ్ర శాసనసభ్యులు మా వూరిని వరించారన్న వార్త వచ్చిన రోజు - అనగా మార్చి 1 న - మేమంతా మండిపోయే ఎండనైనా లెక్క చేయకుండా వీధుల్లో వెర్రిగా తిరిగేశాం. ఆరోజు మా గుంటూరు వీధుల్ని చూస్తుంటే, కొత్త పెళ్ళికొడుకు ముఖంమీద కనుపించే సిగ్గులు, చిరునవ్వులూ తాండవమాడుతున్నట్లే మాకు తోచింది

మాలో కొందరు వుత్సాహపరులు ఆ వార్తవిన్న మరుక్షణం కలెక్టరు ఆఫీసుకి పరిగెత్తారు. అలా చేరినవారంతా చెమటలు కారే ముఖాలు ఆకాశంవైపుకి ఎత్తి పక్కా అరగంటసేపు కలెక్టరు ఆఫీసుని తిలకిస్తూ నిలబడిపోయారు అప్పటికప్పుడే ఆ ఆఫీసు, హైకోర్టుగా మారిపోయినట్లు, ఆ చుట్టుపట్ల తిరిగే సాదా న్యాయవాదులే న్యాయమూర్తులు ప్రధాన న్యాయమూర్తులుగా మారిపోతున్నట్లూ వూహించుకొని మురిసిపోయారు ఆ క్షణంలో తమ కళ్ళ ఎదుట కదులుతున్న కలలన్నీ యిలమీదికి దిగిరావటానికి ముందు కాలెండరులో కొన్నైనా కాయితాలు చిరిగిపోవటం తప్పదనే విషయం స్ఫురణకురాగా, వారంతా వుసూరుమంటూ వనక్కి వచ్చేశారు ఆరోజు ఆ వుత్సాహంలో గుంటూరు గుంటూరు అంతా శోభనం పెళ్ళికొడుకులా అర్ధరాత్రి దాటాకగూడా నిద్రపట్టక మంచాలమీద పడి ఊరికే దొర్లిందంటే నమ్మండి

ఆమరునాడు తెల్లవారుఝామున, అలవాటుప్రకారం పాలచెంబు పట్టుకొని గొడ్లపాకల్లోకి వెళ్ళిన కోరిటిపాటి కోమలాంగి ఒకామెకు, వున్నట్లుండి హైకోర్టు వస్తోందన్నవార మెరుపు మెరిసినట్లు జ్ఞాపకం వచ్చి, పాలు పితకబోతున్నదల్లా మానేసింది. హైకోర్టు వచ్చాక యీ చెంబెడు పాలూ ఎంత కిమ్మత్తు చేస్తాయోనని వూహించుకోవటంలోపడి, ఆ పూట పాలన్నీ పెయ్యదూడ పొట్టను బెట్టింది మామూలుగా తెల్లవారకుండా బయలుదేరి ఆరుగంటలకలా అరండల్ పేట సెంటర్ చేరిపోయే పెరుగు కవళ్ల గొల్లభామలు ఆరోజు మరికొంత ఆలస్యంగా వచ్చారు వచ్చాక అయినా ఇదివరకటిగా వీధినవచ్చే ప్రతి సత్తెప్పాలకీ స్వాగతం పలకడంమానేసి, హైకోర్టువచ్చాక తమ పుల్ల పెరుగికి వచ్చే గిరాకీనిగురించి ఆలోచనలు చేస్తూవుండిపోయారు కూరలమ్మే కోటయ్యలు, భావికాలంలోకి తొంగి చూస్తున్నవారిలా ముఖాలు పెట్టేసి కూర్చుండిపోయారు. గోంగూర మూటల సంగతి చెప్పనే అక్కరలేదు తామేదో బంగారపు కోటలైనట్లు ఆకాశానికి ఎక్కి కూర్చున్నాయి. పనులకి పోయే పొగాకు స్త్రీలు 'ఐకోర్టు వచ్చుదంట'ని తెగ చెప్పుకొన్నారు.

పొద్దున ఎనిమిది గంటలకల్లా కాఫీకోసం అరండల్ పేట సెంటర్ కి వచ్చిన ఒక యిలుగల ఆసామి, యింతలో ఏమి ఆలోచన వచ్చిందో ఏమో-కాఫీ అయినా తాగకుండా గిరుక్కున వెనక్కి తిరిగి ఇంటికెళ్ళి, తన యింట్లో ఒక చిన్న వాటాలో నెలకి ఏభై రూపాయల అద్దె యిచ్చి వుంటున్న ఎన్ జీ వోని ఒక్క కేక వేశాడు. ఆయన యివతలకి రాగానే "మా దండి సుబ్రహ్మణ్యంగారూ! మా తమ్ముడి మామగారి మూడో కూతురి బావగారి అబ్బాయికి యిక్కడే మా యింట్లో పెళ్ళిచేసుకొంటూమన్నారు: చేసుకోమన్నాను. పెళ్ళి యింకో వారం రోజుల్లో కొచ్చేసింది. మీకే మాట చెప్పదామనుకొంటూనే మరచిపోయాను. మీరు రెండు మూడు రోజుల్లో యీ యిల్లు ఖాళీ చేయిస్తే సున్నాలు అవీ వేయించుకొంటాం...... వస్తా!" అంటూ అద్దెకున్న అభాగ్యుడి సమాధానంకోసమైనా ఆగకుండా వీధిలోకి వచ్చేశాడు. ఎన్ జీ వో గోళ్ళు కొరుక్కొంటూ నిల్చుండిపోయాడు.

ఉప్పు సత్యాగ్రహం రోజుల్లో అరండల్ పేట సెంటర్ లో చిన్నకొట్టు ఐదు రూపాయలకు అద్దెకు తీసుకొని, భారత దేశానికి స్వాతంత్ర్యం వచ్చిన రోజులగాయతు యీరోజు వరకు ఆ యింటి యజమానికి కనిపించనైనా కనిపించకుండా వ్యాపారం సాగించుకుపోతున్న ఒకానొక వ్యాపారస్తుడు పొద్దునే బాంకికి వెళ్ళి డబ్బు తీసుకొని, వచ్చేటప్పుడు దారిలో అరడజను పెదవసపూడి నారింజపండ్లు కూడా కొనుక్కొని, ఏకాఏకిని యింటి యజమాని యింటికి వెళ్ళాడు అప్పటికప్పుడే ఆ యింటి యజమాని ఎవిక్షన్ పిటిషన్ పడెయ్యటానికి ఆర్. డి. ఓ ఆఫీసుకు వెళ్ళాడని తెలియగా తెల్లబోయాడు షావుకారు. (ఆర్ డి. వో ఆఫీసులో ఆ ఒక్క రోజులోనే ఎన్నో కొన్నివందలు, వేల ఎవిక్షన్ పిటిషన్లు పడెయ్యటం జరిగిందని మధ్యాహ్నం పన్నెండింటికల్లా ఒక వదంతి వ్యాపించింది, వూళ్ళో)

అప్పుల బాధలు పడలేక యిళ్ళు తెగనమ్ముకోబోయిన అన్నయ్యలు, ఆరోజు పొద్దునే నిద్దరలేచి స్నానంచేసి, సరాసరి కొత్తపేట ఆంజనేయ స్వామివారి ఆలయానికి కొబ్బరికాయలు పట్టుకువెళ్ళారు. తల దాచుకోవటానికైనా యిల్లులేక, ఏదో సంసారపక్షంగా చిన్నకొంపైనా కొనుక్కొందామని అంతకు ముందునించీ ఆలోచిస్తున్న తమ్మయ్యలు కొందరు అప్పటికప్పుడే ఆలయంలో చేరి సాష్టాంగంగాపడి మూర్ఛపోయారు.

అర్ధాకలికి అలవాటుపడి, అరవ చాకిరీ చేసుకొస్తున్న ప్లీడరు గుమస్తాగారు ఆరోజు కూడా, అన్నిరోజుల్లోలాగే ప్లీడరుగారింటికి పెందరాడేవచ్చి, కచ్చేరీగది తాళం తెరిచి, కోర్టు దస్తావేజులు రాస్తున్నాడు. ఇంతలో లోపల్నుంచి ప్లీడరుగారి గొంతుక వినిపించింది—"కాఫీ తాగారా, శివరామకృష్ణయ్యగారూ?" అంటూ.

"చిత్తం. తాగానండి"

"తాగినా ఫరవాలేదు! ఇలారండి; టిఫిన్ తీసుకుపోదురుగాని."

ఎన్నడూ లేనిది యివ్వాళ యీ పిలుపు ఏమిటా అని బిత్తరపోయిన గుమస్తాగారు

గుంటూరులో గాలిమేడలు

కలం చెవులో దోపి, చేతులు దులుపుకొని, కూర్చున్నచోటనుంచి లేచి లోపలికి వెళ్ళాడు. వంటవాడు ఆయనకుకూడా టిఫిన్ వడ్డించాడు. అంతసేపూ ప్లీడరుగారు, పూళ్ళోకి రాజుగారు వస్తున్నారంటే పెళ్ళాం వంక అనుమానంగా చూసిన సంసారిలా, తన గుమాస్తాగారివంక అనుమానంగా చూస్తున్నారు. శివరామకృష్ణయ్యగారు టిఫిన్‌కి వుపక్రమించాక, ప్లీడరుగారు సకిలించి, యికిలించి, "చూడండి శివరామకృష్ణయ్యగారూ! ఎందుకైనా మంచిదని మీకు ఒక మాట చెప్పదలుచుకొన్నాను" అన్నాడు.

"శెలవియ్యండి."

"ఆఁ! మరేంలేదు. మనవూరికి హైకోర్టు వస్తోందికదూ! హైకోర్టుతోపాటు పైవూళ్ళ నుంచీ ఎందరో వకీళ్లు వస్తారు. పైవూళ్ళ వాళ్లు ఎందరు వచ్చినా స్థానికంగా మనకి యిక్కడవున్న బలం ఎవరూ తగ్గించలేరు. ఆ విషయంలో మీకుకూడా ఏమీ సందేహం లేదనుకొంటాను. కాగాపోగా, యికముందు మనకి ప్రాక్టీసు మరీ ఎక్కువైపోయే అవకాశం ఒకటి దానంతట అదే వచ్చి మనవొళ్లో పడుతోంది. ఇన్నేళ్లుగా నా దగ్గరపనిచేసిన మిమ్మల్ని, నేనెంత పెద్ద వకీలునైనా వదులుకోవటం యిష్టం లేదు. అందుచేత, ఎందుకైనా మంచిదని, మీరు నా దగ్గిరే ఒక పదేళ్లపాటు గుమాస్తాగా వుండగలననీ, నేను మిమ్మల్ని పదేళ్ళపాటు గుమాస్తాగా అట్టే పెట్టుకోగలననీ ఒకళ్లకొకళ్లం కాగితాలు రాసి యిచ్చుకొందాం. ఏమంటారు?" అని అడిగారు ప్లీడరుగారు అదొక రకమైన విజయగర్వం మొఖంలోనూ, మాటల్లోనూ వుట్టిపడుతుండగా.

"చిత్తం. దానికేం! అలాగే రాసుకోవచ్చు. కాని—"

"ఏం? 'కానీ' అంటున్నారేం? చెప్పండీ?"

"ఆఁ! ఏమీలేదండి. తమరికి చెప్పకపోవటం దేనికిగాని - నిన్నరాత్రే మా యింటికి ఒకాయనవచ్చారు. ఆయనకు మద్రాసులో ఎవరో పెద్ద ప్లీడరుతో చుట్టరికం వుందట. నిన్న యీ వార్తరాగానే మద్రాసులోవున్న ఆ ప్లీడరుగారు యీయనగారికి తంతి పంపించారట. కాస్త అనుభవం అదీ వున్న గుమస్తాను ఎవరినైనా చూసి, మాట్లాడి, తనకింద ఒక పదిహేనేళ్లపాటు నౌకరీ చేయటానికి ఒప్పించి, కాగితం రాయించెయ్యమని. ఆ ప్రకారం ఆయన యీవూరుకొచ్చి, అందుకు తగ్గవారెవరా అని వాకబు చేస్తే, ఎవరో నాపేరు చెప్పారట. అర్ధరాత్రి పన్నెండింటికి మాయింటికి వచ్చి తలుపుతట్టాడు. అన్నీ చెప్పి, నా గొంతుమీద కూర్చుని నెలకో వందచొప్పున జీతం తీసుకొని ఆయన దగ్గిరే పనిచేసేలా కాగితం రాయించుకు చక్కాపోయాడండి. తమరు యీమాట కాస్త నిన్న సాయంకాలమే సెలవిచ్చివుంటే ఆ వచ్చిన ఆయన్ని 'నీ వెధవ వందరూపాయిలు ఎవడిక్కావాలి పొమ్మ'నేవాడినే."

"ఆఁ! ఐపోయిందీ? అంత పనీ ఐపోయిందీ!" ఆవులించేశారు ప్లీడరుగారు, పెళ్లాం లేచిపోయిన వాడిలా మొఖంపెట్టి.

ఈవిధంగా గుంటూరులో ఏమాత్రం సంబంధంవున్నా ప్రతివ్యక్తీ అహర్నిశలూ గాలిలో మేడలు కట్టుకొంటున్నాడు. వీరిలో మరీ ఎక్కువగా ఆశాజీవులైనవారు మద్రాసులోని హైకోర్టుకంటే ఎత్తైన గాలిమేడలు కట్టుతున్నారు. ఆ మద్రాసు హైకోర్టుకీ, వీరు కట్టే గాలిమేడల హైకోర్టుకీ ఒక్కటే వ్యత్యాసం—మద్రాసు హైకోర్టుకి పునాదులున్నాయి; వీరు కట్టే హైకోర్టుకి పునాదులు లేవు. గాలిమేడల నిర్మాణానికి కూడా యీరోజు కంట్రాక్టు రేటులు విపరీతంగా పెరిగిపోయి వున్నందువల్ల, అంతఎత్తు ఎగురలేనివారు కుప్పున కూలబడిపోతున్నారు.

ఊళ్ళో పెళ్ళి అవుతుంటే, కుక్కలికి హడావుడి అని పాతసామెతఒకటి వుండనే వుంది. అలాంటప్పుడు వూరికే పెళ్ళి అవుతుంటే ఒక్క కుక్కలకే కాదు, ఆవూళ్లో వుండే సకల ప్రాణికోటికీ ఎంత హడావుడి! ఎంత హడావుడి! పెళ్ళికళతో సిగ్గులు ఒలకబోస్తున్న గుంటూరుని చూసిన కళ్లతో బెజవాడను చూడబోతే, అదేమిటో మహా బెంగగా కనిపించింది. ముదిరిపోయిన బెండకాయలమాట చటుక్కున జ్ఞాపకానికి వచ్చింది. తమ్ముడికి పెళ్ళి కాబోతూంటే, పెళ్ళికాని అన్న ముఖం ఎలా వుంటుందో అలా కనిపించింది బెజవాడ, నాకంటికి. తమ్ముడికి పెళ్ళి అవుతున్నదన్న సంతోషం పైకీ, తనకు కాకనేపోయనే అన్న దిగులు లోపలా పెట్టుకుని తోసుకు తిరుగుతున్న వాళ్ళవాలకం ఎలా వుంటుందో బోధపరచుకోవాలంటే, యివ్వాళ ఒక్కసారి బెజవాడ కాపురస్థులలో ఎవరిని చూసినా బోధపడుతుంది.

—గుంటూరుగ్రామకాపురస్థుడు

★



కుర్చీలో కూనిరాగం

"ఆరుద్ర"

"తమరు 'పాఠశాల పత్రికలు, వాని రచనలు' పై వ్రాసిన విమర్శలు చదివాను. అవి, నా దృష్టిలో, పాఠశాల పత్రికలు నడిపేడివారికి ఎంతో వుపకరిస్తవని నమ్మకం. ఇందువెంట మా పాఠశాల పత్రికలు కూడా పంపుతున్నాను... తాము మాకు సలహా ఇస్తారని నమ్మిక"

అని ఒక సెకండరీ స్కూలు పత్రికని ఒకరు నాకు ఆదరంతో పంపించారు. నాతో ఏకీభవించే వారి పత్రిక కదా అని ఏమి తేమిటో, ఎంతెంతో ఆశించి ఆ పత్రిక విప్పాను. ఆదిలోనే హంసపాదు 'మామాట' అని వారు వ్రాసిన తొలిపలుకు చదవగానే నిలువునా నీరవకపోయినా, అడ్డంగా వాడలిపోకపోయినా, కొద్దిగా బాధ పడ్డాను.

ఏమంటే గిడుగు రామ్మూర్తి పంతులుగారు పెట్టిన భిక్ష అక్షయం. వారి ధర్మమా అని వ్యావహారిక భాషాధ్వజం ఎదురు లేకుండా ఎగురుతూంది. ఇవాళ ఎక్కడ చూసినా వాడుక భాషే. (పాఠ్యగ్రంథాలలో పరీక్షాపత్రాలలో తప్ప) పాఠశాలలలో, కళాశాలలో అధికారరీత్యా గ్రాంథికభాషే చెలామణీ అవుతున్నా చాలామంది వాడుక భాషనే ఆదరిస్తున్నారనిపిస్తోంది. ఆధునికులు నమ్మకం లేకపోయినా తద్దినాలు పెడుతున్నట్టు, యజ్ఞోపవీతాలు వేసుకొంటున్నట్టు, ఇష్టంలేకపోయినా పరీక్షలలో విద్యార్థులు వచ్చీరాని గ్రాంథిక భాషలో సమాధానాలు రాస్తున్నారు. పండితులుకూడా ఉదారంగా ఉంటున్నారు. విశ్వవిద్యాలయంవారు ఇవాళ కాకపోతే రేపైనా గ్రాంథికభాషకి స్వస్తి చెప్తారని అంతా ఎదురుచూస్తున్నారు.

గాని నాకు ఆదరంతో ప్రతిని పంపించిన సెకండరీ స్కూలు పత్రికవాళ్లు మట్టుకూ ఇంకా గ్రాంథికవాదులే. వారు ఆ పత్రిక తొలిపలుకులో ఇలా వ్రాస్తున్నారు.

"మన దౌర్భాగ్యమున నాంధ్రమున అందరు వ్యాకర్తలే! 'వాడువస్తాడు' 'వచ్చేను' 'వస్తా' అన్నియు రూపములే. ఇటివి బాలుర కలవరపాటయే పరీక్షలలోఁ దప్పటకుఁ గారణము. విద్యార్థులీ త్రోవను బట్టనీకాఁజే భాషావికాసమున కర్థమున్నది."

గాని (పాపం!) విద్యార్థులీ త్రోవని పట్టేస్తున్నారు. అందుకు కారణం అందరికి తెలిసిందే. షెర్లాక్ హోమ్సు మాటల్లో చెప్పాలంటే 'ఈ కారణం బొత్తిగా ప్రాథమికం.' నిత్యం వ్యవహారంలో ఉండే మాటలు పొమ్మన్నా పోవు. వ్యవహారంలో లేని రూపాలు రమ్మన్నా రావు. మాటలాడడం మొదలెట్టిన దగ్గర్నుంచి పిల్లలు వాళ్ళ చుట్టుపక్కల నలుగురూ ఎలా మాట్లాడుతున్నారో ఆ రూపాలనే అలవర్చుకొంటారు. విద్యార్థులీ (చెడ) త్రోవను బట్టడానికి ఈ సెకండరీ స్కూలు వారు మట్టుకూ వేరే కారణాలు చూపిస్తున్నారు. వాళ్ల ఉద్దేశంలో అవి ఏమిటంటే-

"...కారణము, నేటి అభ్యుదయ రచనలు, పత్రికలు. బాలురకు బారశాలా వాతావరణము వేరు. పాఠశాలలో గట్టుబాటుతో రచనాపద్ధతులు నేర్పబడుచున్నను బైట వాతావరణము కబంధునివలె నప్పళించుచున్నది. దీనిలోబడి బాలురు తెలియక చెడుచున్నారు."

నేటి అభ్యుదయ రచనలు, పత్రికలు బాలుర్ని ఎంతవరకు చెడగొడుతున్నాయో అసలు, చెడగొడుతున్నాయో లేక బాగు చేస్తున్నాయో ఒక ప్రవీణుల సంఘం విచారించవలసిన విషయం. పాఠశాల ఉపాధ్యాయులు సాధికారంగా ఇలా ప్రకటిస్తూ ఉండడంచేత దీన్ని కొంచెం గమనించాలి. 'వాడు వస్తాడు' 'వచ్చేను' 'వస్తా' అనే రూపాలు రాయడమే చెడగొట్టడం అని అంటే మట్టుకూ సహృదయులెవరూ సమ్మతించి 'సై' అనలేరు. ఈ సెకండరీస్కూలు వాళ్ల ఉద్దేశంలో ఇదే ఆ చెడగొట్టడం అయి ఉంటుంది ఏమంటే వారు "ఆ దుమారము కొంతవరకిచట నడఁచఁబడినది" అని చెప్పుకొంటున్నారు. అందుకు తగినట్టుగానే వారు "కట్టుబాటుతో నేర్పిన రచనాపద్ధతుల"లోనే పత్రికలోని రచనలన్నీ ఉన్నాయి.

ఎంత అణచివేసినా, ఎన్ని కట్టుబాట్లలో పెట్టినా ఏంలాభం! సహజంగావచ్చే వ్యావహారికభాష ఎలా పోతుంది? ఆ పత్రికలోనే "పిలుస్తుంటారు" "అంటూంటారు" అనే రూపాలు దొర్లాయి. ఒక తప్పూ లేకుండా గ్రాంథికభాష రాయడం బ్రహ్మదేవుడితరంకూడా కాదు. గిడుగు రామ్మూర్తి పంతులుగారు 'ఆంధ్ర పండిత భిషక్కుల భాషాభేషజం' ప్రస్తావనలో ఇలాఅన్నారు. "గ్రంథకర్తలకు రాదు, గ్రంథవిమర్శకులకు రాదు, గ్రంథపాఠకులకు, మరి ఈ గ్రాంథిక భాష వచ్చినవారు ఎవరున్నారో, ఎక్కడనున్నారో నాకు తెలియదు"

గ్రాంథిక భాషావాదులకన్నా ఎక్కువగా ఆభాష వచ్చిన రామమూర్తి పంతులుగారే "నాకు గ్రాంథికాంధ్రము పూర్తిగా రాదండీ. వచ్చీరాని భాషలో స్వేచ్ఛగా రచన సాగదు. భావాలు స్పష్టంగా తెలియ చెప్పడం కష్టము. ఎంత జాగ్రత్తగాఉన్నా



తోడుదొంగలు

—ఫొటో: వి. తంబి (కర్నూలు)

తప్పులు పడవచ్చును" అన్నారు. అంతతో వారు ఊరుకోలేదు "సిగ్గు లజ్జా ఉన్నవాళ్లయితే మనవంటివాళ్లు 'గ్రాంథికభాషలో' గ్రంథాలు రచించకూడదండీ అపరిచితమైనభాష వాడినప్పుడు ప్రమాదము సంభవించక మానదు.. నిత్యమూ వాడుకొనే భాషలోనైనా చక్కగా అభ్యాసము చేసుకొంటేనేగాని వాక్యవిన్యాసము కుదురుగా ఉండదు. ఔచిత్యము అనౌచిత్యము లోకమునుపట్టి తెలుసుకోవలెను." ఇది పంతులుగారు చెప్పిన సత్యం.

ఈ సెకెండరీ స్కూలువారుకూడా మరీ కరడుకట్టిన గ్రాంథిక వాదులవలె లేరు. హృదయంలో మంచివాళ్ళవలె కనబడుతూ నేవున్నారు (వ్యావహారిక) "భాషతో పనిలేదని మా తాత్పర్యముకాదు. వామహస్తమని నఱికి వేసికొనువారుందురా? స్థానాస్థానముల నరయఁజేయుటయే యుపాధ్యాయుల కర్తవ్యము" అని ఆ తొలిపలుకులోనే రాశారు అయితే ఏది స్థానం? ఏది అస్థానం? ఏది వామహస్తం నా వృద్ధేశంలో 'కృతకభాషే' వామహస్తం ఎడమ చెయ్యికదా అని నరకవలసిన అవివేకం చెయ్యకుండా దాన్ని పాత పుస్తకాల గోరీలలో శాంతియుతంగా పడుకోనివ్వడమే మేలు.

"పరీక్షలలో బాలురు తప్పకుండా ఉండడమే" పరమార్థంగా పెట్టుకొన్న

ఉపాధ్యాయులు వాడుకభాష అస్థానమని అనుకోడంలో తప్పులేదేమోగాని విశ్వవిద్యాలయంవాళ్ళు వ్యావహారిక భాషని ఒప్పుకొంటే అదే 'స్థానం' అవుతుంది. అంతదాకా పరీక్షలలో మట్టుకూ ఈ 'తప్పని సరి తద్దినపు' గ్రాంధిక భాష వదలిపెట్టరు. అది వదలిపెట్టేదాకా ఉపాధ్యాయుల కర్తవ్యం ఒకటి ఉందని నా నమ్మకం.

రామ్మూర్తి పంతులుగారు చెప్పినట్టు "నిత్యమూ వాడుకొనే భాషలోనైనా చక్కగా అభ్యాసము చేసుకొంటేనేగాని వాక్యవిన్యాసము కుదురుగా ఉండదు" కాబట్టి బాలుర వాక్యవిన్యాసము కుదురుగా ఉండడానికి వీలుగా వాళ్లని వాడుక భాషలోనే రచనలు రాయనిచ్చి వాటిని పాఠశాల పత్రికలలో ప్రచురించడం మంచిదని నా అభిప్రాయం.

* * *

అసలు గోపాలరెడ్డిగారు ప్రోఛాన్సలర్ గా అయినప్పుడే విశ్వవిద్యాలయంలో వాడుకభాషకున్న దేవిడీమన్నా తప్పుతుందని పొరపాటున అనుకున్నాను. గోపాలరెడ్డిగారు రవీంద్రనాథ ఠాగూరుగారి భక్తులు, శిష్యులు. గిడుగు రామ్మూర్తి పంతులుగారు తమ వ్యావహారిక భాషావాదాన్ని ప్రచారం చెయ్యడానికి ఠాగూరుగారి వ్యాసాలని ఉదహరించారు. 'పండిత ప్రకాండుల అర్థంలేని కృతకభాషవల్ల పిల్లలు చెడిపోతున్నార'ని రవీంద్రుల వాదం. గురుదేవుడి పుణ్యమా అని బెంగాలీవాళ్ళకి కృతకభాష చెడద తప్పింది. ఆ ఠాగూరుగారి శిష్యులైన గోపాలరెడ్డిగారు ప్రోఛాన్సలర్ అయ్యాక కూడా వాడుకభాషని విశ్వవిద్యాలయం వెలివెయ్యడంలో కారణాలు ఏమిటో?

రవీంద్ర సాహిత్యాన్ని గోపాలరెడ్డిగారు తెలుగులోకి అనువదించారుగాని రవీంద్రుడి వ్యావహారిక వాదాన్ని జీవితంలో అనుసరించేటట్టు లేదు. ఏమంటే ఈ అనువాదాలు ఘనగ్రాంధికంలోనే ఉన్నాయి. ఇంక గోపాలరెడ్డిగారివల్ల వ్యావహారిక భాషావాదానికి ఏమైనా మేలు చేకూర్తుందని ఆశించకూడదేమో! లేక ఆశించవచ్చా?

* * *

పార్లమెంటులో హరీంద్రనాథ ఛట్టోపాధ్యాయ, స్టేట్ కౌన్సిల్ లో పృథ్వీరాజ్ కపూర్ ఎప్పుడైనా మాట్లాడుతారా అని ఒకటే ఎదురుచూస్తున్నాను. ఇప్పటిదాకా పృథ్వీరాజ్ మాట్లాడినట్టు చెప్పుకోదగ్గ వార్త ఏదీ పడలేదు. ఎప్పుడో ఏడాదికిందట రైల్వే బడ్జెటులో హరీన్ ఛలోక్తిగా ఒక 'ప్రాసక్రీడ' పద్యం చెప్పినట్టు పేపర్లు ప్రచురించాయి. మన తెలుగు పత్రికలు ఆపద్యాన్ని అనువాదంకూడా చేశాయి. ఆతరవాత అడపా దడపా కమ్యూనిష్టులు పార్లమెంటులోంచి 'వాకౌట్' ప్రదర్శనం చేసినప్పుడు వాళ్ళతోపాటు బయటికి వెళ్ళడం లోపలకి రావడంతప్ప, అంతకన్న మరేదీ హరీన్ చేసినట్టే లేదు పార్లమెంటులో. అతడి గొంతుక మూగబోవడం చూసి నేను చాలా విచారించాను. ఏమీ మాట్లాడడే అని తెగ మధనపడ్డాను.

ఉన్నట్టుండి హరీన్ 'హైడ్రోజన్ బాంబు' లాంటి ఉపన్యాసం చేశాడు. ఆయన తరవాత ఆ సభలో ప్రసంగించినవారంతా సమాచార ప్రచురణ శాఖ కార్యక్రమంపై చర్చలు జరపడానికి మారు చటోపాధ్యాయనే ప్రధాన విమర్శ విషయంగా తీసుకొన్నారట! "ఆయన ప్రసంగం వింటున్నప్పుడు ఒకొక్క సమయంలో ఆయన స్పృహతోనే మాట్లాడుతున్నాడా అని తనకు అనుమానం కలిగిందని" శ్రీమతి ఉమా నెహ్రూ అన్నదట!

అంతా హరీన్ మీద విరుచుకుపడ్డారుగాని అతని ప్రసంగంలోని వేడిని క్షమించి అందులోని విషయాలని కొంచెం సహృదయతతో చూస్తే కొన్ని నిజమైన సంగతులు లేకపోలేదు. కేస్కార్ గారి విధానాలు వెర్రితలలు వెయ్యడం అందరికీ విదితమే. అదీకాక తను చెప్పినదంతా బుజువుతస్తానని హరీన్ సవాలుకూడా చేస్తున్నాడు. సమాచార ప్రచురణ శాఖ కార్యకలాపాలని ముఖ్యంగా డాక్టర్ కేస్కర్ హయాం వచ్చాక జరిగినవాటిని పరిశీలించడానికి పార్లమెంటరీ కమిషన్ ఒకటి వేయమంటున్నాడు. ప్రవీణుల సంఘాన్ని వెయ్యకూడదూ?

* * *

వెయ్యరులెండి వేసినా ఏంలాభం? పద్దెనిమిది మాసాలకిందట ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయ పరిశీలనకు ఒక ప్రత్యేక సంఘాన్ని నియమించారట. ఆ సంఘం ఇవాళదాకా సమావేశమైతే ఒట్టు! ఈ సంఘంయొక్క వ్యవహారమంతా నవ్వులాటగా మారిందని సాక్షాత్తూ శ్రీ కట్జూగారే పార్లమెంటులో చెప్పారు. ఇలా ఉంటాయి ప్రత్యేక పరిశీలనా సంఘాలు!

ఏయే మార్గాలు అవలంబించితే ప్రత్యేక పరిశీలనా సంఘాలు తొందరగా పరిశీలనలు చేసి తమ నివేదికలు అందచేస్తాయో తెలుసుకోడానికి ఒక ప్రత్యేక పరిశీలనా సంఘాన్ని ఏర్పాటుచేస్తేనేగాని ఇజం తెరిపిన పడేటట్టు లేదు!

* * *

మా ఎదురింట్లో దంపతులు చాలా అన్యోన్యంగా ఉండేవారు. భార్యారత్నం భర్తగారి నెత్తిమీద ప్రేమతో కనీసం రోజుకొక కుండైనా బద్దలు కొడుతూ ఉండేది. ఆ మగడు పక్షిగాడు తగిలిన గాయాలకి తగినన్ని కట్లు ఎక్కడో కట్టించుకొని వచ్చేవాడు. ఆ కట్లు చూశాక భార్యారత్నంగారి ఏడుపు కట్లు తెంచుకొనేది. "నా చేతులు పడిపోనూ! అయ్యో నా చేతులు పడిపోనూ! ఈ కట్లు కట్టడం నాకొస్తే దెబ్బతగలగానే నేనే కట్టేదాన్నిగా!" అని ఆమె వాపోయేది. వాపులు పోయాక భర్తగారికి మరి నాలుగు తగలనిచ్చేది.

నిజమే! ఆవిడగారికి కట్లుకట్టడం వస్తే ఎంత బాగుంటుంది. కత్తిపీటతో చెయ్యి కోసుకొంటే కుంకం పెట్టడం—వంటింట్లో చెయ్యి కాలితే నూనెరాయడం—ద్వారబంధం తగిలి బొప్పికడితే పట్టువేయడం ఇలాంటి ప్రథమచికిత్సలే మన ఆడవాళ్ళకి వచ్చు. అంతకన్నా హెచ్చు తెలియడానికి ప్రస్తుతం ఆస్కారాలు లేవు.

అయితే ఇంకో పదేళ్లుపోయాక, కాపరానికొచ్చే ఆడవాళ్ళు హైద్రాబాద్ రాష్ట్రంలో ఆరితేరిన నర్సులుగా ఉంటారేమో అని ఆశగా ఉంది. ఏమంటే "ఉన్నత పాఠశాలలలోని విద్యార్థినులకు నర్సింగ్ కోర్సు నిర్బంధం చెయ్యాల"ని బూర్గుల రామకృష్ణరావుగారు ఆలోచిస్తున్నారు. "దీనివల్ల నర్సుల కొరత తగ్గటమే కాక విద్యార్థినులు అనంతరం తగిన తల్లులు కావడానికి వీలుందని" వారు భావిస్తున్నారు. శుభస్య శీఘ్రం! ఆడపిల్లలకి నిర్బంధంగా నర్సింగ్ శిక్షణ ఇవ్వాల్సిందే!

గాని నాకొక అనుమానం ఉంది. "మాన్యువల్ ట్రైనింగ్" పేర వడ్రంగం అవీ నేర్పుతారు. వారానికో గంట నేర్చుకొని, రెండేళ్ళు కష్టపడి, ఒక అద్దుకాగితాల చెక్క, ఒక కవ్వం, ఒక వ్యాసపీఠం చెయ్యడం మగపిల్లలు నేర్చుకుంటున్నారు. జీవితంలో ప్రవేశించాక పడకకుర్చీ విరిగిపోయినా, ముక్కాలుపీట కోడు ఊడినా వడ్రంగిని కేకేయాల్సి వస్తున్నది. ఆడపిల్లలకి నిర్బంధంగా నేర్పే నర్సింగ్ శిక్షణ కూడా, ఈ మాదిరిగానే ఉపయోగపడుతుందేమో చూడాలి! ★



[ఈ నాటికలో తెరముందు భాగోతం ఎంత ఉందో తెరవెనక భాగోతం అంత ఉంది. ఇందులో ఒకరికంటె ఒకరు తుగా ఆలోచిస్తూ తెలివిగా సంచరిస్తారు. ముఖ్యంగా అన్నపూర్ణ నిర్వహించే పాత్ర ఈ నాటకంలో ఎక్కువే, కాని అతిగుప్తంగా ఉంటుంది. ప్రేమించి ప్రమాదంలో పడ్డట్టు చెప్పి అన్న చేత అనేకవిషయాలు మాట్లాడిస్తుంది. కాని ఆమెతల్లి అనే ఒక్కమాటా జాగ్రత్తగా గమనిస్తే లోగుట్టు తెలుస్తుంది. ఈవిధంగా నడిచిన ఈ నాటకంలో పరాజితవ్యక్తి ఎవరో తెలుసుకోవాలంటె పరిశీలనగా మరోసారి చదవడం అవసరం. పరాజితవ్యక్తి భాస్కరరావని రచయిత అభిప్రాయం.]

మొదటి రంగం

[సాంబయ్యగారి ఇల్లు. డ్రాయింగ్ రూం. శాస్త్రి, శర్మ, రావూ, స్వామీ సాంబయ్యగారి కోసం ఎదురుచూస్తూ తమలో తాము మాట్లాడుకుంటున్నారు]

శాస్త్రి నా కొక్కటే అనుమానం. ఇలాటివి సాంబయ్యగారు సంహించరు. ఆయన నిరాడంబరుడు

శర్మ: దానికేమీ సందేహంలేదు. నా ఆఫీస్ రూంకైనా ఆయన ఫోటో ఒక్కటి సంపాదించగలిగానూ?

రావు: అదంతా నిజమే. కాని ఈ ప్రయత్నం మనది. కాదనేటందుకు ఆయనకేమీ అధికారంలేదు. వచ్చే 14 కు సాంబయ్యగారి వ్యాపారజీవితం 24 ఏళ్లు పూర్తి చేసి 25 వ ఏడు ప్రవేశిస్తుంది.

స్వామి. రెండువందల మూలధనంతో సాంబయ్యగారు శివా అండ్ కంపెనీ పెట్టారు దాన్ని రిజిస్టరు చేయించటానికి సాంబయ్యగారూ నేనూ వెళ్ళాం. రిజిస్ట్రేషన్ అనంతరం మేమందరం మా అయిదురూపాయల అద్దెగల కొట్టులో కూచున్నాం ఆనాడు సాంబయ్యగారన్న మాటలు అక్షరాలా రుజువయినై. చిన్న మర్రి విత్తు ఆనాడు నాటాం. మమ్మల్ని చూసీ, మేము నాటిన విత్తునుచూసీ ఎంత మంది నవ్వుకున్నారో, ఎందరు మమ్మల్ని చూసి జాలిపడ్డారో నాకైతే తెలీదు. కాని అది మహావృక్షమై పెరిగింది. విస్తరించింది; శాఖలు వేసింది; ఊడలు దించింది! ఆ రెండు వందల పెట్టుబడిలో నుంచి పదిహేను లక్షలు పుట్టుకొచ్చాయి! ఆ ఒక్క సంస్థలో నుంచి పన్నెండు సంస్థలు పుట్టుకొచ్చాయి! ఈ మహావృక్షం కింద పన్నెండు వందల ప్రాణాలు తలదాచుకున్నాయి! నిజంగా మహానుభావుడు, రాజ్యాలు ఏలదగిన మేధావి!

కొడవటిగంటి కుటుంబరావు

శాస్త్రి: నన్నడిగితే ఆయనలో విశేషం అదికాదు. ఆయన కున్న తెలివితేటలకు మరొకరైతే కోట్లు గడించేవారు. ఇవాళ కోటీశ్వరులైనవారిలో ఒకడు కూడా సాంబయ్యగారి కంటె సమర్థుడని నేననుకోను. కాని ఆయనకు అన్యాయం పడదు. ఆయన అక్రమాలు సహించడు ఆయన లాభంకోరి మనం ఏమైనా యుక్తులు చెప్పినా, "మన కెందుకు, శాస్త్రీ ఇదంతా మనం వెంట బెట్టుకొచ్చామా? వెంట బెట్టుకు పోతామా? మనకు బయటినుంచి ప్రతిబంధకాలేగాని చిన్నమెత్తు సహాయంరాదు కానీ! ఎవరెంత పీక్క తింటారో తిననీ! ఒకర్ని మోసంచేసి మనం ఒకరూపాయి తింటె మనకే అసంతృప్తి!" అంటాడు.

శ అదిసరే ఇన్ని ఆఫీసులు చూస్తున్నాం. ఇన్ని ఫాక్టరీలు చూస్తున్నాం; యజమానుల మీద ఏదో ఒక కోపంలేని ఉద్యోగులూ, పనివాళ్లూ ఎక్కడన్నా ఉన్నారూ? మన ఫాక్టరీలలో ఎక్కడన్నా ఒక యూనియన్ గాని, ఆందోళనగాని, అసంతృప్తిగాని ఉందా?

రా: అటువంటి ప్రయత్నాలు చేసిన వాళ్లంతా వెళ్లిపోయారుగా. సాంబయ్యగారిది ఒకే సిద్ధాంతం: "నాలో నమ్మకం ఉంటే, నేను పైకి వస్తానని మీకు తోస్తే నన్ను నమ్ముకుని ఉండండి! నాతోపాటు పైకిరండి! నాకన్న ఎక్కువ ఇచ్చేవాళ్ళు మీకు దొరికితే మహారాజుగా వెళ్ళండి! ఈభాగ్యానికి హోజుల్లూ, సమ్మెబెదిరింపులూ దేనికి? నామూలంగా నలుగురు బతుకుతున్నారుగదా అని నేను సంతోషించట మేమిటి? నేనేమో మిమ్మల్నందర్నీ బందిఖానాలో పెట్టి మీ రక్తం పిండి తాగేస్తున్నానని మీ రనుకోవట మేమిటి?"

వి. (దూరంనుంచి చప్పట్లు చరుస్తూ) హుర్రే! హుర్రే!

స్వా. అబ్బాయిగారా? దయచేయండి

వి. అంతకంటె నేను చెయగలిగిందేమీలేదు కూడానూ. మీరంతా నాన్నగారికోసం కనిపెట్టుకున్నట్టుందే?

శాస్త్రి. వారు తలంటుకుంటున్నారట. వస్తారు.

వి. ఇంతకీ ఏమిటి విశేషం?



ప్ర: నాన్నగారి వ్యాపారాలకు రజతోత్సవం చేద్దామని.

వి: (నవ్వుతూ) అహ్హహ్హహ! మీరింకా పసితనంలోనే ఉన్నారు. నాన్నగారు దండిగా విశ్రమించి చాలా కాలమయింది. ఆయన కిది బంగారు యుగం. మా అన్నపూర్ణ రత్నయుగంలో ఉంది. అవిశి రత్నాలు పొదగని బంగారం మట్టితో సమానం! ఇంతకీ నాన్నగారు వ్యాపారం మొదలెట్టి ఇరవై అయిదేళ్ళయిందా ఏం?

ప్ర: ఇరవైఅయిదు ఇంకా వెళ్ళలేదూ! ఇరవైనాలుగు వెళ్ళాయి.

వి: మరేం? నాకూ అంతే! రజతోత్సవం తప్పక చెయ్యండి. మేము రజతోత్సవం చేసుకుంటామంటే నాన్నగారెలాగూ ఒప్పరు. పనిలో పని, నేనుకూడా కొత్త మాటూ అదీ పుట్టిచ్చేస్తాను. నన్ను బంగారంలో—కనీసం వెండిలో—కాటా వేసి అది దానమిప్పించేయండి. నా కది మూలధనంగా ఉంటుంది. నేనూ ఓ పాతిక పరిశ్రమలు స్థాపించి తండ్రిని మించిన కొడుకనిపించుకుంటాను.

శర్మ: అబ్బాయిగారూ, నాన్నగారి వ్యాపారాలు మీకు వేళాకోళంగా ఉంటాయని నాకు తెలుసు గాని ఒక్క విషయం అడుగుతాను చెబుతారూ?

వి: అడగండి, శర్మగారూ. అడగటం మీవంతూ చెప్పటం నావంతూ!

శ: సరిగా మీ వయసులోనే నాన్నగారు మొదటిసారి వ్యాపారంలోకి అడుగుపెట్టారు. అప్పటికే ఆయనకు అనేకరకాల వ్యాపారాలలో ప్రత్యక్ష అనుభవం ఉంది. అప్పటికే ఆయనకు యంత్రాలు రిపేరు చెయ్యటం తెలుసు. వ్యాపారం ప్రారంభించేసరికి ఆయన మూలధనం రెండువందలు మాత్రమే. ఆయనతో పోలిస్తే మీరు ఎంత ఉన్నతస్థితిలో ఉన్నారు! ఎలెక్ట్రికం దాకా ఉన్నతవిద్య చదివారు. ఒకరికింద నౌకరీ చెయ్యలేదు. నిష్పూచీగా ఉన్నారు. మీ చేతిఖర్చుకని ఎన్ని వేలు తీసుకున్నారో నాకు తెలీదు. ఫలిత మేమిటి? ఏమన్నా ఫలితం ఉందా అని అడుగుతున్నాను.

వి: ఫలితం లేదనటానికి లేదు, శర్మగారూ! మా నాన్నగారిలాగా నేను ఇనప యంత్రాలలో ప్రవీణత సంపాదించలేదు గాని భగవంతుడు మనకందరికీ ప్రసాదించిన బుర్ర అనే యంత్రం ఉందే దాన్ని నడిపించటంలో కొంచెం చాకచక్యం నాకూ ఉంది.

శ: మీకు తెలివితేటలు లేవని నే మంటామా, అబ్బాయిగారూ? మనుషులను కూడగట్టుకుని, పని చేయించుకుని, పది మందికీ సాయపడేలాగ వ్యాపారం చెయ్యాలంటే దానికి కావలసిన తెలివితేటలూ,

[illegible]

...! శాస్త్రుల్లూ తీరు. ఏమంటారు! నే చెయ్యని తప్పు చెప్పాలా?

వి: నాన్నగారి కంపెనీలో నాకూ షేర్లున్నాయి, మరచిపోకండి. నేనూ వ్యాపారస్తుణ్ణే. కానీ, వీరు చెప్పే కార్యక్రమాల్లో పనివాళ్ళని మోసం చెయ్యటంలోనే గదా? నా పద్ధతులు వేరున్నాయి. మీ పద్ధతులు పనివాళ్ళమీద పారకపోయేసరికి నా పద్ధతులు పనిచేస్తాయి.

శ: అబ్బాయిగారూ, పనివాళ్ళని వెంటేసుకు తిరిగి, వాళ్ళకి అడపా దడపా డబ్బు లిస్తుంటే వాళ్ళు మిమ్మల్ని గౌరవిస్తారనుకుంటున్నారా? పొరబాటు. వాళ్ళ చాలితత్త్వాలు మీరెరగరు. వాళ్లను ఉంచే దూరంలో ఉంచకపోతే మనని కూడా వాళ్ల స్థాయిలో చూస్తారు. వాళ్ళకు గౌరవించటం తెలీదు; గౌరవాన్ని మనం వాళ్ల నుంచి బలవంతంగానే పుచ్చుకోవాలి.

వి: మీ రెన్నడూ పనివాళ్లతో కలిసి తిరిగినట్టు లేదే, వాళ్ల రహస్యాలు మీకెలా తెలిశాయబ్బా! (వెటకారంగా)

శ: నన్ను బొత్తిగా తీసేస్తున్నారు. నేనూ పాతికేళ్లుగా పనివాళ్లతో సంబంధం ఉన్నవాణ్ణి.

వి: (నవ్వుతూ) అహ్హహ్హా! శర్మగారూ, చల్లగా అంటించటం మీకు బాగా తెలుసు. పనివాళ్ళతో మీకున్న అనుభవం నా వయసంత వుందంటారు! బాగానే ఉంది గాని ఇప్పుడీ రజతోత్సవం దేనికి చెప్పండి.

శ: (ఉత్సాహంగా) అలా అడగండి చెబుతాను. రెండేళ్లనుండీ మన వ్యాపారం సన్నగిల్లుతూ వస్తున్నదిగద. మనదేమిటి, అన్ని వ్యాపారాలూ అంతంత మాత్రంగానే ఉన్నాయి. వెనకటి లాభాలూ, ఆదాయాలూ మళ్ళీ ఉంటాయా అనిపిస్తున్నది. ఒకప్పుడు మన సంస్థల్లో పనిచేసేవాళ్లు గర్వపడేవాళ్లు. ప్రపంచమంతా బీదైపోయినా మన పరిశ్రమలకూ, వ్యాపారానికీ చలనం ఉండదని వాళ్ళు నమ్మేవాళ్ళు. ఆ భ్రమ కాస్తా పోతున్నది. మన కిప్పుడు పోటీ కూడా సంప్రాప్తమయింది. రెండు మూడు వ్యాపారాలలో మనని తలదన్నేవాళ్లు వచ్చారు. మన నుంచి పనివాళ్ళు మనని విడిచి వాళ్లదగ్గిరికి వెళ్ళారు. మన ప్రతిష్ఠ కొంచెం చాటుకోవటం ఈ తరుణంలో ఎంతైనా అవసరం. అందుకే రజతోత్సవం!

వి: ఆ పతకాన్ని రెండో వైపు తిప్పి చూడండి. పనివాళ్ళకి మనమీద ఉన్న గురి తగ్గటానికి కారణం మన లాభాలు తగ్గటమా? కాదూ, రెండేళ్లనుంచి మనం వాళ్లకి బోనసు ఇవ్వలేకపోవటం, ఇంక్రిమెంట్లు ఇవ్వలేకపోవటం, జీతాలమీద ధారాళంగా ఏదైనా ఇవ్వలేకపోవటం! ...ఈ ఉత్సవం మోతగా జరగాలంటే ఏపాటి ఖర్చవుతుందంటారు?

శ: వీలయినంతవరకు పదివేలు దాటకుండా చూస్తాం.

వి: నేనయితే ఆ డబ్బు పనివాళ్ళ కిచ్చేస్తాను. పనివాళ్లను మోసం చెయ్యటంలో మీ పద్ధతులు వేరు, నా పద్ధతులు వేరు, శర్మగారూ!... నేను వెళ్లి నాన్నగార్ని పంపిస్తా!

శా: అదుగో! మాటలోనే వచ్చేశారు. బాబుగారికి నూరేళ్ళు!

సాంబయ్య: (నవ్వుతూ) కూర్చోండి, కూర్చోండి...ఏం, శాస్త్రీ? ఏం ఇలా వచ్చారు?

శా: మరేం లేదు. మన రజతోత్సవం గురించి మాట్లాడదామని.

సాం: వొద్దనుకున్నాం గదా! మనం తలవొంచవలసిన రోజులు, శాస్త్రీ! తల ఎత్తామంటే ఎటునుంచి ఏ దెబ్బ పడేదీ చెప్పలేం.

శా: మన నిరుత్సాహం వదలటానికైనా ఇది చెయ్యవలసిందేనండీ! ఎస్టిమేట్ వేశాం, చూడండి.

సాం: ఏదీ? (కాగితం తీసుకుని) పద్దెనిమిది వేలే! గవర్నర్ కు పార్టీయా?

శా: అవును, బాబుగారూ. ఆరోజుకు గవర్నరుగారు ఎలాగూ వస్తున్నారు. మన రజతోత్సవానికి గవర్నరుగారు ప్రారంభోత్సవం చేసేఏర్పాట్లు స్వామిగారు చూస్తామంటున్నారు.

సాం: (కొంచెం మెత్తబడుతూ) గవర్నరు వస్తే కొంత సందడావుడిగానే ఉంటుంది. పత్రికల్లో కూడా ఫొటోలూ, అవీ - ఆఁ?

శ: దానికేగదుటండీ.

సాం: ఏమోనబ్బా! నాకేమో, ఎందుకిదంతా అనిపిస్తున్నది. మరి మీరంతా జరిగించాలంటే జరపాలిసిందేగాని.

శా: మీకు పబ్లిసిటీ గిట్టదని మాకు తెలుసు. కాని మనసంస్థలకు ఈ తరుణంలో పబ్లిసిటీ ఎంతైనా అవసరం. దీనివల్ల మన వాళ్లలో కలిగే ఉత్సాహం ఆలోచించండి.

సాం: (అనుమానంగా) అదీ నిజమే... ఇంకేం, ఏదో ఒకటి చేదాం. ఇంకా టైముందిగా?

స్వా: ఎంత టైముందండీ? పదిరోజులేగా? చెయ్యవలసిన ప్రయత్నం చాలా ఉంది.

రాజకీయ ప్రచారకుడు: సోదర సోదరీమణులారా! నేను చాలాసేపు మాట్లాడినట్లున్నాను దురదృష్టవశాత్తు యీవేళ నా వాచి చెడిపోయినందువల్ల చేతికి పెట్టుకురాలేదు. టైం ఎంతైందో తెలుసుకోలేక, మిమ్మల్నందరినీ చాలాసేపు కూర్చోబెట్టాను. క్షమించాలి.

ఒక శ్రోత: వాచి పెట్టుకు రాకపోతేనేమయ్యా, కళ్ళఎదురుగా అంత పెద్ద కాలెండరు వుండగాను!

సా: మన క్షేమంకోరే స్నేహితులతో ఆలోచించి, సాయంత్రం ఏదో ఒకటి నిర్ణయింతాం.

శా: అయితే మేం సెలవు పుచ్చుకుంటాం.

సాం: మంచిది, శాస్త్రీ. వెళ్ళిరండి... శర్మా, ఒక్కమాట ... నేను వచ్చేముందు అబ్బాయి ఏదో అంటున్నాడే?

శ: మన రజతోత్సవంగురించే.

సాం: తనయితే పనివాళ్లకి డబ్బిస్తానంటాడేమిటి?

శ: రజతోత్సవం వద్దంటారు అబ్బాయిగారు.

సాం: (పాలోచనగా) హుఁ!...వీణ్ణి ఎవరో పాడుచేస్తున్నారు, శర్మా! వీడెప్పుడూ ఈ సమ్మెదార్లతో, సోషలిస్టులు వాళ్ళతో తిరిగినట్టే ఉండడు; వాళ్ల ప్రచారం చదివినట్టే ఉండడు; వీడికీ ధోరణి ఎట్లా అబ్బిందో తెలీకుండా ఉంది. ఒక పనివాడితండ్రి పక్షవాతంతో పడిపోయాట్ట, వీడు డాక్టర్ నాయుడుగార్ని పట్టుకెళ్ళి వైద్యం చేయించి ఇంజెక్షన్లకూ వాటికీ అయిన ఖర్చంతా పెట్టుకున్నాడు.

శర్మ: అదంతా అబ్బాయిగారి ధర్మబుద్ధి. అంతకంటె ఇంకేమీ లేదు.

సాం: ధర్మం మనమూ చేస్తాం. ఒకచేత్తో ధర్మం చెయ్యదలిచినవాడు రెండో చేత్తో సంపాదించాలిగద. నేను సంపాదించటమూ, వాడు ధర్మం చెయ్యటమూ అయితే, చిల్లికడవ నింపినట్టు ఎంతకాలం సాగుతుంది? రేపింకో పనివాడికి ఎదురుదెబ్బ తగిలిందనుకో. వాడు వాడిదగ్గిరికి రాడే! ధర్మ

దాత అబ్బాయి ఉన్నాడుగా? అక్కడికే పోతాడూ? ఫలితమేమిటి? నా పనివాళ్ళకు నేను శత్రువునూ, వాడు మిత్రుడూనూ! చూస్తూఉండు, శర్మా. ఇదేదో దొంగఎత్తు! అమ్మాయిఅన్నపూర్ణఉందా, దానికేవికారా లేమీలేవు. అది అన్ని విషయాలలోనూ నా కూతురనిపించుకుంటుంది. వీడివాలకమే మరీ వింతగా ఉంది! ఎందుకైనా మంచిది, పనివాళ్ళకి మన ప్రబుద్ధుడేమైనా నూరి పోస్తున్నాడేమో కాస్త కనిపెట్టిఉండు. వెళ్ళిరా! మళ్లా ఎవరితోనూ ఈ మాట అనకు. కడుపు చించుకుంటే కాళ్ళమీద పడుతుంది.

శ: వస్తానండి. సాయంకాలం రజతోత్సవం ఏర్పాట్లు చూద్దాం.

సాం: మంచిది, శర్మా.

రెండో రంగం

[ఒక నెల తరువాత - సాంబయ్యగారి ఇంట్లో వినాయకరావు పడకగది. రాత్రి చాలా పొద్దుపోయింది. వినాయకరావు చదువుకుంటుండగా చిన్నగా తలుపుమీద వేలు మీటిన చప్పుడు.]

వినాయకరావు: ఎవరది? (కొంచెం ఆగి) నేను నిద్రపోతున్నాను. (మళ్లా చప్పుడు) న్యూసెన్స్! ఉహ్ (లేచివెళ్ళి తలుపు తీస్తాడు) ఏం, ఈ వేళప్పుడు నన్ను డిస్టర్బ చేస్తున్నావ్?

అన్నపూర్ణ: అర్జంటు విషయం, అన్నయ్యా. తలుపుముయ్యి.

వి: (తలుపు మూసివచ్చి) ఏం కొంప మునిగింది?

అ: కొంపే మునిగింది. ఇంతకుముందే భాస్కర్ వచ్చి నాన్నతో మాట్లాడి వెళ్ళాడు.

వి: ఎవడా భాస్కర్? నువు నీ స్నేహితులకు పెట్టుకునే ముద్దుపేర్లు నేను గుర్తించి యాడవలేను.

అ: ప్రతి అక్షరానికీ టీక చెబితే తప్ప నీతో మాట్లాడటం సాధ్యంకాదు. అందుకే నిన్ను పలకరించటం చాలా చికాకు.

వి: అయితే పలకరించకు. నేంచెయ్యి. నిన్ను నేను బొట్టూ కాటికా పెట్టి పిలవలేదు. పద పద!

అ: ఇక్కణ్ణుంచి పోతే నేరుగా బావికే!

వి: అంత సీరియస్సా? అయితే నా కర్థమయేట్టు చెప్పు. ఎవడీ భాస్కర్?

అ: భాస్కర్రావు. మా ఇంజనీరు.

వి: ఏమంటాడు ఇంజనీరు భాస్కర్రావు.

అ: నన్ను పెళ్లాడనని చెప్పేశాడు.

వి: పోనీ!...కొంపదీసి నిన్ను పెళ్లాడమని అడిగావా ఏమిటి?

అ: నువ్వట్లా మాట్లాడేట్టయితే నేను పోతాను.

వి: మూడు. అన్నం—

అ: నన్ను అన్నం, సున్నం అని పిల వొద్దని ఎన్నిసార్లు చెప్పాను?

వి: నాకు నిద్రొస్తోంది, దయచెయ్యి.

అ: (పశ్చాత్తాపంగా) లెంప తేసుకున్నాగా!

వి: నువ్వు వాణ్ణో అడిగితివిగా పెళ్లి చేసుకోమనీ? వాడి పేరేమిటి?

అ: తిరుమలరావేనా? అది అప్పుడే! పోయింది. పైగా నేనడిగాననటం ఇన్సల్ట్!

వి: తిరుమలరావు మాట కాదు—గిరి ధర్రావును పెళ్ళిచేసుకోమని అడిగావని నాకు నువు చెబుతుంటేనే తెలిసింది!—

అ: నేనడగలేదు బాబో అంటుంటేనే

వి: అద్దురాకు! వాడి పేరు నోట్లో ఆడుతోంది!

★ పరాజిత వ్యక్తి ★

అ : నన్నెందుకిలా కాల్చుకు తింటున్నావ్?

వి: పోనీ! ఇంతకూ నువు మా ఇంజనీర్‌ను పెళ్ళాడమని అడిగావా! అతను చేసుకో నన్నాడూ! ఇప్పుడేం కొంప మునిగింది?

అ : చేసుకోనని ఇప్పుడంటున్నాడు. అదివరకల్లా చేసుకుంటాననే అన్నాడు, వినపడిందా? నే నడగలేదు.

వి : అందులో పెద్దతేడా ఏమిటి? రెండు రోజులాగితే ఇంకోడు దొరుకుతాడు, వాణ్ణి అడుగుదువుగాని! ఇప్పుడొచ్చిన ప్రమాద మేమిటే అంట!

అ : నీబ్రతుకు పనిచెయ్యటంలేదు, ప్రమాదమే వచ్చింది.

వి : (నిర్ఘాంతపోయి) కొంపతీసి - (ఆగుతాడు) మీ ఇద్దరికీ పెళ్ళి అయ్యే తీరాలన్న మాట! అంతేనా?

అ : (చిన్నగొంతుతో) అవును.

వి : ఇది సీరియస్సే! కొంచెం ఆలోచించనీ. (కొస్తఆగి) ఇదంతా నాన్నకి తెలుసా?

అ : తెలీదు. అమ్మక్కూడా తెలీదు. కాని అమ్మ త్వరలోనే కనుక్కుంటుంది.

వి : అతను నాన్నతో మాట్లాడాడన్నావ్?

అ : అది ఈ విషయం కాదు. ఫాక్టరీ గొడవ.

వి : దానికీ దీనికీ సంబంధం ఉందా?

అ : లేకపోతే ఇదంతా రాదుగా?

వి : ఏమిటి సంబంధం? విపులంగా - నాకర్థమయ్యేట్టు చెప్పుకురా.

అ : ఈమధ్య రజతోత్సవం చేశారు కదూ? దానికి ఇరవై వేలు ఖర్చయిందిటగా?

వి : ఇంకా ఎక్కువే అయిందేమో కూడాను! అయితే?

అ: ఆ ఖర్చు భాస్కర్ కిష్టంలేదు.

వి: నాకూ యిష్టంలేదు.

అ: అదంతా పనివాళ్ళకి బోనస్ కింద ఎందుకివ్వలేదన్నాడు.

వి: నేనూ అన్నాను.

అ: నన్ను చెప్పనీ. పైగా ఈ ఉత్సవం చేసిన పదిరోజుల్లో వందమందిని తీసేశారుటగా?

వి: అవును. తీసేశారు.

అ: అదీ భాస్కర్ కిష్టంలేదు.

వి: నాకూ - సారీ! చెప్పు.

అ: అతను పనివాళ్ళందరిచేతా సంఘం పెట్టించాడు. తీసేసిన వాళ్ళందర్నీ పనిలోకి తీసుకోమనీ, లేకపోతే సమ్మె చేయిస్తానని నాన్నతో చెప్పటానికి వచ్చాడు. ఇద్దరూ ఘోరంగా పోట్లాడుకున్నారు. నాన్నను అట్లా ఎవరూ కడిగెయ్యగా నేను చూడలేదు. నాన్నకూడా ఏమీ తగ్గలేదు గాని పైనుంచి వింటుంటే నాకు భాస్కర్ చెప్పేదే రైటుగా తోచింది. ఇరవైవేలు ఉట్టి పుణ్యాని కెందుకు తగలేసినట్టు? ఆమాట అడగటానికి భాస్కర్‌కు హక్కు లేదంటాడు, నాన్న!

వి: భాస్కర్ నిజంగా సమ్మె చేయిస్తాడంటావా?

అ: దేవుడు చెప్పినా మానడు.

వి: నువు చెప్పినా మానడా?

అ: నేనా?

వి: అవును నీమీద ఏదో ప్రేమ ఉండి ఉండాలిగద.

అ: సమ్మెకోసం నన్ను వొదిలేస్తున్నాడే?

వి: నీకు చాతనయితే ఈ సమ్మె ఆపటం మంచిది.

అ: నాన్నలాగే మాట్లాడుతున్నావు. ఎవరికి మంచిది?

వి : నువు భాస్కర్‌లాగా మాట్లాడటంలా? సమ్మె జరక్కుండా ఉండటం మనకే కాదు, సమ్మె చేసేవాళ్ళకు మంచిది. అందరికన్నా నీకు మంచిది. తెలిసిందా?

అ : నేను భాస్కర్‌కు చెప్పేదంతా చెప్పి చూశాను. సమ్మె వాళ్ళ కెందుకు మంచిదంటావూ?

వి : సమ్మెవల్ల ఫలం ఉండదు గనక. అసలు రహస్యం చెబుతా విను. ఈ ఫాక్టరీ ఇప్పుడున్న పరిస్థితిలో మూసెయ్యటం మనకు లాభం. సమ్మెవంక పెట్టి ఫాక్టరీ రెండు నెల్లు మూసేస్తే ఈలోపల పరిస్థితి కొంచెం చక్కబడవచ్చు.

అ : నా విషయం వొదిలేసి సమ్మె విషయం చెబుతావేమిటి?

వి : నీ విషయం వన్నేం చెయ్యమన్నావు?

అ : పనిలోనుంచి తీసివేసిన వాళ్ళను పనిలోకి మళ్ళీ రప్పించు. ఆ పని జరిగితే నేను ఒడ్డున పడతాను.

వి : (అనుమానంతో) నిన్ను అడ్డంపెట్టుకుని భాస్కర్రావీ నాటకం ఆడటం లేదు గద?

అ : ఛా ఛా!

వి : సరే నేను భాస్కర్రావుతో మాట్లాడతాలే.

అ : (నిరాశగా) నాన్నతో మాట్లాడవా?

వి : ఎవరితో మాట్లాడాలో నువు నాకు చెప్పకు. నేను భాస్కర్రావుతో మాట్లాడతాను.

అ: నీయిష్టం! త్వరలో నన్నొక ఒడ్డున పడెయ్యి.

వి : (నవ్వుతూ) అహ్హహ్హహ్హ! నాన్న నిన్ను చూసి మహాగర్వపడ్డందుకు మంచి ప్రాయశ్చిత్తం చేశావులే! వెళ్లి పడుకో!

మూడోరంగం

[రెండురోజుల అనంతరం. సాంబయ్యగారింటో భోజనాలదగ్గిర]

సాం : కూచో, భాస్కర్రావ్. మా వినాయకరావూ నువూ కలిసి మాట్లాడిన సంగతులన్నీ విన్నాను. నాదగ్గిర దాపరికాలు లేవు. మీ నిర్ణయం నా కెంతమాత్రం నచ్చలేదు.

భా : నచ్చకపోతే ఆశ్చర్యంలేదు. వినాయకరావుగారు అనంతట తానే ఈసూచన చేసినప్పుడు నే చెప్పనే చెప్పాను - ఇది పెట్టుబడిదార్లు ఆమోదించే నిర్ణయం కాదని.

సాం : ఆభాషే నాతో మాట్లాడకు! నేనెటువంటివాణ్ణో నువ్వెరగవా? నేను పెట్టుబడిదారులాగే ప్రవర్తిస్తున్నానా?

భా : మీ ఇంటికి అతిథిగా వచ్చి మీతో ఘర్షణపడటం నా కిష్టంలేదు. ఈవిషయాలు వేరే మాట్లాడుకుందాం.

సాం : (గొంతు తగ్గించి సౌమ్యంగా) ఘర్షణ లేకుండా ఏదో ఒక నిర్ణయానికి వద్దామనేగదా నిన్నీపూట భోజనానికి పిలిచింది? ఇంతకీ నే ననేదేమంటే, ఈ ఫాక్టరీలో మనం మనుషుల్ని తీసేశామంటే పనిలేకనే తీసేశాం. ఇప్పటికైనా ఇది లాభసాటిగా నడుస్తుందని నాకు నమ్మకం లేదు. నాకు లాభంకూడా వద్దు. వచ్చేది మీ జీతాలకూ పైఖర్చులకూ సరిపోతే చాలు. అదీ నమ్మకం లేకుండా వచ్చిందే!

భా : మీ రామాట అన్నారు గనకనే, మీరు చెప్పే ఖర్చులన్నీ లెక్కవేసి ఇచ్చినట్టయితే, అవి సబబుగా ఉన్నాయని మాకు మీరు నచ్చచెప్పినట్టయితే, అవిపోగా మిగిలేదే పనివాళ్లు పంచుకుంటారని నేను అబ్బాయిగారితో అన్నాను.

సాం : అంటే తీసివేసినవాళ్లకోసం మిగిలినవాళ్లు తమ జీతాలు తగ్గించుకుంటారన్నమాట! అంతేనా?

భా : ఆ విషయం ప్రస్తుతానికి ఎత్తకండి.

సాం : స్నేహపూర్వకంగా పనివాళ్ళ మంచిచెడ్డలు అడిగి తెలుసుకునే హక్కు కూడా నాకు లేదుటోయ్?

భా : అయితే చెబుతాను. ఫాక్టరీని మేమే నడిపితే ఎవరి జీతాలూ తరగవని మా నమ్మకం. ఒకవేళ తరిగితే ఎవరికీ అభ్యం

తరం లేదు. మీరు నష్టపడి ఏ ఒక్కడికీ జీతం ఇవ్వాలని ఎవరూ ఎన్నడూ కోరలేదు. నే నదివరకే మీతో మనవిచేసినట్లు పనివాళ్ళను తగ్గించటంలో కూడా అక్రమాలు జరిగాయి. మీ శాస్త్రీ శర్మ వగైరాలు పగబట్టి మంచిపనివాళ్ళను కొందర్ని తీసేయించారు. నిజంగా తీసెయ్యవలసిన వాళ్లు కొందరు ఉండిపోయారు.

సాం: ఏది? మీ యూనియన్‌లో చేరనివాళ్ళు! అవునా?

భా: నా దృష్టిలో క్రమమైనదంతా మీదృష్టికి అక్రమంగా కనిపిస్తుంది. మనం రాజీయత్నాలు చేస్తున్నాం గనక యూనియన్ వగైరా రాజకీయాల జోలికి పోవద్దు.

సాం: నన్ను అపార్థం చేసుకోకూ? నీతో రాజీ విషయాలు మాట్లాడే ముందు, నువు పెత్తనంకోసం నా ఫాక్టరీకీ, పనివాళ్లకీ కూడా అపచారం చేస్తున్నావేమో తెలుసుకోవద్దూ?

భా: ఈ విషయం నేను రుజువుచేసుకోలేను. నే నీ సమస్యవల్ల బావుకున్నది ఏమీ లేదుగాని, నష్టపోయింది చాలా ఉంది.

అన్న: (వస్తూ) భాస్కర్రావుగారు అప్పుడే వచ్చేశారే?

సాంబయ్య భార్య: (వస్తూ) ఏం, నాయనా? ఈమధ్య బొత్తిగా కనపడటమే లేదు. మా వినాయకుడితో కలిసి చదువుకునే రోజుల్లో రోజూ వచ్చేవాడివి. అమ్మగారు కులాసాగా ఉన్నారా? చెల్లెలూ పిల్లలూ కులాసా?

భా: అంతా కులాసాగానే ఉన్నారండీ.

అ: అన్నయ్య ఒక్క నిమిషంలో వస్తున్నాడు. వడ్డించమన్నారా, నాన్నారూ?

సాం: తొందరలేదులేదమ్మా! ఏమన్నానోయ్!

భా: మిగిలిన వివరాలన్నీ దేనికీ? మీరా ఫాక్టరీని నడపలేకుండా ఉన్నారు గనక మమ్మల్ని కొంతకాలం నడపనివ్వండి. మీకు గల సమస్యలన్నీ పోతాయి. మేం మనుషులను తీసేస్తామో, పెంచుతామో మా బాధ మేంపడతాం. మా యాజమాన్యాన సమ్మెలూ గిమ్మెలూ ఉండవు.

సాం: నేను ఫాక్టరీ కట్టటమేం, నీ చేతిలో పెట్టటమేం? ఇది సబబేనా?

భా: ఎందుకుకాదూ? మేం ఫాక్టరీని ఎత్తుకుపోతామా? మీ ఎకౌంటెంట్లుంటారు, మీ కాషియర్లే ఉంటారు. నడిపేబాధ్యత మాది, మేనేజిమెంటు మాది! ఈ ఫాక్టరీ మీద నష్టం వస్తోందని మీరు చెప్పేమాట, మేనేజిమెంటు మాకివ్వటానికి మీకు గల అభ్యంతరమూ పరస్పర విరుద్ధంగా ఉన్నాయి.

సాం: ఆ ఫాక్టరీ నా చేతికి తిరిగి ఏ స్వరూపంలో వస్తుందో?

వి: (వస్తూ) సారీ, ఎవిరిబడీ! ఏం భాస్కర్రావ్? భోజనాలకూర్చోబోతూ వ్యవహారాలు మాట్లాడుతున్నట్టున్నారు. అందుకే వ్యాపారస్తులకు తిండి అరగదు. వ్యవహారం ఏమన్నా దారికి వచ్చిందా?

భా: నాన్నగారు అసలు షరతుకే అభ్యంతరం చెబుతున్నారు. ఫాక్టరీ మేనేజిమెంటు మాకివ్వమంటున్నారు?

సాం: అది ఎట్లా సాధ్యమని?

వి: పోనీ రాజీపడకూడదూ?

భా: ఏ విధంగా?

వి: నన్ను మీ కార్మికుల తరఫున మేనేజరుగా పెట్టుకోండి. నాకు జీతం అవసరం లేదులే!

సాం: నీకేం పిచ్చిట్రా? నిన్ను మేనేజరుగా వాళ్లు ఆమోదిస్తారూ? పాముచుట్టం పడిగ పగానా?

భా: పగగురించి మాట్లాడకండి. అన్యాయం. ఇందులో పగ ఎవరికీ లేదు. ఒకవేళ యూనియన్ వినాయకరావుగారి మేనేజిమెంటుకు ఒప్పుకుంటుందేమో చూస్తాను.

వి: బ్రేవో! బ్రేవో! చూశారా, ఎంత క్లిష్టసమస్య ఎంత తేలిగ్గా తేలిపోయిందో! ...అమ్మా, వడ్డించమనూ.

నాలుగో రంగం

[ఒక నెల అనంతరం సాంబయ్య ఇంట్లో డ్రాయింగ్ రూం]

సాం: (కోపంగా) భాస్కర్‌ని పెళ్లాడుతుంది! నా కొడుకు నా ఫాక్టరీలు తీసుకుపోయి కూలాళ్లకి వప్పగిస్తాడు! నా కూతురు కూలాళ్ళ నాయకుణ్ణి పెళ్లాడుతుంది. ఇట్లా ఉంది నా సంతానం! వాణ్ణిగురించి నేనెప్పుడూ ఆశ పెట్టుకోలేదు. ఏ సమర్థుడి కడుపున సమర్థుడు పుట్టాడు గనక? ఇదేమో నా పేరు నిలబెడుతుందనుకున్నాను! ఇప్పుడిదొచ్చి భాస్కర్ని పెళ్ళాడుతుందట! భా—స్కర్ని! సిగ్గులేక దానికి నువు కొత్తాసి! బాగుంది! చాలా బాగుంది!

భా: ఇంత గొప్ప పేరు తెచ్చుకున్నారు, ఇంతసమర్థులు - మీరుకూడా పామరుల్లాగా మాట్లాడతారేమండీ?

సాం: అడక్క, అడక్క నా సమర్థతే అడిగావు! అన్నిటికీ సమర్థుడున్నాడుగా నీ సుపుత్రుడూ?

భా: (సాధింపుగా) నా సుపుత్రుడు మీలాగా మాట్లాడలేదు. దాని కిష్టమైన వాణ్ణి చేసుకోనీ, మధ్య మన జోక్యం ఏమిటన్నాడు.

సాం: ఉద్ధరించాడు!...ఏమే అన్నాయ్? ఇంతనుంచి కుర్రాళ్ళను చూస్తున్నావ్. నీకు భాస్కర్ కంటె యోగ్యుడు దొరకలా?

అ: భాస్కర్‌కేం, నాన్నా?

సాం: ఆమాట అడగటానికి సిగ్గులేదుటే? నామీద కత్తికట్టి పనివాళ్ళచేత యూనియన్ పెట్టించింది వాడుకాదూ?

భార్య: ఏ మర్థంలేని మాటలండీ? మిమ్మల్ని కాళ్లబేరానికి దింపి ఫాక్టరీ పుచ్చుకున్నదీ అతనేగా?

సాం: పుచ్చుకుంటారు, పుచ్చుకుంటారు! నేను నడపలేని ఫాక్టరీని ఈ వాజా, మన వాజా నడుపుతారు! ఇవాళ బాలెన్స్‌షీట్ తెమ్మన్నాను. అందులో ఏంతభావతు కనిపించినా ఫాక్టరీ లాగేసుకుంటాను. సమ్మెలూ చట్టుబండలూ అన్నారో మక్కెలు విరగదన్నిస్తాను.

భార్య: మీరన్నీ అలాగే అంటారు. ఫాక్టరీ నిక్షేపంగా నడుస్తోందని అబ్బాయి అన్నాడు.

సాం: వాడన్నాడు! నువు విన్నావు! దొరి-కారు!

అ: భాస్కర్ కూడా అమాటే అన్నాడు నాన్నా.

సాం: తోడుదొంగలు! ఎలక్కి పిల్లి సాక్ష్యంట!

అ: (ఉత్సాహంగా) అడుగో భాస్కర్!

భా: ఇదుగోనండీ బాలెన్స్ షీట్.

సాం: (గొణుగుతూ) జీతాలు, ఓవర్‌హెడ్, రిపేర్లు...(విస్మయంగా) ఆశ్చర్యం! ఆశ్చర్యం!

భా: ఇందులో ఆశ్చర్యమేముందండీ? నాకేమీ ఆశ్చర్యంలేదు.

సాం: నేను - నా - నా. అంచనాలన్నీ తలక్రిందులైనాయి. పెద్దవాణ్ణి ఒకటడుగుతాను చెప్పు, భాస్కర్రావ్? నాకీ ఫాక్టరీ నడపటం చాతకాలేదా?

భా: ఉన్నమాట అన్నందుకు క్షమించండి. మీరు ఫాక్టరీలు కట్టగలరుగాని ఎన్నడూ నడపలేరు. నడిపిన సమర్థులు వేరే ఉన్నారు.

సాం: అవును, నేను పెట్టిన ఉద్యోగులు.

భా: కాదు, పనివాళ్ళలో కొందరు! అందరూ అని నేననను. కాని కొందరున్నారు. మీరు పెట్టిన ఉద్యోగులు, లాభాలు వాటంతట అవే వస్తున్న కాలంలో తెగ తిని, రోజులు గడ్డుబారేసరికి మంచి పనివాళ్ళతో తగాదా పెట్టుకున్నారు. ఇది మన ఫాక్టరీలోనే కాదు, సర్వత్రా జరుగుతున్నదే.

సాం: ఆశ్చర్యం!

భా: ఈసారి ఫాక్టరీని నడపటంలో— కనీసం మనుషులను పట్టుకురావటంలో మన వినాయకరావు ప్రజ్ఞ చాలా ఉంది.

పరాజిత వ్యక్తి

సాం: నువు చెబుతున్నావు గనక నమ్ముతున్నాను గాని నాకు మావాడి ప్రయోజకత్వంలో ఏమీ నమ్మకంలేదు... ప్రతి నెలా ఫాక్టరీ ఈవిధంగా నడుస్తుందంటావా?

భా: ఎందుకు నడవదండీ? నిజంగా మనకు ఫాక్టరీమీద అభిమానమే ఉంటే అవసరమైనప్పుడు అందరమూ త్యాగం చేస్తాంగద?

సాం: ఆ మాట బాగుందోయ్. అన్నట్టు మావాడేడీ?

భా: మీటింగున్నది. ఫాక్టరీలో నే ఉన్నారు. నేనుకూడా వెంటనే వెళ్లాలి. కారుంది, మీరుకూడా రండి.

సాం: (కొట్టినట్టు) నేనా! నే నెందుకులే!

భా: అలా అనకండి. మీరు మాట్లాడితే కార్మికులు సంతోషిస్తారు.

సాం: నన్నామాట నమ్మమంటున్నావా?

భా: నా మాట నమ్మొద్దు. మీరు స్వయంగా వచ్చిచూడండి.

సాం: నాకేమో బిడియంగా ఉంది సుమా!

భా: ఒక్కసారి వచ్చెయ్యండి. బిడియం తీరిపోతుంది.

సాం: సరే పద!

అయిదో రంగం

[మీటింగు. కార్మికుల కరతాళధ్వనులు]

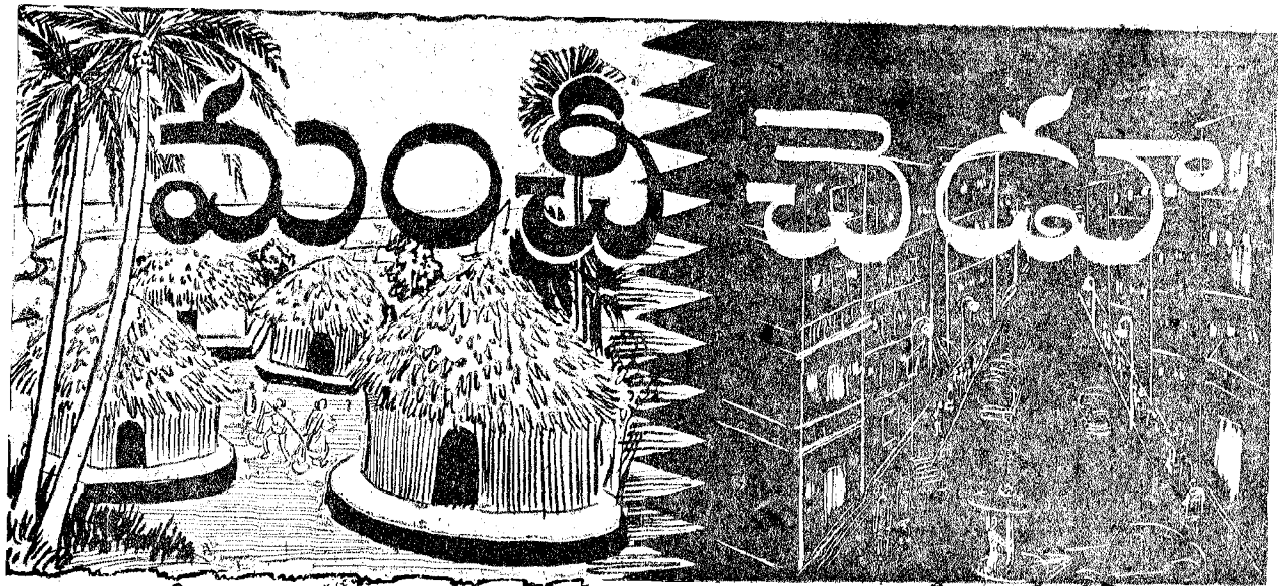
భాస్కర్: సోదరులారా! (కరతాళ ధ్వనులు నిలిచిపోతాయి) ఇప్పు డెక్కడ చూసినా యజమానుల కార్మికుల సామరస్యంగురించే మాట్లాడుతున్నారు. శుష్క ప్రియాలతో కార్మికులను వంచించటానికి యజమానులుకూడా ఈ మాటలను అనటం కద్దు. కాని అట్టివారికి బుద్ధి వచ్చేట్టుగా మన యజమాని శ్రీ సాంబయ్యగారు ఈ సామరస్యాన్ని అమలులోకి తెచ్చారు. మన యూనియన్‌ను ఆయన గుర్తించటమేగాక, ఫాక్టరీనిర్వహణ యూనియన్‌కు వదిలేశారు. మన నిర్వహణ ఫలితం చూసి ఆయన మనని గొప్పగా అభినందించారు. ఇది మనకూ వారికీకూడా గొప్పవిజయం. ఈవిజయాన్ని మనం బలపరుచుకోవటానికి ఇతోధికంగా కృషిచేసి దేశంలోని ఇతర కార్మికసోదరులకు మార్గదర్శకులంగా ఉంటూ ఇతర యజమానులకు గుణపాఠం నేర్పుదాం. యజమాని కార్మిక సామరస్యం – ("వర్ధిల్లాలి!" అని అరుపులు) ఈ మీటింగుకు సాంబయ్యగారువచ్చి అధ్యక్షతవహించటం మన అదృష్టం. ఆయన రెండు ముక్కలు చెబుతారు. మనం సావధానంగా విందాం.

సాం: స్నేహితులారా: ఇప్పుడు మీ ఇంజనీరుగారు చెప్పిన మాటలు – ఆయన భావ – వింటుంటే నాకు ఒక్కటీ నిజంలా వినపడలేదు. లోపం నా చెవిడి అయి ఉంటుంది. నేను పరిస్థితులప్రోద్బలంవల్ల ఫాక్టరీని మీకు వప్పగించానేగాని మిమ్మల్ని గురించి నే నెన్నడూ ఆలోచించలేదు. ఇవాళే మొదటిసారి మిమ్మల్ని గురించి ఆదరభావంతో అనుకున్నాను. నేనుకూడా, నా అపజయాన్ని గుర్తించటం ఇష్టంలేక మీమీద హింసాకాండ జరిపి ఉండేవాణ్ణే. అదృష్టవశాత్తూ ఆ ప్రమాదం తప్పిపోయింది. నేను నా ఓటమి అంగీకరించాను. మీరు గెలిచారు. నేను మిమ్మల్ని చూసి వాస్తవంగా గర్విస్తున్నాను. మీ నాయకుణ్ణి చూసికూడా గర్విస్తున్నాను. మీరు నన్ను ఆలే అభినందించే ముందు మీకు ఒక్క విషయం చెప్పాలి. ఇవాళో రేపో ఇంజనీర్ భాస్కర్రావు నా కుమార్తెను పెళ్ళిచేసుకునే అవకాశం లేకపోలేదు. అందుచేత ఇదంతా చివరకి ఏక కుటుంబ వ్యవహారం అయేలాగుంది!

(కార్మికుల హర్షధ్వానాలు) ★

(రేడియో నాటిక)





సీరియల్

'శారద'

7

భాస్కరరావు ఆరువేల రూపాయిలు తీసుకొని సుదర్శనంగారింటికి వెళ్ళినవేళకి ఆ యింట్లో రేడియోపాట సన్నని ధ్వనిలో వినపడుతూంది. ఆయింట్లో మనుషులు నివసిస్తున్నారనటానికి ఆ రేడియో ఒక్కటే సాక్ష్యం. అదితప్ప ఇల్లంతా అతి ప్రశాంతంగా వుంది. అతను వరండా గది దాటి లోపల హాల్లో అడుగుపెట్టి 'మావయ్యా' అని కేకేశాడు. మరుక్షణంలో "ఎవరు? నువ్వా! రా నాయనా లోపలికి రా" అని ఆప్యాయంగా పిలుస్తూ సుదర్శనంగారు లోపల్నుంచి వచ్చాడు. హాల్లో ఆకుపచ్చని గోడల మీద సాయంకాలపు లేయెండ నిరుత్సాహకరమైన కాంతి వెద జల్లుతోంది. భాస్కరరావు ఆ యింటి సిరిసంపదల్నీ, అక్కడి హృదయవిదారక నిశ్శబ్ద వాతావరణాన్నీ పోల్చి ఆలోచిస్తున్నాడు. ఎంతో సందడిగా వుండవలసిన ఇల్లు ఇది!

సుదర్శనంగారు, హాలుమధ్య గుండ్ర బల్లదగ్గర కుర్చీలో భాస్కరరావును కూర్చోబెట్టి, తానూ కూర్చుంటూ, "ఎప్పుడొచ్చావు వూరినించి?" అని కుశలప్రశ్నకి దిగాడు.

"ఉదయమే వచ్చానండి. నాన్నగారు మీకు పైకం ఇచ్చి రమ్మన్నారు" అంటూ ఆ యువకుడు, జేబులోంచి నోట్లకట్టలు తీసి బల్లమీద పెట్టాడు. లెఖ్ఖపెట్టి ఖచ్చితంగా కట్టలు కట్టిన ఆరు కట్టలు. సుదర్శనంగారు చాలా నిర్లక్ష్యంగా వాట్ని తనవైపు లాక్కుంటూ, "ఇంత తొందరేమిటోయ్ మీ నాన్నకు! వొచ్చి రాకుండా నిన్ను తరమకపోతే, నేను రేపు రానా? నా కివ్వ కూడదా?" అని, "కమలా!" అని కేకేశాడు. ఆయన పిలుపుకి ప్రతిధ్వని మాత్రమే హాలుగోడల మధ్య వినివచ్చింది. రెండు నిమిషాల తర్వాత మెట్లవద్ద అడుగులచప్పుడు వినిపించింది. ఆయన భార్య లోనికి వస్తూ "ఏమండి పిల్చారూ?" అన్నది ముక్తసరిగా. భాస్కరరావు ఈమెని ఇదివరకే ఎరుగును. సుదర్శనంగారు, పైకం ఆమె చేతికిస్తూ, "అబ్బాయి వచ్చాడు. కాఫీ టిఫన్ తీసుకురా" అన్నాడు; భాస్కరరావు "ఎందుకు మావయ్యా! ఇప్పుడిదంతానూ" అంటున్నాడు. కమలమ్మ, "లోపలికి తీసుకురండి అబ్బాయిని. ఇక్కడెందుకు? పరాయివాడా? రా నాయనా, రా! మేడమీదకి రా!" అంటూ చరచర లోపలికి వెళ్ళిపోయింది. సుదర్శనంగారు గాఢంగా నవ్వుతూ, భాస్కరరావు చెయ్యిపట్టుకుని హాలు దాటి మేడమీదికి పొయ్యే మెట్లు ఎక్కసాగాడు. భాస్కరరావు అటూ ఇటూ చూస్తూ పైకి వెళ్ళాడు. మేడమీద హాలు కిరువైపులా గదులు. కిటికీలకు పచ్చని తెల్లని వాయిల్ గుడ్డ తెరలు వేళ్ళాడుతున్నాయి. లోపల ఏం వుందో అనే కుతూహలం కలగటం సహజమే ఎవరికైనా. ఒకగది కిటికీ తెరగుండా లోపలవేపు ఎవరో అవతలకిటికీ దగ్గిర కూర్చుని చదువుకుంటున్న దృశ్యం, నీడగా అవుపించిం దతనికి. పద్దెనిమిదేళ్ల యువతిలాగుంది. జడ, చక్కని ముక్కు, పెదాలూ, వెడల్పాటి నుదురూ, అన్నీ లీలగా అవుపిస్తున్నాయి. మావయ్య కూతురులావుంది అనుకున్నాడు భాస్కరరావు.

సుదర్శనంగారు ఇదే క్షణంలో భాస్కరరావువేపు చూశాడు. ఆయన మొహంలో సంతృప్తి మెరిసింది; కాని మరుక్షణమే నల్లని విచారరేఖలు ఆవరించాయి. ఆయన చకచకా హాలులోవున్న కుర్చీలవేపు వెళ్ళి, "ఇటు రా నాయనా. తొందరేం లేదుగా; చీకటిపడ్డాక వెళ్దువుగానిలే!" అని అతన్ని కూర్చోబెట్టాడు మెత్తని సోఫాలో. ఇంతలో కమలమ్మగారు వెండిపళ్లెం నిండా ఉప్మా పట్టుకొచ్చింది; భాస్కరరావు మౌనంగా కూర్చుని, వేడి వేడి వుప్మా తినసాగాడు. సహజంగా అతనిది నిర్మలమైన అంతఃకరణ. కాని ఆక్షణాన ఏదో కలతగావుంది. ఈ వాతావరణంలో, ఈయింట్లో ఒక్క పనిమనిషిగాని కనపడకేమీ? పోనీ-మావయ్య కూతురైనా అటూ ఇటూ ఎందుకు తిరగదూ ఎంతో కళకళ లాడుతూ వుండునే!

సుదర్శనంగారు, మెల్లగా "అబ్బాయి, నీ చదువు ఇంకా ఎందాకా?" అన్నాడు ఏదో మాట్లాడాలిగదా అన్నట్టు.

"ఆనర్సు పూర్తిచెయ్యాలి మావయ్యా. ఇంకో మూడేళ్ళు" అన్నాడు భాస్కరం.

"మీ నాయన నీ పెళ్ళిసంగతేమైనా ఎత్తాడా?" అన్నాడు సుదర్శనంగారు అకస్మాత్తుగా.

భాస్కరరావు వింతగా ఆయనవంక చూసి, "నా పెళ్ళికిప్పుడేం తొందర మావయ్యా. చదువు పూర్తిఅయ్యాక, అప్పుడు ఆలోచిద్దాం" అన్నాడు.

"అదేమిటోయ్. మంచి సంబంధం వస్తే ఇప్పుడు చేసుకోకుండా వుంటావా ఏం? బోలెడంత, ఆస్తీ, అదీనూ" సుదర్శనం



అనాధులు

ఫొటో వేమూరి రామయ్య (వేమూరు)

గారు, రెండర్థాలలో మాట్లాడుతున్నట్టుగా భాస్కర్రావుకి తోచింది.

ఇంతలో కమలమ్మ రెండు గ్లాసుల్లో, కాఫీ పట్టుకొచ్చి బల మీద పెట్టి, "అబ్బాయి కేమండి పదిమంది నువ్వా నేనా అని పోటీ పడి పిల్లనివ్వటానికి వస్తారు వాడు 'ఊఁ' అనాలి గాని, పిల్లల కేం కరువా?" అంది చిరునవ్వు నవ్వుతూ

భాస్కర్రావు కాఫీగ్లాసు చేత్తో తీసుకుంటూ, "ప్రతి జీవికీ పెళ్ళి అవసరమే నంటారా అత్తయ్యా!" అన్నాడు నవ్వుతూ,

"గొప్ప సమస్య తెచ్చావోయ్!" అని పకపకనవ్వాడు సుదర్శనంగారు కమలమ్మగారూ నవ్వుతోంది

ఇంతలో, ఎక్కడినించో, "పిన్నీ—" అని సన్నని కమ్మని గొంతుక విని, ఆమె ఇందాక భాస్కర్రావు చూసిన గదివేపుగా వెళ్ళింది

భాస్కర్రావు అటువేపు చూసి "మావయ్యా, బయటకన్నా రాదేం అమ్మాయి! చిన్నప్పుడే నయం! కొంత కనపడేది. ఇప్పుడు బొత్తిగా ఘోషాలో పెట్టావు" అన్నాడు చనువుగా సుదర్శనంగారు లేనినవ్వు తెచ్చుకోటానికి ప్రయత్నించాడు చివరకు పక [illegible]

భాస్కర్రావుకి అగుపిస్తోనేవుంది. అయితే దానికి అవసరం ఏమిటి? అదే భాస్కర్రావుకి తోచలేదు.

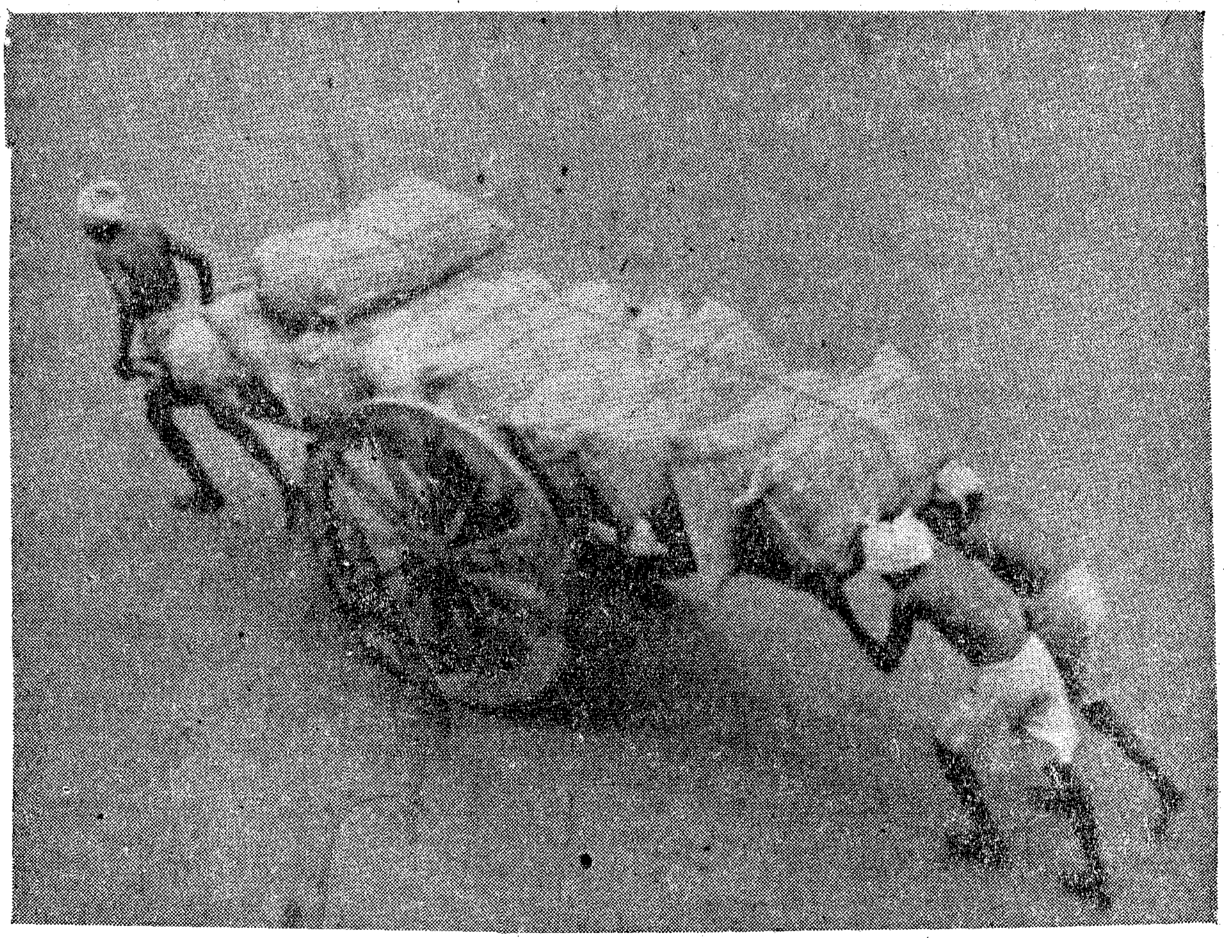
సుదర్శనంగారు మాట్లాడాలని ప్రయత్నించాడు భాస్కర్రావు ఆయన్ని ఆ బాధనించి తప్పించాలని ఇంకోమాట ఎత్తుదామని నోరు తెరవబోయ్యేసరికి, ఆయనగొంతు పెగిలి మాటలు బైటికి వచ్చాయి "భాస్కరం, నీతో చెప్పకపోవటమేమిటి గాని, —అమ్మాయి పెళ్ళివిషయం—నన్ను సదా వేధిస్తోందోయ్!" అన్నాడాయన బాధగా.

"బాధ ఎందుకు మావయ్యా? అమ్మాయి అందచందాలకు లోటా, మీ సిరిసంపదలకు లోటా? దేనికి బాధపడాలి మీరు? 'ఊఁ'—అంటే కోటిమంది యువకులు మీ సరోజని పాదాలముందు వాల్తారాయె" అన్నాడు భాస్కరం

"నిజమే భాస్కరం అదంతా నిజమే నా డబ్బుమాసి ఎవరైనా నా కూతుర్ని చేసుకోటానికి వచ్చేమాట నిజమే కాని" సుదర్శనంగారు తడబడ్డాడు. ఆయన గొంతులోనించి మాట పెగిలి రావటం లేదు.

"కాని,—ఏమిటి మావయ్యా!"...

"సహించలేక! నా కెంతో నమ్మకం; నా ఆశలన్నీ నీమీదే



అన్నార్తులు

ఫొటో హరిహరన్ (మద్రాసు)

ఉన్నాయి భాస్కరం మీ చిన్నప్పటినించి నిన్ను సరోజనినీ పందిరి వేసి పక్కపక్కన, కూర్చోపెట్టి చూడాలని నాకు చాలా కోరిక్కగా వుంది రా, ఒకసారి అమ్మాయితో కూడా మాట్లాడుదాం" అంటూ సుదర్శనంగారు లేచాడు భాస్కరం నివ్వెరపోయాడు పెళ్లిమాట అతనికి చాలా కొత్తగావుంది అయినా, పెద్దవాడిమాట తీసెయ్యటం ఎందుకని ఆయనవెంట వెళ్ళాడు

హాలుకి ఎడం వేపున్న మొదటిగదిదగ్గిరకి వెళ్లి సుదర్శనం గారు తలుపు తట్టాడు ఆయన చేతులు వొణుకుతున్నాయి అసలు మనిషే దేనికోసమో కొంత వొణుకుతున్నట్టుగా వున్నాడు

"ఎవరూ, పిన్నీ?" అన్న చక్కని తియ్యని గొంతు వినిపించింది లోపల్నించి

"నేనేనమ్మా తలుపు తియ్యి!—భాస్కరం బావ వచ్చాడు నిన్ను చూడ్డానికి" అన్నాడు సుదర్శనంగారు

రెండునిమిషాలకల్లా లోపల అడుగులచప్పుడూ గాజుల గలగల, వెనువెంటనే గడియతీసిన చప్పుడూ వినిపించాయి మళ్ళీ తొందర తొందరగా వెనక్కి వెళ్లిపోతున్న అడుగుల చప్పుడు—ఆతర్వాత, 'రా నాన్నా—' అని పిలుపు, అదే మృదుమధుర స్వరం

భాస్కరం హాల్లో గోడగడియారం ఆరు గంటలు కొట్టటం విన్నాడు, సుదర్శనంగారితో—ఆ గదిలోకి ప్రవేశిస్తూ కిటికీలన్నీ తీసివున్నా, తెరలు వేళ్లాడుతూ వుండటంచేత ఆ గది చీకటిగా వుంది పడమర వేపు కిటికీల సన్నని ఆర్గండీ వాయిల్ తెరల గుండా అస్తమయ సూర్యుని అంతిమ కిరణాలు గదిలోకి ప్రవేశిస్తున్నాయి తూర్పు వేపు వాకిలిగుండా, హాల్లోనుంచి, ఏ విధమైన వెల్తురూ రావటంలేదు 'మొదటిమాటు అక్కడి, నిశ్శబ్దతలో ఆ మసకచీకటిలో ఒకొక్కరు సవ్యంగా చూడ్డానికి వీల్లేకుండా మందమైన తెర ఏదో వేళ్ళాడుతోంది వాళ్ళ మధ్య

"నీ చిన్నప్పటి స్నేహితుడు - భాస్కరం బావ - ఇవ్వాళే మదరాసునుంచి వచ్చాడమ్మా! నిన్ను కలుసుకోవాలంటేనూ, తీసుకొచ్చాను" అని సుదర్శనంగారు, ఆ యువతికి భాస్కరాన్ని చూపించాడు.

ఆమె కిటికీకి అంచుకి ఆనుకుని వొయ్యారంగా నిల్చునివుంది. ఒకచేత్తో రుమాలు పెట్టి, మొహం తుడుచుకుంటూ, "కూర్చో బావా ఆ కుర్చీలో నీ దర్శనం మరి కరువైపోయిందేమన్నా" అంది, అదే కమ్మని కంఠంతో

"నా దర్శనానికేం? నేనేం దేవుణ్ణా, దెయ్యాన్నా, అంత

★ మంచి - చెడూ ★

బి. ఏ. పాసైన ఓ అమ్మాయి తను గాఢంగా ప్రేమించిన యువకుణ్ణి తప్ప ఇతర్తే మరొకణ్ణి పెళ్లాడనని మంకుపట్టు పట్టుకుంది. అమ్మ చెప్పినంతవరకు చెప్పి లాభంలేక నాలుగు తగ ల్నిచ్చింది. ఆ అమ్మాయికి ఆపుకోలేనంత దుఃఖం వచ్చి ఇవ్వాన హార్మోనియం ముందు కూలబడి పాట అందుకొంది.

"అదేవిఁటే అమ్మాయి అంత దుఃఖం లోనూ పాట లంకించుకొంది!" అన్నారు నాన్నగారు విస్తుపోతూ.

అమ్మ చిరాకుతో ముఖం చిట్లించుకొని—

"మరి వారానికి నాలుగు హిందీ పిక్చర్లు చూపిస్తుంటె ఏమవుతుంది?" అంది.

—ఎన్. ఆర్. నంది

అదృశ్యమైపోవడానికి! సరే...నువ్వు ఇంకా చదువుతున్నావా, మా నేశావా?" అన్నాడు, సుదర్శనం గారితో పాటే తలుపుపక్కనే ఉన్న పెద్ద సోఫాలో, ఆమెకి అభిముఖంగా కూర్చుంటూ.

"మానేశాను బావా, నాకు ఈమధ్య కళ్లజబ్బు వచ్చింది. అప్పణ్నించీ, వెల్తురుచూడలేకపోతున్నాను, ఇప్పుడిప్పుడే కొంచెం నయంగావుంది. అందుకే, నా గదిలో దీపంగూడా వెలిగించడం లేదు: బయటికీ రావటమూ లేదు" అన్నది ఆమె అతిసహజంగా.

"అలాగా!— అప్పుడప్పుడు వస్తూవుంటాలే సరే—" ఆమెదగ్గర శలవు తీసుకుంటున్నట్టు, అని, మావయ్యవేపు తిరిగి, "నేను గుడికి వెళ్లాలి మావయ్యా! దుర్గకి పూజచేయించాలి వెళ్తా; పొద్దు పోకుతోంది"అన్నాడు భాస్కర్రావు, కూర్చున్న సోఫాలో నించి లేస్తూ.

"సరే, వెళ్ళిరా. రేపు తప్పకుండా వస్తావుగదూ బావా?" అంది సరోజిని అనునయపూర్వకంగా.

భాస్కర్రావు ఆమె మొహాన్ని ఆ చీకటిలో చూడాలని వ్యర్థప్రయత్నం చేస్తూ "తప్పకండా వస్తాను. నీకళ్లు జాగ్రత్త; డాక్టర్ శివలింగప్పగారు కళ్లవైద్యంలో ఘటికుడు. ఆయన్ని తీసుకరాకపోయారా?" అనేసి, గది బయటికి వచ్చాడు. సుదర్శనం గారూ బైటికివస్తూ, తలుపు దగ్గిరికి లాగాడు. భాస్కరం కమలమ్మ గారితో కూడా చెప్పేసి, దుర్గగుడికి వెళ్ళిపోయాడు.

8

భాస్కర్రావును గురించి అంచనా వెయ్యటంలో పద్మ పొరబాటు పడింది తన అందచందాలు చూసి అతను మరొకలా కంగా భావిస్తాడని ఆమె అనుకునిఉంటే పొరబడిందన్నమాట! భాస్కర్రావుది విచిత్ర ప్రకృతి. ఈడుమీరిన తండ్రి, ఇంత చిన్న పిల్లను పెళ్లిచేసుకోడం అన్యాయమని అతను భావిస్తే భావించి ఉండవచ్చును. జాలిపడి ఉండనూవచ్చు. పద్మనుచూసిన ప్రతిసారీ అతను విచారంలో పడిపొయ్యేవాడు. నిజంగా పెళ్లి అనేపేరుతోగాని ఇంకోపేరు చెప్పిగాని, యౌవనవతియైన ఒకస్త్రీని, ఆమె జన్మహక్కయిన అనుభవాలకు, ఆనందాలకు శాశ్వతంగా దూరంచెయ్యటం అన్యాయం. ఒకసారి ఆ అన్యాయం జరిగాక ఇక దాన్ని నివారించటం ఎవరికీ సాధ్యం కాదనే అతడభిప్రాయపడ్డాడు. కాని పశ్చాత్తాప పడవచ్చు. ఎవరు?

పద్మ, భాస్కర్రావునుగూర్చి ఆలోచించినకొద్దీ ఆమెలో అగ్నిరగుల్కొని జ్వాలలై మండుతోంది. తనభర్త ప్రతిరూపంగా, ఆయనయౌవనరూపంగా, అతనామెకు ప్రతిరాత్రీ కలల్లో సాక్షాత్కరిస్తున్నాడు. ప్రతిరాత్రీ భర్త తనదగ్గరికివొచ్చి, నరాల బలహీనంతో, మంచంమీదపడి అమాయకంగా నిద్రపోయేవాడు. ఆమె కింద చెంగుపరుచుకుని నిద్రకుపక్రమించేది. మొదటి రాత్రులలో నిద్ర బాగానే పట్టేది. ఇప్పుడు అట్లా నిద్ర పట్టటంలేదు. ఏవో ఏవేవో ఆలోచనలు, కలలు ఊహించుకుని బాధపడుతోంది. అన్నికలలలోను భాస్కర్రావు ఆమె పక్కనే నిలబడి వుంటున్నాడు. అతడి పసిడివన్నె శరీరపుస్పర్శ ఆమెకి అందినట్టే అంది దూరమౌతోంది. ఆమెకి ఈ కలలవల్ల బాధ ఎక్కువౌతోందేగాని వుపశమించటం లేదు. రాత్రులకు రాత్రులు ఇవేరకం కలలు; ఇలాగే జాగరణ. ఏదో భరించరాని బాధ. మళ్ళీ ఈ బాధలో ఆమెకొక తియ్యదనం ఆనందం వున్నట్టు అనిపించేది; నిద్రపోతున్నప్పుడు ఆమె ముఖంమీద చిరునవ్వువుండేది; మూసుకున్న కనుకొలుకుల్లో తడీ కనిపించేది; అటువంటినిద్రవల్ల ఆమెకు నిజంగా కొంత ఉపశమనం కలిగేది.

ఒక్కొక్కప్పుడు భాస్కర్రావు బహూకరించిన ఆ కనకాంబరం రంగు చీరె కట్టుకుని, నారింజరంగు రవికె తొడుక్కుని, ఎర్రని సిల్కు బార్డర్ అందంగా వొంపులు తిరిగి శరీరం చుట్టూ పాములా పాకుతూఉంటే, పడమటవేపు కిటికీలోనుంచి వెల్లువలైవస్తున్న అస్తమయ సూర్యుని కించిదరుణకాంతుల్లో నిలబడి, మల్లెపూలు గుచ్చుతూండేది ఆమె. ఆసాయంత్రాలలో, ఎండ తగ్గి, దక్షిణపుగాలి విశాలమైన కృష్ణ ఇసకతిన్నెలమీదగా, మొగల్రాజపురం కొండలమీదగా, ఆయింట్లోకి ప్రవేశించేది రకరకాల వాసనల్ని మోసుకొస్తో. ఆమె జీవితం నిజానికి దొడ్లో దానిమ్మపువ్వులాగా స్వేచ్ఛా వాతావరణంలో ఆనందవీచికలకు ఓలలాడవలసింది. కొండలమీద ఎక్కడో అల్లంత ఎత్తున, ఎగిరే విహంగంలా స్వేచ్ఛగా తిరగాడుతూ వుండవల్సింది.

కాని అదంతా, కలైపోయింది. ఆమె కోరికలన్నిటికీ ఆనకట్ట కట్టినట్టయింది. ఆమె తృష్ణల మహోధృత ప్రవాహం, పెళ్ళి అనే కరకట్టదగ్గిర ఆగి, ఎప్పుడో ఒకప్పుడు, ఎక్కడో ఒకచోట పొర్లిపోవటానికి సిద్ధంగా వుంది. ఎప్పుడో ఎక్కడో ఆమెకే తెలియదు. ఆమె ఆశాలతలన్నీ అతిస్వల్పమైన ఆధారంమీదనే చిగిర్చి, విరివిగా అల్లుకుపోతున్నాయి. చివరకువిమౌతాయో? ఆ ఆధారం - భాస్కర్రావులో మానవహృదయం వుంటుందనే ఆమె భావన.

అయితే, ఆమె తనవరకే అన్నీ నిర్ణయించుకుంటోంది. తన ప్రతి కదలికలో, ప్రతి చిన్నచూపులో, తాను అతనిమీద తనకున్న ప్రేమనంతా వర్షించగలదు; అర్థం చేసుకునే హృదయమే అతడికుండాలిగాని. వారం రోజులుగా, తన భర్త తన గదికి ప్రతి రాత్రీ వస్తున్నాడు. ఇప్పుడిప్పుడు, ఏదో అనవసరపు సంగతులు గురించి మాట్లాడుతున్నాడు గూడాను. కాని...తన కవేమీ వినిపించవు. తను అతని కేమీ జవాబు చెప్పదు. తల వొంచుకుని, నిలబడివుండిపోతుంది. లేదా, మంచంమీద ఆయన పక్కన కూర్చుని, ఆయన పాదాలవంక చూస్తూవుంటుంది. జీవితం వ్యర్థంగా వ్యయం చేసుకోవల్సినంత తేలిక సంగతా? స్త్రీ అంటే పువ్వా; —ఇవాళ వికసించి రేపు వాడిపోవటానికి? పువ్వుకైతే, తన సౌరభానికైనా వాళ్ళ

చూస్తున్నారా లేదా, ప్రేమిస్తున్నారా, ప్రేమను అభ్యర్థిస్తున్నారా అనే జిజ్ఞాసలేమీ వుండవు తనల్లా కాదు; తనకూ ఓ హృదయం, ఉద్రేకపూరితమైన మనస్సూ వున్నాయి. వాటికి తనింతవరకూ ఇవ్వగలిగిన సుఖం ఏమిటి? ఇకనైనా తాను తెగించి పోరాడాల్సివుంటుంది నీతి, ధర్మం, వల్లించదగినవే గాని, ఆచరించదగినవిగా తోచవు. పద్మ ఆలోచనలు ఈధోరణిలోపడ్డాయి ఆమెలోని తృష్ణ లీవిధంగా, రగుల్కొని, ఆమెను అనుక్షణం దహిస్తున్నాయి

భద్రయ్యగారు, రోజూ వేళకు పద్మ గదికి వచ్చి హాజరు వేస్తున్నాడు. సంవత్సరాల తరబడిగా, వ్యాపారంలో, వ్యవసాయంలో సడలిపోని ఆయన కండరాలూ, మనస్సు ఆ యువతి ముందు తన బలహీనతను ప్రదర్శించవలసి వచ్చేసరికి, సిగ్గుతో, ముడుచుకుపోయాయి. అంతటితో ఆయన విపరీతమైన గుండెదడతో, సడిలిపొయేవాడు దానికి మూలకారణమైన దిగులు రోజు రోజుకు ఎక్కువైంది. ఏ దిగులైనా బైటికి చెప్పుకుంటే చాలాభాగం తగ్గుతుంది. ఇది అట్లా బైటికి చెప్పుకోలేని దిగులు; చెదలుపట్టిన కొయ్యలాగా, ఆయన మనస్సు రోజు రోజుకు బలహీనమైపోతోంది చివరికి అది గుండెనొప్పిగా పరిణమించింది. నాలుగు వారాలు కాకముందే, ఆయన డాక్టర్‌ని చూడవల్సి వచ్చింది.

డాక్టర్ ఆయున్ని విశ్రాంతి తీసుకుని, ఏ దిగులూపడకండా, ఆలోచనలు చెయ్యకండా ఉండమని సలహా యిచ్చాడు పైగా, భాస్కర్రావును అవతలకి తీసుకువెళ్లి, "మీ నాన్న హృదయం చాలా బలహీనంగావుంది ఏమాత్రం, అదురు కలిగించేవార్తవిన్నా ఆయనకి ప్రమాదం సంభవించవచ్చు. జాగ్రత్తగా కాపాడాలి" అన్నాడు.

భాస్కర్రావు "అట్లాగే చూస్తాలెండి" అన్నాడు. అతని మనస్సు దిగులుతో నిండిపోయింది. నాన్నకింకా, ఏభైఏళ్ళయినా నిండలేదు, అప్పుడే ఈ అవాంతరమేమిటి? అనిపించిం దతనికి.

పద్మకి ఇది గొప్పదెబ్బగానే పరిణమించింది. భర్త వుంటే, తానిప్పటిలాగే, బాధపడ్డా-కొంత అలంకరణ సౌఖ్యాల్నయినా పొందుతూ వుండవచ్చు. అదికూడా లేకండా పోతుందా ఏం? అని ఏడ్పు వొచ్చేసిం దామెకు

మేనత్త వాళ్ళను వోదార్చింది డాక్టర్లు 'లాభంలేదు' అని వొదిలేసిన రోగులు, నూట పదహారు సంవత్సరాలు రాయత్లే బతుకుంటారంది తననే చిన్నప్పుడు ఓ డాక్టరు 'ఈ అమ్మాయికి ఆవరు, ఇక బతికదు' అన్నాట్ట. కాని, తానింకా, గుండ్రాయల్లే ఏరోగం రొష్టూ లేకండా బతకుతోందిగదా అంది-ఉదాహరణపూర్వంగా. అదీనిజమే, అనుకున్నారు ఆ యువతీ, ఆ యువకుడూ.

రెండురోజులు జరిగేసరికి, ఈ భయాలన్నీ మరుగున పడిపోయ్యాయి వాళ్ళ సంసార జీవితం యథాప్రకారం నడుస్తూ వుంది అంతర్యాలలో ఎన్నికల్లోలాలు ఉన్నా, డబ్బు ఇవ్వగలిగే సంతోషాలకుమాత్రం లోటులేదు గనక, వాళ్లుపైకి ఏక్లేశాలు లేనట్లే బతుకుతున్నారు.

[ఇంకా వుంది]

అమ్మ ఎందుకు నవ్వింది?

'వెనక గృహలక్ష్మి మొదలయిన సినిమాలలో భర్త యింటికి రాగానే భార్యలు బూట్లతాళ్ల దగ్గరనుంచీ విప్పేవారు, నువ్వు ఆఖరికి తాళాలేనా వెతికి సమయానికి యివ్వవు' అన్నాడు మా బావ పెంకితనంగా చూస్తూ.

'సినిమాలదాకా ఎందుకు? భార్యల్ని నెత్తిని పెట్టుకునే భర్తలు ఎక్కడపడితే అక్కడే ఉన్నారు. మనం కట్టుకున్నది నూటరెండు డిగ్రీలతో బాధపడుతున్నా - పేకాటనుంచి అయిదు నిమిషాలు ముందు రావు. మీకూ నాకూ ఒకరితో పోలికలు కూడా ఎందుకు, ఊరుకోండి' అంటోంది అక్కయ్య సరిగ్గా ఆ సమయానికి నేను వెళ్లేను.

'ఓహోహో, తమ్ముడు! ఎప్పుడూ రావేం? అమ్మా నాన్నా బాగున్నారా? వదినకు పురుడొచ్చిందా?'

'గుమ్మంలో నిలబెట్టి ఏమిటా ప్రశ్నలూ? లోపలికి రానోయ్ - పద మొహం కడుక్కో' అన్నాడు బావ. ఇంట్లో పూసిన సంపెంగ పువ్వులూ, అమ్మ అక్కయ్యకోసం కట్టిచ్చిన తొక్కుడు పచ్చడీ, నేను దారిలో కొన్న లక్క సామానూ - ఒకొక్కక్కటే బయటికి తీస్తున్నాను.

'వచ్చినప్పుడల్లా ఎందుకురా బండెడు సామానూ? తర్వాత తీద్దువు గానిలే భోజనానికి పద' నేను సబ్బూ తువ్వాలూ తీసుకుని పెరట్లోకి వచ్చాను.

'పిల్లలేరి? ప్రసాద్ ఏడీ ఎక్కడా సందడేలేదు? పాపాయి ఏదీ?'

'పిల్లలిద్దరూ ఒళ్లెరగరు. వాడు దగ్గిదగ్గి యిప్పుడే పడుకున్నాడు. దానికివాళే నార్మలు వచ్చింది'

'సరిపోయింది - ఇద్దరికీనా? నువ్వేం అంత నీరసంగా ఉన్నావు?'

అక్కయ్య చాలా జాలిగా మొహం పెట్టింది.

'తర్వాత మాటాడుకుందాంలే-పద వడ్డించేశాను' అంది.

* * *

చల్లని ఏటిగాలి డాబామీదకు కొడ్తోంది. బావ 'గుర్రు' గట్టిగా వినపడుతోంది. ఇంతా చేస్తే తొమ్మిదిన్నర అయింది. ఇల్లు కడుక్కుని - గదులన్నీ తాళాలు వేసుకుని అక్కయ్య మేడమీదకు వచ్చింది మరచెంబూ నీళ్ళూ పట్టుకుని. ప్రసాదు దగ్గు అప్పుడప్పుడు వినబడుతోంది.

'క్రిందకి పోదాం, వీడి దగ్గు ఎక్కువై పోతుందేమో'

'ఫరవాలేదు - కూర్చోరా.'

'పాపం యిలా కుర్రాళ్లకు పట్టుకున్నాయేమిటీ? వీడికి ఎన్నాళ్ళనుంచీ దగ్గు? పాపాయి కెన్నాళ్లనుంచీ జ్వరం?'

'అవన్నీ అడక్కు తమ్ముడూ! ఆ జబ్బులు ఎలా యాగుకొచ్చాయో నాకే తెలీదు. ఒక్క మనిషిని! పడ్డపాట్లూ ఆ దేముడికి తెలుసు!'

అవసరాల రామకృష్ణరావు

'అదేమిటే బావో? ఇంత ఉద్యోగం, యిందరు మనుషులూ!'

'ఎందుకూ వీళ్ళందరూ, కూడా ధైర్యం చెప్పే మనిషి లేకపోయాక? ఆ గుర్రు వింటున్నావా, ఆ మనిషిని చూశావా? ఆ నిశ్చింతా ఆ చిరునవ్వూ చూశావా?- ఎంత కొంపలంటుకున్నా యివతల వీళ్ళ ప్రాణా లెగిరిపోతున్నా అదే నిద్ర - అదే నిద్ర.'

'గుండెలమీద చెయ్యి వేసుకుని హాయిగా నిద్రపోతున్న బావని చూస్తూంటే అక్కయ్య చెబుతున్న విషయాలు కళ్ళకు కట్టినట్టయ్యాయి.

* * *

అదే డాబా - యించుమించు అలాంటి రాత్రే సరిగ్గా పదిహేను రోజులక్రిందట. ప్రసాదు ఖంగు ఖంగుమని దగ్గుతున్నాడు. పాపాయి గుక్కపట్టి ఏడుస్తోంది.

'నాకింకా ఎప్పుడు అన్నం పెడతావే అమ్మా - నేనింక ఆ వెధవమందులు మింగను'

'మరి జ్వరం ఎలా తగ్గుతుంది తల్లి - మా అమ్మకదూ, నోరు తెరమ్మా'

'అమ్మా, ఊపిరి సలపడంలేదే' ప్రసాదు మూలుగుతున్నాడు. బావ గుర్రు గట్టిగా వినబడుతోంది. అక్కయ్య పిల్లల్నిద్దర్నీ దగ్గరగా తీసుకుంది.

'ఇంత గొడవలో - ఈ నోరులేని పసికందులు యింతలా బాధపడుతూంటే మీకు నిద్ర ఎలా పడుతోందండీ!'

'నా కెందుకో బెంగగా ఉంది, ఒక్కసారి లేవండీ'

'మీరు రోజూ ఏడింటికి పడుకున్నా వద్దన్నానా? వీళ్ళిలా బాధపడుతూంటే అసలు మీకు కన్నెలా మూత పడిందీ?'

'చూడండి - ప్రసాదు బాబు గిలగిల కొట్టుకుపోతున్నాడు, పాపాయి ఒళ్లు కాలిపోతోంది. ఒక్కసారి లేచి మళ్ళీ పడుకోండి, నా కెంతో భయంగాఉంది, వెళ్లి డాక్టర్ని పిల్చుకురండి'

అప్పటికి ఆ పర్వతం కాస్త యిటూ అటూ కదిలింది. అక్కయ్య పమిటతో కన్నీళ్లు ఒత్తుకుంది.

'అబ్బా - నన్ను లేపకు - అదే తగ్గిపోతుంది, పడుకో'

అలా పిల్లల్ని పెట్టుకుని అక్కయ్య రాత్రి తెల్లవార్లూ కూర్చుంది.

* * *

జ్వరంతో బాధపడుతున్న పాపాయినీ, దగ్గు తెరలలో ఊపిరి సలపక అవస్థపడుతున్న ప్రసాదునూ అలా వదిలి అక్కయ్య క్రిందకి వచ్చెయ్యవలసింది. అప్పుడు కనపడును బావగారి ప్రజ్ఞ - అనుకున్నాను నేను కసిగా.

మరో రోజు రాత్రి బావ యథాప్రకారంగా గుర్రు పెడుతున్నాడు. వెర్రి అక్కయ్య చీకటిలో దూరంగా భయంగా కనపడే ఏటినీ, ఆకాశంమీద అక్కడక్కడి నక్షత్రాలనూ చూస్తూ దీనంగా కూర్చుంది. ఒక తొడమీద ప్రసాదు రెండవ తొడమీద పాపాయీ పడుకొని ఉన్నారు.

'చూడండీ, ఇలాంటప్పుడు నాకు నౌకర్లూ చాకర్లూ అక్కర్లేదు. ...ధైర్యం

చెప్పే ప్రాణి కావాలి వీళ్ళిద్దరిమీదా పంచప్రాణాలు పెట్టుకొని బ్రతుకుతున్నాను. ఒక్కసారి లేచి కావలిస్తే మళ్ళీ పడుకోండి.'

బావ కదలలేదు, మెదలలేదు. నోరు తెరుచుకు నిద్దరోతున్నాడుట

ఆ నోట్లో యింత ఆముదమో ఏదో పొయ్యకపోయావా?

ఆ రాగిచెంబు పుచ్చుకుని మొట్టక పోయావా?

ఆ నున్నటి వీపుమీద ఒక్కటి వెయ్యక పోయావా?

ఇవీ నేను చెప్పిన చికిత్సలు. అక్కయ్య నవ్వి ఊరుకుంది.

'కూడా యిద్దరు ఆఫీసు బంట్రోతులున్నారు కావలిస్తే సుబ్బమ్మని రాత్రి సాయం ఉంచుకో - రాత్రిమాత్రం నన్ను లేపకు లేస్తే మనిషిని కాను'

ఇదిటా బావ చెప్పిన ధైర్యం!

'ఎవరికి తప్పినా నాకు తప్పదుగా! పసికందులు గిలగిల కొట్టుకుపోతూంటే కాళ్లు బారచాచి నిశ్చింతగా నేనుమాత్రం గుర్రు పెటలేను! నాకు నౌఖర్లూ వద్దు - ఎవరూ వద్దు!' అక్కయ్య కసిగా తనొక్కర్తే మేలుకొనేదిట. అభిమానం కొంత, కోపం కొంత మనిషి సగమైపోయిందంటే అయిపోదూ?

ఆ వెంకటరమణమూర్తి దయవల్ల ఎలాగైతేనేం పట్టుకున్న రోగాలు తగ్గడంఅంటూ జరిగింది; అంతే చాలు

* * *

క్రిందని పిల్లలు దెబ్బలాడుకుంటున్నాయి డాబామీద బావ గుర్రు వినబడుతోంది

'పోనీ అమ్మకి రాయకపోయావుటే?' అన్నాను నేను

'చాలు నాయనా చాలు, ముచ్చట తీరిపోయింది!' అంది అక్కయ్య. నేను ఆశ్చర్యంగా చూశాను, ఏమిటో అర్థమవక.

'వెనక ఓసారి ఇలాగే ప్రసాదుకి ఎక్కువగా జ్వరం వచ్చింది పలవరింతలూ అవీ మొదలెట్టేడు కూచి మంచివారి అమ్మాయి పెళ్ళికి అమ్మ నర్సీపట్నం వచ్చింది - ఎప్పుడూ, క్రిందటి దీపావళీ అమావాశ్య పదిరోజులుందనగా జ్ఞాపకం ఉందా? అప్పుడు దగ్గిరని యిక్కడికొచ్చింది వచ్చీ సరికి సరిగ్గా వీడికి ఉష్ణం. సరే, యీ మనిషిని ఎరుగుదువుకదా, అప్పుడూ యిప్పుడూ ఒకలా ఉన్నారు! దీపాలు పెట్టేసరికి యీ పీపా మరి కదలదు!—ఏటిగాలి జబ్బు చెయ్యొదని ఎప్పుడూ యిక్కడే మేం పడుకుంటాం నాకు ఒళ్లు మండి అమ్మని తీసుకొచ్చి ప్రసాదు పలవరింతల్నీ- ప్రక్కనే

అమ్మ ఎందుకు నవ్వింది?

యీ యువ కలవరింతల్ని చూపించాను.
చూపిస్తే ఏమందో తెలుసా?'

'ఏమందీ?'

'నవ్వింది!'

'నవ్విందా? ఏడవలేకపోయిందీ?' అనేసి నాలుక కరుచుకున్నాను నేను

'ఛా, తప్పు — ఏ మాట పడితే ఆమాట - నవ్విన మనిషి ఊరుకోవచ్చునా తమ్ముడూ, మళ్ళీ నువ్వు వెళ్ళిక చెప్పేవు గనక—అంది గదా...'

'ఏమందీ?'

"'ఎంత చక్కగా నిద్రోతున్నాడే అమ్మాయీ! చూసే ఎంత సరదా వేస్తోందే!'...బాగుందా?'

'అమ్మకి మతిపోయినట్టుంది—చెప్పు చెప్పు'

"'గూడమ్మాయ్ తాయారూ, ప్రపంచంలో ఒక్కొక్క మనిషికి ఒక్కొక్క బాధ. నేనూ యింతమంది పిల్లల్ని కన్నానా......ఎక్కడా యింత నిశ్చింత చూడలేదు ఇంత హాయిగా గుండెమీద చెయ్యి వేసుకుని నిద్రపోగలిగే అదృష్టం ఎంత తక్కువమందికో కాని పట్టదు. తనకి నిద్రపటక - తనతోపాటు పెళ్ళాన్ని లేచి కూర్చోపెట్టి యిల్లు పెళ్ళివారిల్లు చేసే మొగాళ్ళందర్నీ చూశాను. మా అల్లుడికేం, మహారాజు! పగలల్లా కష్టపడి పనిచేస్తాడు. రాత్రి ఆశ్రమంతా తీర్చుకుంటాడు ఇక నీకు ధైర్యం చెప్పడం నీకూడా పిల్లల్ని చూడం లేదంటావా, చేసి, చేసినదానికి పదిరెట్లు చెప్పేవాళ్ళకన్నా - చెయ్యని మగవాళ్ళే ఎప్పటికీ నయం' అని, నిద్రపోతున్న ఆయన్ని చూసి మరోమారు నవ్వింది నాకు ఆ మాటలూ అర్థమవలేదు, ఆ నవ్వూ అర్థమవలేదు" అని ముగించింది అక్కయ్య చెప్పకేం, అమ్మధోరణి నాకూ అర్థమవలేదు.

'ఎందుకు తమ్ముడూ, ఆడపుట్టుక ప్రత్యేక అనుభవించక తప్పదు! మహారాజుతో చెప్తే మరి రెండు తగల్నియ్యమన్నాడుట - కన్నతల్లి కాదు ఎవరైనా సరే ఈ దేశంలో మొగాళ్ళపక్క తీర్పు చెబుతారు.'

పిల్లలిద్దరూ పడుకున్నారు అక్కయ్యా నేనూ నెమ్మదిగా ప్రక్కలమీదికి ఒరిగేం.

* * *

గాణాలో పదకొండు గంటలు కొట్టడం వినిపించింది బావ యింకా ఆఫీసుకి వెళ్ళలేదు

'ఎందుకు భోంచేశానా అనిపిస్తోంది - కడుపు బరువుగా ఉంది ఒంపకేచరుగాని ఉందో ఏమిటో!' అక్కయ్య థర్మామీటరు తీసియిచ్చింది

'ఎంతుందీ?' అన్నాను నేను చెయ్యి కడుక్కుంటూ

'ఎంతో లేదు నూరుంది అప్పన్నని యిలా పిలవ్వే - ఆఫీసుకి కబురు పంపి

ఇనస్యూరెన్సు కంపెనీ మేనేజరు: "చూడండి. పాడైపోయిన మీ కారు కిమ్మతు రొక్కరూపంలో యివ్వటం మా పాలసీకాదు. అదే మోడల్ కారు కొత్తది కొనిస్తాం. తీసుకోండి."

కారుయజమాని: "కారువిషయంలోమటుకు యీ పద్ధతి బాగానేవుంది. కొత్తకారు తీసుకొంటానుకానీ, మా ఆవిడ పేరిటవున్న జీవితభీమామాత్రం వెంటనే రద్దుచేయించెయ్యండి"

స్తాను' అన్నాడు బావ మధ్య గదిలో పేపరు చదువుతూ పడుకున్నాడు. అక్కయ్య పాపాయికి మందిచ్చి ఆడిస్తోంది.

'ఈ పడ్డ బాధలు చాలేయి కాదు కాబోలు! నేను కాపురానికి వచ్చేక ఆయన జ్వరున చీది ఎరగరు ఇదేం ఖర్మమో - పిల్లకి కాస్త తగ్గేయనుకునేసరికి ఆయనకి పట్టుకుంది.'

నా చిన్న బుర్రకి ఒక ఆలోచన మెరుపులా తోచింది. పెరట్లోకి అక్కయ్యని పిలిచాను.

'నే చెప్పినట్టు చేశావంటే చిన్నకబురు చెబుతాను.'

'ఏమిటదీ?' అక్కయ్య ఆశ్చర్యంగా చూసింది.

'నిన్న రాత్రి నువ్వు బావసంగతి అంతా చెప్పిన దగ్గిర్నుంచీ నాకు అతనిమీద చెప్పలేనంత కోపంగా ఉంది - నీ పిల్లలు తన పిల్లలు మాత్రం కారా యేం? అంత చాకిరి నువ్వే చేసుకుని ఎందుకు బాధపడాలి? నేను పెద్దవాడ్నై బావకంటే పొడుగూ వెడల్పూ ఉంటే తెలిసేది మజా'

అక్కయ్య అభిమానంగా నా తల నిమిరింది.

'అయితే యిప్పుడేమంటావురా?' అంది అదోలా నవ్వి.

'అవును. ఎవరిదాకా వచ్చేదాకా వాళ్లకి తెలీదు. ఇవాళ బావకి జ్వరం రావడం మంచికే వచ్చింది. ఒక్కడ్నే బాధపడనీ - నువ్వు పిల్చినా వెళ్ళకు...మందుయివ్వడం, దగ్గిర కూర్చుని విసరడం - యిలాంటివి చెయ్యకు...'

అక్కయ్య మాటాడలేదు. ఆలోచిస్తూ కూర్చుంది.

'ఏం నామాట వింటావా? ఇవాళ ఒక్క రోజాను. లేకపోతే నాకేం? నీ ఖర్మం'

'అలాగే లేరా.. ఇవేం జబ్బులో, ఎలా వచ్చిన జ్వరం అలా తగ్గిపోతే బాగుణ్ణమ్మ'

'మరేం మించిపోయింది లేదులే - కాస్త తగల్నీ' అన్నాను నేను కోపంగా...

'తాయారూ, తాయారూ...' మా బావ కేక వినిపించింది మా అక్కయ్య వెళ్ళబోయింది. నేను అడ్డుకున్నాను

'ఇన్నీ చెబితే యిదా నువ్వు చేసేపనీ? పిల్లలు జబ్బులతో అలా గిలగిలలాడుతూంటే బావ బ్రతిమాలినా పలికేవాడా? నువ్వెందుకు వెళ్ళాలీ?'

అక్కయ్యను బలవంతంగా అడ్డేసి నేను బావదగ్గర కెళ్ళేను.

'ఎందుకు బావా, అక్కయ్య అన్నం వారుస్తోంది.. ఎందుకూ?'

'పన్నుంది - యిలా పిలు'

'ఏమిటా పనీ? నాతో చెప్పు చేస్తాను'

'ముందు దాన్ని పిలవోయ్'

'ఇప్పుడది రావడానికి కుదరదు. ఇంతకీ ఏపనికైనా హమేషా సిద్ధంగా వీధిలో యిద్దరు బంట్రోతులున్నారు. ఇంకా ఏదైనా కావలిస్తే సుబ్బమ్మఉంది. వాళ్ళ చేత చేయించుకోవచ్చు..'

తిరిగి జవాబుకేనా చూడకుండా నేను యింట్లోకి వచ్చేశాను అక్కయ్య వెళ్లకుండా ముక్కాలిపీట వేసుకుని వంటింటికి గొళ్లెం పెట్టేను. దీనితో బావ నిద్ర మత్తు వదలాలి!

* * *

ఇదేమిటమ్మ యీ అక్కయ్య? జబ్బులతో పోరాడలేక, యింకో మనిషి లేక — కూడా బావ వుండీ ఏమీ చెయ్యక నానా అవస్థా పడ్డానని రాత్రి కంటనీరు పెట్టుకుని చెప్పిందీ ... ఇప్పుడు - తనమటుకు తనకే తెలిసొస్తుంది, ఆగవే అంటే పట్టుకోడమే కష్టమైపోతోందీ!

ఏలా అయితేనేం - నానా అవస్థాపడి అక్కయ్యను అంతవరకూ బావదగ్గిర కెళ్ళకుండా కాపాడేను డాక్టరు రావడం, మందిచ్చి వెళ్లడం...యివన్నీ కనుక్కోడానికి అక్కయ్య కెంత సిగ్గులేకపోయిందో! సుబ్బమ్మద్వారా అన్నీ తెలుసుకుంటూనే ఉందిట ఎంత యిది లేదో!

అక్కయ్యా నేనూ పక్క పక్కని, మంచాలు వేసుకు పడుకున్నాం. నేను పడుకోబోతూ అక్కయ్యకు మళ్ళీ వార్నింగు యిచ్చాను.

'ఒసే అక్కయ్యా, చూడు...నువ్వు పదిహేనేసి రోజులు ఏ సాయమూ లేకుండా అనుభవించావు. కనీసం ఈఒక్క రోజేనా బావని అనుభవించనీ ..ఈ ఒక్క రాత్రే గడవనీ రేపు చూద్దాం ఇదుగో మళ్ళీ మళ్ళీ చెబుతున్నాను కదిలావంటే సరస్వతోడూ...' బావకి పట్టినస్థితి తలుచుకుని సరదా పడుతూ ఎప్పుడు పడుకున్నానో నాకే తెలీదు. ఓ రాత్రివేళ లేచి చూసేసరికి అక్కయ్య పక్కమీద లేదు! గబగబా బావ గదిలోకి వెళ్లేను. కిటికీలోంచి చూశాను. "బావకి కాళ్లు పడుతోంది. దీన్ని చావగొట్టినా పాపంఉందీ? పైగా అంటోంది ఎంత సిగ్గులేదో!

'అబ్బ - వళ్లెంత కాలిపోతోందో ... ఓసారి డాక్టర్ని మళ్ళీ పిలుస్తే?'

'వాడి కేంతెలుసు కుర్రనాగమ్మ! చిన్నబుచ్చుకుంటాడని మీ దగ్గిరికి రాలేదు. ఎంత బాధపడ్డారో! వన్నేం చేస్తే పాపముందీ?'

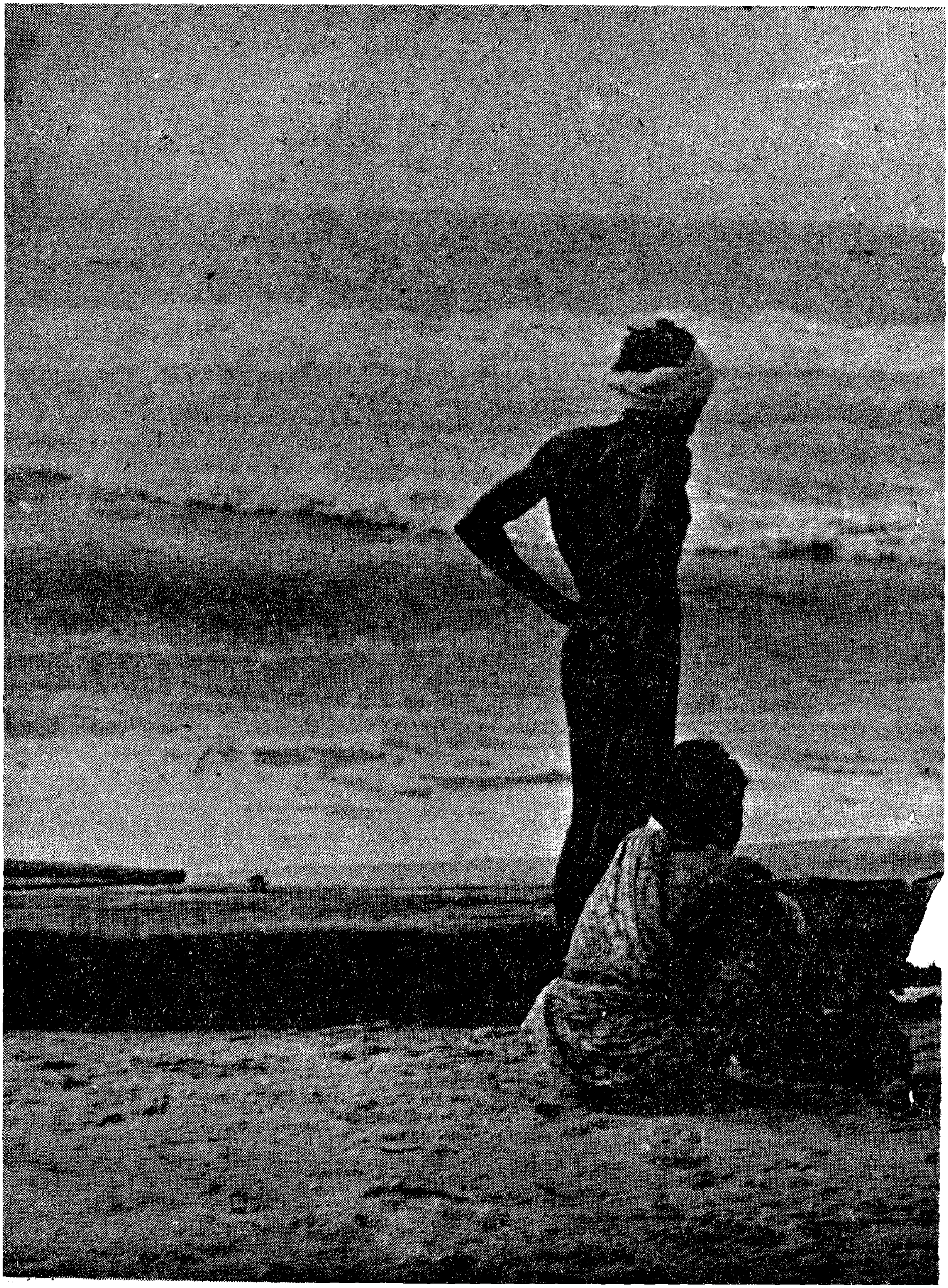
'బత్తాయి రసం యియ్యనా... ఇలా తిరగండి ఆ కనుబొమలు పడతాను.'

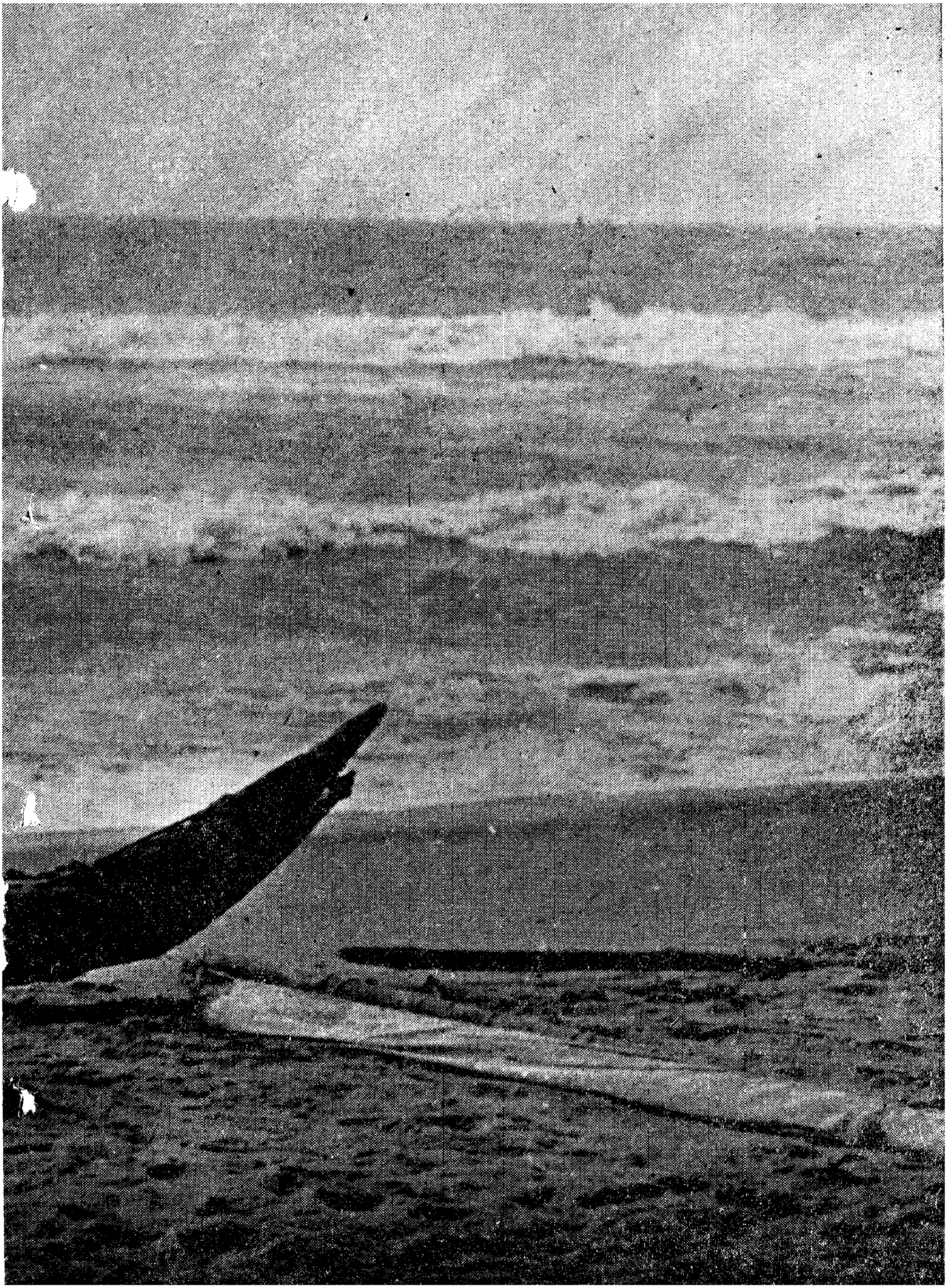
* * *

నాకు ఒళ్లు మండిపోయి ఆ మర్నాడే యింటి కొచ్చేశాను. అక్కయ్య బావను గురించి అన్నదీ, నేను చేసిందీ...అన్నీ పూర్తిగా అమ్మకి చెప్పి అడిగేను

'అమ్మా...అక్కయ్య యిలా ఎందుకు చేసిందే?'

అమ్మ జవాబు చెప్పలేదు నవ్వింది. నాకర్థం కాలేదు ఎందుకు నవ్విందో. ★





బొమ్మరిల్లు

మేష మర్కటములు!

"వల్లభనేని"

వేసవికాలం
వనమధ్యం బది!
వడగాడుపులవి
వీచుచునుండెను!
పశు పక్ష్యాదులె
చిత్తరపోయెను!
పడమటిగాడ్పున
మండుచునుండెను.
దాహంగొన్నా
వానర మొకటీ
చలమలో దూకీ
జలమును గ్రోలీ
విలువలకొచ్చే
వెరవును గానక
ఇకిలిస్తుండెను!
దప్పికగొన్నా
మేషంబొకటా
దారిని బోతూ

జలము లభించెడి
చలమిట గలదని
తొంగిచూడగ
కపిపుంగవుడట
కానగ రాగా—
యేమోయ్ బావ!
యెటులున్నది జల
మనియడుగంగని
నిర్మల పూరం
విమలజలంబిది
పురిసెడు మాత్రం
పుక్కిటబట్టిన
ఆకలిదప్పులు
అడుగంటునుగద
యని మర్కటమన—
ముందు వెనుకలూ
యోచించకనే
మందబుద్ధిగల

మేషంబప్పుడె
కోతిమాటలకు
కులుకుచు మదిలో
కూపంబందున
గుభేలు మంటూ
దూకెను వెర్రిగ!
కూపంబందున
కొట్టుకలాడే
కోతికి మార్గం
గోచరించినది!
మేకవీపుపై
మెల్లగ నెక్కి
యెగిరిపట్టుకొని
తాగాడిని కపి!
యుక్తాయుక్తము
లెంచక నడచిన
మేకమాదిరే
వంతనొందెదరు.

మంచు మనిషి

పూర్వం రష్యా దేశంలో, ఒక పల్లెటూళ్లో ఒక రైతు ఉండేవాడు. అతనికి ఓల్గా అనే చక్కని కూతురుండేది. ఓల్గా చిన్న పిల్లగా వుండగానే ఆమె తల్లి చనిపోయింది. తండ్రి కొంత కాలానికి మళ్లీ పెళ్లి చేసుకున్నాడు. కొత్తభార్యకు ఒక కూతురు పుట్టింది. ఆ పిల్ల పేరు వేరా.

ఓల్గాను సవతి తల్లి చాలా బాధించేది ఓల్గా చక్కని చుక్క. వేరా బక్క నక్కలాగ క్రరికుక్కలాగా ఉండేది. ఓల్గా అందానికి తోడు, మంచి తెలివితేటలు గల పిల్ల; ఆమె స్వభావంకూడా చాలా మంచిది. వేరా తల్లిలాగే అనాకారీ, ముక్కోపీ ఊళ్లో వాళ్లంతా ఓల్గానే ప్రేమించేవారు. వేరాను ఎవరూ దగ్గిరికి తీసేవారు కాదు. అందుచేత సవతితల్లికి ఓల్గా అంటే మహాకోపంగా ఉండేది. వేరాకి కూడా ఓల్గామీద అసూయగానే ఉండేది. ఓల్గా తనకంటె పెద్దదైనా ఆమె మంచితనాన్ని అనరాగా తీసుకొని అప్పుడప్పుడు ఆమెను కొట్టేదికూడాను. సవతితల్లి భయం మూలాన ఓల్గా, పాపం నోరెత్తకుండా అన్నీ సహించి వూరుకొనేది.

ఒక్కొక్క ఏడే గడుస్తున్నకొద్దీ ఓల్గా అందం శుక్లపక్ష చంద్రుడిలా వృద్ధి అవుతోంది. ఇక సహించలేక సవతితల్లి భర్తతో చెప్పివేసింది. ఓల్గా ఒక్క క్షణమైనా ఇంట్లో ఉండడానికి వీల్లేదని, ఆమెను ఏ అడవిలోనైనా దిగవిడిచిరమ్మనీ.

సామగానం
సరస్వతీదేవి

పడుచుపెళ్లాం నోటికి వెరిచే ముసలాడు కాళ్లావేళ్లాపడి బ్రతిమాలాడు ఓల్గాను నిష్కారణంగా హింసించవద్దనీ, యింట్లోనే వుండనిమ్మనీ. కాని ఎంత వేడినా ఏమీ ప్రయోజనం లేకపోయింది. విధిలేక వృద్ధుడు గుర్రాల బగ్గి తెచ్చి, వాకిట్లో పెట్టి, తన కన్నతల్లిని ఎక్కమన్నాడు; — కారడవుల్లోకి తీసుకుపోయి వదిలిపెట్టి రావటానికి.

కడుపుతీపు వదులుకోలేని ఆ తండ్రి, కన్నబిడ్డని ఎముకలు కొరికే చలిలో చావుకి ఒప్పగించిరాలేక, అడివిమార్గానబడి ఎంతో దూరం బండిని నడిపించుకుపోయాడు; బాత్తిగా ఆరుబయలు ప్రదేశం కాకుండా, కాస్తంత తల దాచుకోవటానికి వీలుగా ఏదైనా చెట్టు తొర్ర కనిపిస్తుందేమోనని చాలా వెతికాడు. వెతగ్గా, వెతగ్గా చివరికొక చోట, అడివిలో కట్టెలు కొట్టేవాళ్లు తమకోసం వేసుకొని వదిలిపెట్టిన పూరిపాక ఒకటి కనిపించింది.

ఆ తండ్రికి బ్రహ్మానందమైపోయింది. తండ్రీకూతుళ్లు యిద్దరూ బండిదిగి పాకలోకి వెళ్ళారు. అమ్మాయిని అక్కడే వుండమని, తండ్రి గబగబాపోయి పెద్దపెద్ద కొయ్యదుంగలు కొన్ని కొట్టి తీసుకువచ్చి పాకలో ఒకమూల నెగడు వేశాడు. బండిలో తెచ్చిన పెద్ద గంజిబాన, దూదీ రాట్నం తీసుకొచ్చి పాకలో పెట్టాడు.

“అమ్మాయి! ఇక మరి నేను వెళ్తాను ... చూడు — నెగడులో నిప్పుమాత్రం అరిపోకుండా ఎప్పటికప్పుడు కొత్తకట్టెలు పడేస్తుండు. ఆకలైనప్పుడు కుండలో గంజి కాస్త వెచ్చబెట్టుకు తాగు. బయట చూశావా— మంచు ఎంతదట్టంగా పడుతోందో? ఎంతఅవసర మనిపించినా సరే పాకలోనుంచి మాత్రం బయిటికి వెళ్లకు. మళ్లా నేను రేపువుదయమే వచ్చి నువ్వు ఎలా వున్నావో చూసిపోతాను, తల్లీ!” అంటూ గుడ్లల్లో నీళ్లు కుక్కుకొంటూ వెళ్లలేక వెళ్లాడు ముసలాడు.

తండ్రి వెళ్లాక ఓల్గా ఒంటరిదైపోయింది. విధికి తలఒగ్గిన ఓల్గా నెమ్మదిగా రాట్నం మీద నూలు తీస్తూ కూర్చుంది. అలా చీకటిపడేదాకా నూలుతీస్తూనేవుంది అప్పుడు లేచి కాస్త గంజితీసి నెగడుమీద వెచ్చబెట్టింది; ఆ పూటకి ఆ కాస్త తాగి కళ్లు మూసుకు పడుకుందామని.

గంజికాగే సమయానికి తలుపు

★ మంచు మనిషి ★

మీద ఎవరో తట్టినచప్పుడు అయింది. "కాకులుదూరని యీ కారడవిలో, యింత చీకటిపడ్డాక ఎవరు చెప్మా యిలావచ్చి తలుపు కొట్టుతున్నారని" ఆ పిల్ల కాస్సేపు విస్తుపోయింది. అలా ఆలోచిస్తూనే పోయి తలుపు తెరిచింది.

గుమ్మంలో గమ్మత్తైన మానవ ఆకారం నిలబడివుంది మంచుతో చేసిన ముసలాడు ఎవరో ప్రాణిపడ్డట్లున్నాడు. అతనిజుట్టు చివరల నుంచీ, గడ్డంమీద వేళ్ళకొనలమీద అంతటా గడ్డకట్టిన మంచు దట్టంగా కప్పేసుంది ఆ ఆకారాన్ని చూడగానే పసిపిల్ల ఓల్గ ముందు దడుచుకొంది కాని, అంతలో మళ్ళీ ధైర్యం తెచ్చుకొని "ఎవరు మీరు" అని అడిగింది.

"నేనా?–నేనా–మంచు మనిషిని. లోపలికి రావచ్చా?" అని అడిగాడు ఆ తెల్ల మనిషి.

"రండి ఇలావచ్చి కూర్చోండి" అని ఓల్గా ఆయన్ను సాదరంగా లోనికి ఆహ్వానించింది

మంచుమనిషి కదిలి పాకలో కాలుపెట్టాడు. అతడు కాలుపెట్టగానే పాకలో గాలిఅంతా గడ్డ కట్టుకు పోయినట్లయింది. ఆ చలికి పాపం ఓల్గా కాళ్ళూ, చేతులు కొంకర్లుపోవటం మొదలుపెట్టాయి; దవడలు దడదడ లాడుతున్నాయి అయినప్పటికీ యింట్లోకి వచ్చిన పెద్దమనిషికి తనుపడే బాధ తెలియనీయకుండా వుండాలని జాగ్రత్తగా వున్నది.

"గంజి ఏమైనా పుచ్చుకొంటారా?" అని మర్యాద వుట్టిపడేలా అడిగింది

"ఉంటే కాస్త యియ్యి తల్లీ" అన్నాడు మంచుమనిషి.

ఇద్దరూ గంజి తాగాక మంచు మనిషి సావకాశంగా కూర్చొని ఉత్తర ధృవ ప్రాంతంలోని తన నివాసాన్ని గురించీ, అక్కడ వాతావరణాన్ని గురించి ఓల్గాకి అనేక విశేషాలు చెప్పాడు. అక్కడ ఎంత వెన్నెలలాగా చల్లగా వుంటుందట మంచు కరగటం అన్నది సంవత్సరంలో ఎన్నడూ జరుగదట

అవన్నీ చెప్పి చెప్పి, చివరికి తానిక పోతానన్నాడు అప్పటికైనా అతను పోతాననటం మంచిదే అయింది. అతనింకా అలాగే మరి కొంతసేపు కూర్చొనివుంటే అతనిమీదా అంటుకొనే మంచుతెరల మూలంగా ఓల్గా చలికి బిర్ర బిగుసుకుపోనేదే!

గుమ్మం దాటుతూ "నువ్వు చాలా బుద్ధిమంతురాలివిలా వున్నావు అమ్మాయ్! నీ యీడు పిల్లలు ఎవ్వరూ నేను చెప్పే యీ మాదిరి కబుర్లు వినరు. నువ్వు ఎంత ఓపిగ్గా విన్నావ్! బాగుంది. నువ్వు చాలా బుద్ధిమంతురాలివి. మంచి పిల్లకి మంచి కానుక యివ్వాలి. నువ్వు రేపు పొద్దున నిద్దర లేవగానే వాకిట్లోకి వచ్చి చూడు అక్కడ నీ కోసం మంచి బహుమానం ఒకటి కాచుకొని వుంటుంది!" అంటూనే ఆ మంచుమనిషి గబగబా అడుగులు వేస్తూ పోయి చెట్లలో కలిసి పోయాడు.

అతను మనిషి కనిపించకుండా పోయినా, చాలాసేపటి వరకు దారిపొడుగునా అతను వేస్తున్న చిటికెల చప్పుడు వినిపిస్తూనేవుంది ఓల్గా ఆ చప్పుడు వింటూ చాలాసేపు గుమ్మంలోనే వుండిపోయింది కొద్దిసేపటికి లోపలికి వచ్చి, యిందాకటి నుంచి చలితో చచ్చుబడిపోయిన కాళ్లని చేతులనీ కాచుకొంటూ నెగడు దగ్గరగా కూర్చున్నది ఆ వెచ్చదనానికి, ఆ హాయికి ఆ అమ్మాయి కళ్ల మీదికి నిద్రవచ్చేసి, ఆ పిల్ల అక్కడే ఒకమూలగా పడుకొని నిద్రపోయింది

తెల్లవారింది ఓల్గాకి మెళుకువ వచ్చి, కళ్లు తెరిపడి పడ్డాయి.

"అబ్బాయ్! మీ నాన్న గారు ఇంట్లో వున్నారా!"

"ఏమండీ? ఎందుకు"

"నాబాకీ ఇవాళ ఇస్తానన్నారు కదా! అందుకని వచ్చేను"

"అయితే మా నాన్నగారు ఇంట్లో లేరండి.

— ఎన్ బాలకృష్ణారావు, జయపురం

వెంటనే ఆ అమ్మాయి ఒక్క వుదుటున లేచి వాకిలి దగ్గరకు వెళ్లి చూసింది.

అక్కడ కనిపించిన దృశ్యంతో అమ్మాయికళ్లు జిగేల్ మన్నాయి. ఆ పూరిపాకచుట్టూ మూంచి అరేబియా గుర్రాలు దాదాపు యిరవై దాకావుంటాయి-- నిలబడి వున్నాయి. ఒక్కొక్క గుర్రం నడ్డి మీదనూ రెండేసి పెద్ద పెద్ద గోనె సంచులున్నాయి. ఒక్కొక్క సంచిలోనూ బోలెడంత బంగారం సుద్దలు సుద్దలుగా పడివుంది.

ఆ పిల్ల అలా ఆశ్చర్యంగా చూస్తూ అక్కడే చాలాసేపు నిలబడిపోయింది. ఈలోగా కూతురు ఎల్లావుందో చూసిపోదామని తొందర తొందరగా ఆమె తండ్రి గుర్రపు బగ్గీమీదచక్కావచ్చాడు. ఆయనకూడా ఆ దృశ్యాన్ని చూసి తన కళ్లను తానే నమ్మలేకపోయాడు. తండ్రిరాకను గమనించిన ఓల్గా, పట్టలేని ఆనందంతో చెంగుచెంగున దూకుతూ పోయి ఆయనను కౌగలించుకొన్నది.

తండ్రీ కూతుళ్లు యిద్దరూ వెంటనే యింటికి తరలిపోయారు. కూతురినీ, బంగారపు సంచులు మోసుకొస్తున్న ఆ యిరవై గుర్రాలనీ వెంటబెట్టుకొస్తున్న ముసలాయనను చూసి సవితితల్లి నఖశిఖ పర్యంతం విషజ్వాలలు కక్కింది. ఆవిడ కోపం నిప్పులు చెరిగింది.

జరిగిందంతా విన్న మీదట మర్నాడు తన కడుపునపుట్టిన బిడ్డ వేరాని అడివికితీసుకుపోయి వదలిపెట్టి వస్తారా లేదా అని మొగుణ్ణి వేధించుకుతిన్నది. “ఈ చమురుకాళ్ల పెద్దమ్మ ఓల్గాకంటే నా కూతురు వేరా వేయిరెట్లు తెలివిగలది. దీన్నిచూస్తేనే చాలు--ఆ దిక్కుమాలిన మంచుమనిషి మనస్సు మంచుకరిగినట్లు కరిగిపోతుంది. ఈ దరిద్రపు మొహానికి యిచ్చినదానికంటే కనీసం రెండు రెట్లు అయినా ఎక్కువబంగారం యిస్తాడు-- నా కన్నతల్లికి, నా వరాల మూటకు”అని తెగ మురిసిపోయింది, చుప్పనాతి సవితి తల్లి.

ఓల్గామీద వుగ్రకోపంతో కుతకుత లాడిపోతున్న వేరాని వెంట బెట్టుకొని ముసలాయన మర్నాడు



పసిడి వెన్నెల

—ఫోటో: యన్. రామకృష్ణ, మాయవరం.

మంచు మనిషి

పొద్దునే అదే అడివికి తీసుకెళ్లి అదే పాకలో ప్రవేశపెట్టాడు. ఈసారికూడా ఒక బానెడుగంజి, బుట్టెడు ఏకులు ఒక రాట్నం పాకలోపెట్టి తిరిగివచ్చాడు.

ఒంటరిగా మిగిలిపోయిన వేరా మంచుమనిషి ఎప్పుడొస్తాడా, ఎప్పుడొస్తాడా అని మహా ఆవేదన పడిపోయింది. గబగబా యింత గంజి తీసి పొయ్యిమీద పెట్టింది. అది బాగా వెచ్చబడే సమయానికి తలుపుమీద ఎవరో తట్టిన చప్పుడు అయింది. ఆ అమ్మాయిపోయి తలుపు తెరిచింది, ఇదివరకటి లాగానే మంచు మనిషి ప్రత్యక్షమైనాడు.

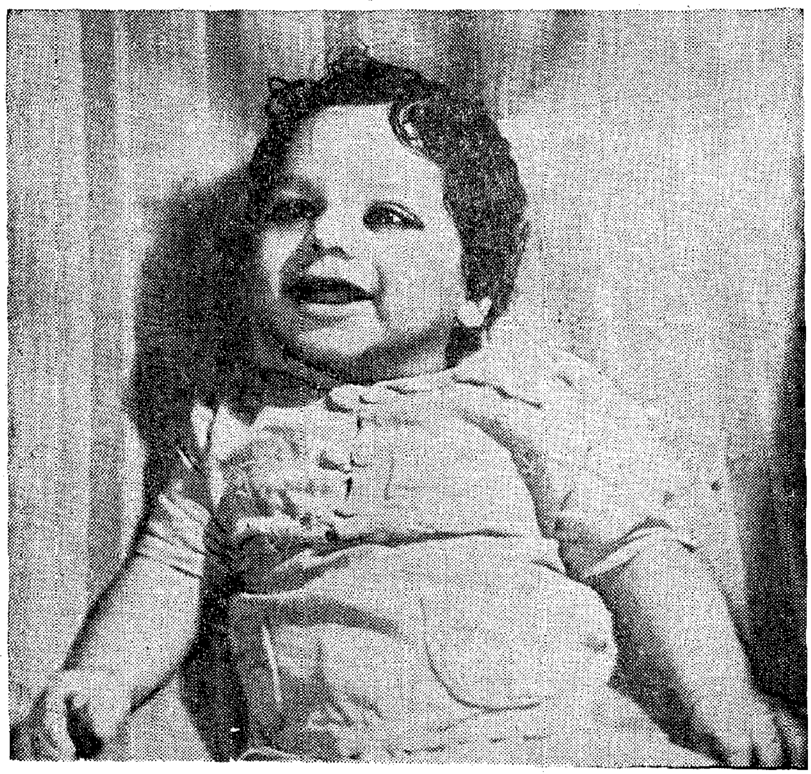
"లోపలికి రావచ్చా?" అని అడిగాడు.

"ఓ! రావచ్చు. మహాబాగా రావచ్చు. కాని ఒక్కమరతు మాత్రంవుందండోయ్ నేనేమన్నా తెలివి తక్కువదాన్ని అనుకొంటున్నారేమో. అదేం కుదరదు. ఆ తెలివితక్కువదద్దమ్మ - మా సవితి అక్కయ్యలేదూ? — ఓల్గా! దానికిచ్చినదానికంటె కనీసం రెండు రెట్లు అయినా ఎక్కువ బంగారం నాకు యివ్వాలి. తెలిసిందా?" అని అడిగేసింది.

మంచుమనిషి ముసిముసినవ్వులు నవ్వుతూ లోనికి వచ్చాడు. అతడు వచ్చి రాగానే పాకలో గాలిఅంతా

బోసి నవ్వులు

—ఫోటో. జి. రామమూర్తి, మద్రాసు.



గడ్డకట్టుకుపోయింది. సరాలుకొరికే ఆ చలిబాధకు ఆగలేక వేరా ఒక్కసారిగా నెగడుదగ్గిరకు పరిగెత్తుకుపోయి వొళ్లు కాచుకోవటం మొదలు పెట్టింది. అంతే కాదు- పెద్దమనిషి ఎవరో వచ్చారన్న ఆలోచన అయినా లేకుండా ఆయన ఎదురుగుండానే గంజి అంతా తనే తాగెయ్యటం మొదలుపెట్టింది.

"నాకు కొంచెం గంజిపొయ్యవా, వేరా?" అని అడిగాడు మంచు మనిషి - అక్కడికీ నోరు తెరచి.

"ఏం? నీకు గంజిపొయ్యాలని ఎక్కడుందేం? అసలే యీ కాసింత గంజి నాకే చాలదు. అదీ కాక - నువ్వువచ్చి యిక్కడ చలి ఎక్కువ చేసి నన్ను యింత బాధ పెట్టింది కాక, పైగా గంజికూడా పొయ్యమంటున్నావా? పోవయ్యా! ఛో!!" అంటూ తెగనిదిలించేసింది వేరా.

దాంతో మంచుమనిషికి మాంచి కోపం వచ్చేసింది. కోపం అయితే వచ్చిందికాని నిప్పుదగ్గరగా కూర్చున్న వేరా దగ్గిరకి ఆయన పోలేకపోయాడు; - పోతే ఆ వేడికి మంచుమనిషి పూర్తిగా కరిగిపోతాడు. అందుకని కొంచెం దూరంగానే నిలబడి అక్కడ ఒకమూలగా గుట్టపోసివున్న కట్టెపుల్లల్లోనుంచీ ఒక్కటొక్కటే తీసి ఆ అమ్మాయిమీదికి విసరటం మొదలు పెట్టాడు.

వర్షపు చినుకుల్లా మీదిమీదికి వచ్చిపడుతున్న కట్టెపుల్లల బారినుంచి తప్పించుకోవాలని ఆ పిల్ల యింకా యింకా మూలలకు జరిగింది కాని, ఎంత మూలలకుపోయినా లాభం లేకపోయింది. మంచుమనిషి విసిరిన ప్రతిపుల్లా ఆ అమ్మాయికి సూటిగావచ్చి తగిలింది. ఆదెబ్బలకి సగంచచ్చి వేరా శవంలా నేలమీద పడిపోయింది. మంచు మనిషి కోపం కొంతమటుకు చల్లారింది. చిటికెలు వేసుకొంటూ చెట్లలో కలిసి ఎక్కడికో వెళ్ళిపోయాడు.

మరుసటి రోజు పొద్దున్నే వాళ్ళనాన్న వచ్చాడు; వేరానీ, ఆవిడగారు సంపాదించిన బహుమానాలనీ (!) ఇంటికి తరలించుకు పోవటానికి.

తీరా వచ్చిచూస్తే - గుర్రాలూ లేవు; బంగారు నగలూ లేవు. పిల్లమాత్రం సగం చచ్చిపడివుంది. దిక్కుతోచక ఆ తండ్రి పిల్లని చంకను ఎత్తుకుపోయి బండిలో పడుకోబెట్టి ఇంటికి తీసుకు వెళ్లాడు.

జరిగిందంతా వినేసరికి సవితి తల్లికి మనిషికి మించినకోపం వచ్చేసింది. ఆ కోపతాపానికి తట్టుకోలేక ఆవిడ గుండె కాస్తా గుక్కన ఆగిపోయింది. చెట్టంతమనిషీ నేలకొరిగి ఆవిలించి చచ్చింది.

ఓల్గాకి యిప్పుడు ఎనలేని సంపదలు, ఎక్కడలేని ఐశ్వర్యాలూ వచ్చాయి. ఒకానొక రాజకుమారుడు ఆ అమ్మాయినిచూచి మోహించినవాడై, మంచి ముహూర్తాన ఆమెను పెండ్లాడాడు. పాణిగ్రహణానంతరం ఓల్గా అత్తవారింటికి వెళ్ళిపోయింది. వెళుతూ వెళుతూ తండ్రినీ, సవితి చెల్లెలు వేరానీ తనతోపాటు తీసుకుపోయి ఆ రాజభవనాలలో అట్టేపెట్టి సకలోపచారాలూ చేయించేది. అందరూ అక్కడ చాలాకాలం హాయిగా వున్నారు.

(రష్యన్ కథ ఆధారంగా) ★



కర్పూరద్వీపయాత్ర

(బొమ్మరిల్లు సీరియల్)

నోరి నరసింహశాస్త్రి

18

రాణికి ప్రాణంపోగానే ముందు కనబడ్డది కటికచీకటి. కళ్లుపోయినదానికి అసలు కనిపించడమేమిటి? అదీ కటికచీకటి పైగా ఎట్లా కనిపించింది ?

అదే చిత్రం ! చచ్చిపోయినవాళ్లకు కళ్లుంటయ్యా అని అడగరేం ? ప్రాణంపోయినవాళ్లు ఎట్లా చూస్తారు, ఎట్లా వింటారు, ఎట్లా మాట్లాడుతారు, ఎట్లా నడుస్తారు, ఎట్లా అనుకుంటారు.—అని అడగడం తెలివితక్కువ. అదంతా తెలివితేటలున్న పిల్లలు ఊహించగలరు. వాళ్ళ ఊహ కవుల ఊహవలె సూర్యుడు చూడలేని చోట్లుకూడా చూస్తుంది. అమాయకులైన పిల్లలైతే కవి చూసినకంటెకూడా ఎక్కువ చూడగలరు. మీరంతా బుద్ధిమంతులైన పిల్లలూ అమాయకులైన పిల్లలూ కనక, ఇక వినండి !

రాణికి ముందు కనబడ్డది కటిక చీకటి అన్నాం కాదూ? కటికచీకటిని మనము కన్నులు గుచ్చుకున్నా కనపడని చీకటి అంటాము. అయితే రాణి చూసిన చీకటో? అది రాణి ఒళ్లంతా చురుకు చురుకుమని పొడుస్తున్నది. ఆమె చూడబోతే ఒళ్లంతా కళ్ళుగానే ఉన్నట్లు తోచింది. ఆ చీకటి సూదులతో అది ఆవిడ కళ్లను చురుకు చురుకుమని పొడుస్తున్నది. ఆ చీకటి పోట్లతో రాణి తాను రాణిననేమాట మరిచిపోయింది. అధికారగర్వం అణిగింది. రూపవతిననే మదం రూపుమాసింది. యాతనపడే జంతువుననే భావం ఒకటే ఆమెకు మిగిలింది. అట్టిదానికే యాతనాశరీరము అని పేరు.

కొంతసేపటికి ఆ చీకట్లో ఆవిడకేమి కనిపించిందో తెలుసునా? ఆ కారు చీకటికంటెకూడా కారు నలుపుగా ఉండి కాటుకకొండలవలె గడ్డకట్టిన ఆకారాలు కొన్ని కనపడ్డాయి.

సరే కాని ఆవిడను ఇప్పుడేమని పిలుద్దాము? రాణి కానిదాన్ని రాణి అనడమెట్లా? యాతనాశరీరులు చాలామంది ఉంటారే,—వాళ్ళలోనుంచి ఈవిడను వేరుచేయడమెట్లా ఇక ? పోనీ, పూర్వరాణి అని పిలుద్దాములెండి, మాజీమంత్రి అన్నట్లుగా.

కాటుకకొండలవంటి వాళ్ళ చేతుల్లో అంతకంటె నల్లటి పాశాలూ గదలూ ఉన్నవి.

వాళ్ళు పాశాలతో పూర్వరాణి ఒళ్లంతా వలతోవలె చుట్టబెట్టి లాగుతున్నారు అవి బొట్లకువేసే నరాలకంటె సన్నటివీ గట్టివీ. అవి ఆవిడ ఒళ్ళంతా కోసివేస్తున్నవి. ఒక్కొక్కసారి ఆ కోతలు ఆమె ఒంటిని ఈ పక్కనుంచి ఆ పక్కకు తెగవేస్తున్నవి. అయినా ఆవిడ ఒళ్లు మళ్లీ కలుసుకొని అతుక్కుపోతున్నది, జరాసంధుడి ఒంటి ముక్కలల్లేనే. వెన్నముద్ద సన్నటి కత్తితో కోస్తే మళ్లీ కలుసుకుపోదూ? నీళ్ల మీద కోతకోస్తే



“మీ ప్రార్థన అంగీకరించాము!” అన్నాడా ప్రభువు.

మళ్లీ కలుసుకుపోవూ? గాలిమీద ఎన్ని కోతలు కోసినా మళ్లీ కలియబడదూ? ఆవిడ యాతనా శరీరంకూడా వెన్నవలె నీటివలె గాలివలె మళ్లీ మళ్లీ కలుసుకుపోతున్నది.

పాప మా దేహానికి చావన్నా లేనట్లుంది!

మధ్య మధ్య వాళ్లామెను గదలతో మోదుతున్నారు. మన ఒంటికి ఎక్కడ దెబ్బతగిలితే అక్కడే నొప్పి పుడుతుంది. ఆవిడ దేహానికి ఒక్కచోట దెబ్బ తగిలినా ఒళ్ళంతా నొప్పి పుడుతున్నది. ఆ దెబ్బల బరువుకు ఒక్కొక్కసారి ఒళ్లు చితికి బంతివలె ముద్దఅవుతున్నది. అయితే మళ్లీ, అణిచిపెట్టిన రబ్బరుబంతివలె బరువుతీయగానే మళ్లీ యథారూపానికి వస్తున్నది.

వాళ్లట్లా కొంతదూరము లాక్కుపోయి ఆవిడ నొక నదిలోకి తోశారు. ఆ నదిలో ఉన్నది నీ రనుకున్నారా? కాదు మంటలు మండుతున్న నెత్తురు. ఆవిడ భయపడి వెనక్కు రావలెనని గింజుకుంటూంటే, భటులు గదలతో బాది పాశాలతో లాగి ఆమెనా నదిలో బలవంతాన వేస్తున్నారు.

ఆవిడకు ఈతవచ్చు. ఒళ్లంతా మండిపోతున్నా విధిలేక అట్లాగే ఈదుకుపోతున్నది. సగందాకా పోయేటప్పటికి అలుపు వచ్చింది. ఇక ఈదలేక చేతులు వేల్లాడవేసి మునిగిపోయింది. అయితే ఏం?—చావు రాదుగా,—చావంటే అక్కడ పుణ్యం పండిందన్న మాటే!— మునిగిపోవడాన ఒళ్లు బయటా లోపలా నెత్తురు మంటలతో నిండిపోయింది. చివర కెట్లాగో ఆ ప్రవాహవేగమే ఆమె నవతలి ఒడ్డుకు చేర్చింది.

★ కర్పూర ద్వీప యాత్ర ★

అబ్బబ్బా! ఆ పూర్వరాణీ అట్లా దారిలోపడ్డ బాధ మన శత్రువులకుకూడా వద్దుబాబో!— మన కెవరికీ ఎన్నటికీ ఆ భయంలేదు లెండి!— మన సాహానగత్తెలనూ సాహానగాళ్లనూ కఠినంగా హింసించముగా మనము.

పూర్వరాణి ఒడ్డుకు చేరిందంటే బాధతీరిందనుకుంటారుకాబోలు; ఎబ్బెబ్బే, కాదు. ఒడ్డుకు చేరిన తర్వాత ఆవిడ పడబోతున్న బాధతో పోలిస్తే దారిలోపడ్డది సుఖమనిపిస్తుంది.

19

పాపము, పూర్వరాణి అక్కడపడ్డ బాధఅంతా నిజంగా మీకుచెబితే భయపడతార్లు లెండి, ఏడుస్తారుకూడాను మీరు. కొంతమందికి పిచ్చికూడా ఎత్తుతుందేమో! మీ రంతా మంచివాళ్లు. సాహానగాళ్లతోనూ సాహానగత్తెలతోనూ ప్రేమతో ఉంటారుగా! ఆపేక్షగా వ్యవహరిస్తారుగా! కఠినంగా మాట్లాడరుగా! కోపంగా చూడరుగా! పరుషంగా ప్రవర్తించరుగా! దయలేకుండా ఉండరుగా!— మీ కెందుకులెండి, ఆవిడ పడ్డబాధలు ?

పాపము, ఆమెను కొన్ని సంవత్సరాలపాటు క్షణానికొకసారి కాళ్లు తెగగొట్టుతున్నారు. మళ్లీ కాళ్లు వస్తే మళ్లీ నరుకుతారు. అబ్బా! మీరు వినలేరులే, ఎందుకులెండి!

పాపము, ఆవిడకు కొన్ని సంవత్సరాలపాటు మొండికత్తులతో నిముషానికొకసారి నాలుకకోస్తారు. కోసిననాలుక మొలుచుకువస్తే మళ్లీకోస్తారు. అబ్బా, మీరు భరించలేరు. మీ కెందుకు లెండి!

పాపము, ఆ పూర్వరాణికి వరసగా ఎన్నో ఏళ్లు గంటకొకసారి కళ్లు తోడుతున్నారు. తోడినచోట

మళ్లీ కొత్తకళ్లు పుట్టుకువస్తవి. మళ్లీ అట్లాగే తోడుతారు. అతోడినకళ్లు ఆవిడ ఎదట గుట్టలుగుట్టలుగా పేరుకు పోతున్నవి. అవి చూస్తున్న కొద్దీ ఆవిడ ఒళ్లు జలదరిస్తుంది; బాధపడుతుంది!

అబ్బబ్బా! అదంతా మీరు చూడలేరు నాయనా, వినకూడా వినలేరమ్మా!— ఎందుకులెద్దురూ? పాకిస్థివాళ్లు పడేబాధలు, మనబోటివాళ్లము తలుచుకోనుగూడా తలుచుకోరాదు!

★ కర్పూర ద్వీపయాత్ర ★

20

మరి పోనీ, పూర్వ రాజూ, పూర్వ మంత్రీ భార్యా, పూర్వ కోశాధిపతీ భార్యా, పూర్వ గాయకుడూ భార్యా, ఏమైనారు? వాళ్లేం పాపంచేశారో పాపము? పూర్వ రాణీమాత్రము చేసింది ఎంత పాపమేమిటి?—ఒక్కసారేగా కోపంవచ్చి తొందరపడి పాడుకోరిక కోరింది! ఆవిడ కింత శిక్ష ఎందుకో మరి! గొప్పవాళ్లకు కొద్దితప్పుకే గొప్పశిక్ష వేస్తారు కాబోలు! ఆవిడమీదఉన్న వ్యామోహంచేత ఆ రాజుకూ మిగిలినవాళ్లకూ ఆవిడ ఉన్నచోటికి రాకతప్పిందికాదు.

అయితే వాళ్లువచ్చినదారి అంత చీకటిగా లేదు. దారిలో అంత బాధాలేదు. పూర్వరాణిని ఎట్లాగైనా బాధలోనుంచి తప్పించవలెననే పట్టుదల వాళ్లకుండడంచేత లాగకుండా తమంతట తామే ముందుకు సాగిపోతున్నారు. ఎవరి ఒత్తిడీ లేదు. కావలెనని జెయిలుకుపోయేవాళ్లకు అంత కష్టముండదుగా! అక్కడి వాళ్లుకూడా వాళ్లనేమంత బాధపెట్టలేదు.

ఒక రహస్యం చెబుతా వినండి! బాధ అనుకుంటే బాధ, అసహ్య మనుకుంటే అసహ్యము. చూడండి, ఈ లోకమంతా కష్టసుఖాలతో పడుగుపేక లల్లే పెనవేసుకుంది. దివ్యలోకాలతో దివ్యదేహాలతో ఉండేవాళ్లకు మనం సుఖమనుకునేదే కష్టంగానూ అసహ్యంగానూ ఉంటుంది. కష్టమూ సుఖమూ మనము అనుకోడంలోనే ఉంది.

మనదేశంలో విదేశీయులు రాకముందు పుణ్యకాంతలు భర్తతోపాటు సహగమనం చేసేవాళ్లు. వాళ్లకా చితిలో మంటలు పూలసెజ్జగా ఉండేదిట. కోట పట్టుబడేట్లుగా ఉంటే శత్రువుల చేతులలో మానభంగం పొంది బతకడ మిష్టంలేక కోటలో స్త్రీలంతా మంటలలో దూకి జోహారుచేసే ఆచారముండేది. వాళ్లకు అపవిత్రమైన దేహాల భారంకంటె ఆ మంటలు చల్లగాఉండేవి. అట్లాగే రాజుగారికీ మిగిలినవాళ్లకూ రాణిబాధ తగ్గించవలెననే ఆశతో వెంటపోతూఉన్నందువల్ల దారిలో ఆ చీకటి బాధగా లేదు. అడ్డంగా ఉన్న వైతరణీ నదీ రక్తము అసహ్యమనిపించలేదు. మంటలు మండుతున్నట్లే తోచలేదు.

పాపము, వాళ్లు పడ్డ బాధ అల్లా అక్కడే. ఆ రాణీబాధవాళ్లు చూడవలసివచ్చింది. అదే వాళ్లకు నరకంగా ఉన్నది.

వాళ్లు మాటి మాటికీ భటులను కాళ్లూ చేతులూ పట్టుకొని బతిమాలుకొంటారు. అడ్డము వస్తారు. 'నాయనలారా దయచూపండి. పుణ్యం కట్టుకోండి మా పుణ్యమిస్తాము, ఆవిడను వదిలిపెట్టండి!' అని దీనంగా ప్రార్థిస్తారు.

చాలాకాలంపాటు వాళ్లమాటలే భటులు వినిపించుకోలేదు. యంత్రంలో భాగాలకువలెనే వారికి దయాదాక్షిణ్యాలూ మాటామంతీ ఏమీ ఉన్నట్లులేదు.

చివర కొకనాడు,— ఆ యంత్రాలకే విసుగుపుట్టిందో, జాలికలిగిందో,—వాళ్లన్నారుకదా, "మా దగ్గర అట్లా కొట్టుకుంటే ఏంలాభము? ప్రభువుగారిదగ్గర మనవిచేసుకోండి!

అప్పుడు వెంటనే తెలివి తెచ్చుకొని పూర్వమంత్రీ భార్యా దారితీశారు. వాళ్లవెంబడే మిగిలిన వాళ్లు బయలుదేరారు.

ఆ ప్రభువు వాళ్లప్రార్థన దయతో విన్నాడు.

"మీ ప్రార్థన అంగీకరించాము!" అన్నాడా మహాప్రభువు.

ఆ ప్రభువునే పురాణాల్లో యమధర్మరాజు అంటారు. ఆయన తప్పుచేసినవాళ్లకు శిక్ష వేస్తాడు కనుక దయలేనివాడని తెలియనివాళ్లు అనుకుంటారు గాని, నిజంగా అంత దయగల ప్రభువు ముల్లోకాలలో

మరెక్కడైనా ఉంటాడనుకొన్నారా? ఆయన వేసే శిక్షతో పాపాలు పటాపంచలైపోయి పులుగడిగిన ముత్యాలుగా మారుతారు. ఆయనను దర్శించబోయిన మంత్రీవాళ్లకుగూడా ఆయన దయామూర్తే భాసించింది. ఆయనదర్శన మయ్యేప్పటికే వాళ్ల బాధ అంతా తీరినట్లయింది. వాళ్ల యాతనాదేహాలు మాయమైనవి.

పూర్వరాణికికూడా యాతనా శరీరం మాయమైపోయింది.

ఎనిమిదిమందీ మళ్లీ ఎనిమిది కడుపుల్లో గుడ్లుగా తయారైనారు.

21

అట్లా గుడ్లుగా మారంగానే వాళ్ల కొక్కొక్కరికీ ఎవరి పూర్వకథ వాళ్లకు అకస్మాత్తుగా జ్ఞాపకం వచ్చినట్లయింది.

"నేను వెనక ఫలానా ఊళ్లో పుట్టాను. ఫలానా ఆవిడ నా భార్య, ఫలానారాజుగారి మంత్రినైనాను. ఆ రాజ్యం ఫలానావిధంగా వృద్ధిలోకి తెచ్చాను. సత్పురుషులకు ఉపకారాలుచేశాను. రాజుచేత అశ్వమేధం చేయించాను. నేను మహాగ్నిచయనం చేశాను. ధర్మానికి అండగా ఉన్నాను. కష్టంలో ఉన్న పుణ్యాత్ములను దయతో కాపాడాను. చివరకు మహారాణి, పాపము కాస్త తొందరపడ్డా, రాజభక్తికి లోటురాకుండా నేనూ నా భార్యా రాజుగారిమాట దక్కేట్లు వ్యవహరించాము. రాణీకూడా పశ్చాత్తాపపడి పరితపించి సావానగత్తెలు ముగ్గురూపడ్డ బాధ తానొక్కతే ఈ లోకంలోనే అనుభవించింది. అయినా నరకంలో బహుకాలం యాతన తప్పలేదు. మాకూ తప్పలేదు. నా భార్య ఏమైందో? రాజూరాణీ ఏమైనారో? మిగిలిన నలుగురూ ఏమైనారో!—కర్మగతి గహనంగదా!—" ఈ మొదలైన విధంగా పూర్వమంత్రి గుడ్డులోపడి ఆలోచించుకుంటాడు. కాని చెబుదామంటే నోరులేదు. వెదకబోదామంటే కాళ్లులేవు. చూదామంటే కళ్లులేవు. ఏమి చేయగలడు ?

అతనిభార్యా అట్లాగే మరొక గుడ్డులోపడి అతనికోసమూ సావానగత్తెల కోసమూ తహ తహలాడుతున్నది. అట్లాగే పూర్వరాజూ రాణీ తక్కిన నలుగురూ పూర్వజ్ఞానంతో బాధపడుతున్నారు.

అయితే ఒక్కవిశేషము! వాళ్ల కెవరికీ వెనక కర్పూరద్వీపంలో ఉన్న సంగతీ, అక్కడి తాతా అవ్వా సంగతీ, పడవరావడం, అందులో ఎక్కడం, దానిలో భూతమూ దాని కోరలూ—అంతవరకూ కథ వాళ్ల కెవరికీ ఏమాత్రం జ్ఞాపకంరాదు.

అదంతా పెద్ద చీకటి అగాధంవలె తోస్తుంది. (ఇంకా ఉంది)



4. భాషలు ఎప్పుడు పుట్టాయి?

మనసులోని భావాన్ని తోటి ప్రాణికి తెలియచేయటానికి శబ్దాలను (మాటలను) వుపయోగించేది మనుష్యుడు మాత్రమే కాదు. జంతుకోటి యావత్తూ, అల్పమే అయినప్పటికీ, అనేకమైన శబ్దాలు పుట్టించి, వాటిద్వారా ఒకదానికొకటి భావాలను తెలియచేసుకుంటాయి. కుక్కలు మొరుగుతూ వుండటం మనం సామాన్యంగా వింటూనేవుంటాం. ఆ మొరుగుడికి అర్థం ఏమిటో, మనకైతే బోధపడదు కాని, మరొక కుక్కకు అవలీలగా బోధపడుతూ వుండవచ్చు.

పెదిమలనీ, కంఠనాళాలనీ కదిలించినంతమాత్రాన శబ్దం పుట్టించటం జంతుకోటిలో చాలా ప్రాణులకు చేతనౌను. కాని యీ శక్తిని మానవుడు వృద్ధిచేసుకొన్నంతగా మరి ఏ ప్రాణీ చేయలేకపోయింది. శబ్దేంద్రియాల సహాయంతో మానవుడొక్కడే యిన్నిరకాల భాషలు, యిన్ని మహాకావ్యాలు సృష్టించుకోగలిగాడు. ఆదిలో మానవుడు మాట్లాడటం నేర్చుకొనే ముందు ప్రకృతిలో వినిపించే ప్రతి శబ్దాన్నీ పరీక్షగా విని, వాటిని అనుకరించటం నేర్చుకొనివుంటాడు. మేఘగర్జనలనీ, సముద్రఘోషలనీ, పక్షుల కలకలరావాలనీ అతి కౌతుకంగా విని ఆనందించి, అనుకరించి వుంటాడు.

అదీకాక – మానవు డెవడైనా ఏ ఎడారిలోనో ఒంటరిగా బ్రతుకుతూవుంటే, అతడికి మాటలతోనూ, శబ్దాలతోనూ పనే వుండదు. అందరు మానవులూ అలా వుండరు; వుండలేరు కదా! పదిమంది మధ్య బ్రతికే ప్రతివారికీ మాటలు మాట్లాడకుండా క్షణమైనా గడవదు.

మిగిలిన ప్రాణికోటి కూడా ఒకదానితో ఒకటి కలిసిమెలిసివుంటూ వున్నందువల్ల కొంతమటుకైనా శబ్దాలను వుపయోగించవలసి వచ్చింది; ఉపయోగిస్తున్నాయి. అయినప్పటికీ మానవుడు మాత్రం ఎప్పటికప్పుడు ఒకచోటినుంచీ ఒకచోటికి మారుతూ అవసరాలు ఆశయాలు పెంచుకుంటూ తదనుగుణ్యంగా శబ్దజాలం విరివిగా సమకూర్చుకొన్నాడు.

సృష్టిలోకల్లా అనాదిగా వుంటూ వచ్చిన శబ్దం కప్పల బెకబెక అయివుంటుందని ఒక నమ్మకం ప్రజలలో పాతుకొని వున్నది. ★

బాలుడు: టైమెంతసార్?

టీచరు: (ఓ మొట్టికాయ మొట్టి) అంత.

బాలుడు: నయం నయం. ఓగంటకింద మిమ్మల్ని టైం అడిగుంటే నెత్తివా చెలాగ 12 మొట్టికాయలు పడేవే! మహాదేవ!!!

—ఆర్. చిలకమర్రి, విశాఖపట్నం.

* * *

టీచర్: (బాలునితో) ఓ రేయ్, కాగుతున్న నూనె నుంచి అప్పుడే తీసిన వడను నీ చేతులో వేస్తే ఏమవుతుందో చెప్పగలవా?

బాలుడు: చెప్పలేనుసార్.

టీచర్: (ప్రశ్నార్థకంగా) ఎందుకూ...

బాలుడు: చెయి కాలిపోతూ వుంటే ఏం చెప్పమంటారుసార్!

—కొల్లానం రామరావ్.

* * *

ఒకడు: డాక్టరుగారూ మా అబ్బాయి ఎలుకపిల్లనుమింగేశాడండీ! ఏదైనా మందు త్వరగా ఇవ్వండి.

డాక్టరు: అయితే ఒక పిల్లి పిల్లను మ్రింగివేయమనండి!

—పాండురంగవిఠల్, వజ్రకరూరు.

పుస్తకం పోయింది

[గోపి : కాలేజి స్టూడెంట్. మోహన్, శ్యాం : తోటి విద్యార్థులు, గోపి తల్లి. శివం, విజయ అతని తమ్ముడు చెల్లెలూ.]

[వంటగదిలో గోపి తల్లి వంట చేస్తూవుంటుంది. ప్రక్కనే చంటి వాడు ఆడుకుంటూ వుంటాడు. హాలులో ఓమూల టేబిల్. దాని మీద పుస్తకాలూ పేపర్లూ చిందర వందరగా పడుంటాయి. గోపి చికాగ్గా వాటిలో వెదుకుతూ వుంటాడు. తమ్ముడు శివం, చెల్లెలు విజయలు అక్కడే ఆడుకుంటూ వుంటారు.]

గోపి : అబ్బా. ఎక్కడ చూచినా కనబడదే. ఓరే శివాయ్, నా యింగ్లీషు పుస్తకం తీశావురా? అట్ట పచ్చగా వుందని తీసుకున్నావు గదూ. పుస్తకం ఏం చేశావో చెబుతావా వీపు చిదగ్గొట్టమంటావా?...ఒరేయ్...నీకేరా... దాంతో ఆడుతూ కూర్చున్నావా చదువు సంధ్యా లేక. ఏదీ......నా పుస్తకం ఎక్కడ పెట్టావో తీసుకురా...

శివం : నే తాకలే దన్నయ్యా. నీ పుస్తకం నే చూడనే లేదు.

గో : వెధవా, ఎక్కడో వేసి చూతనే లేదంటావ్. (చెవి మెలి వేస్తూ) చెపుతావా లేదా, ఎక్కడ పెట్టావో పుస్తకం. తీశావా లేదా నిజం చెప్పు...ఊ...

శి : (ఏడుస్తూ) లేదన్నయ్యా.. నాకు తెలియనే తెలియదు...ఊ... నే తీయనే లేదు...ఊ...విజయ తీసిందేమో...నాకు తెలియనే తెలియదు.

గో : (అటు తిరిగి) ఏమే... తీశావా పుస్తకం. ఎక్కడ పెట్టావ్ (ఓ మొట్టు మొట్టుతాడు) ఊ చెప్పు. ఎక్కడ పెట్టావో తీసుకురా. ఊ...మాట్లాడవేం.

విజ : (వెక్కి వెక్కి ఏడుస్తూ) ఊఊ...నే తియ్యలే దన్నయ్యా... ఊఊ...నే చూడ లేదు...నా పుస్తకం...తీసుకుని చదువుకున్నా. ...ఊ ఊ...నీ పుస్తకం నా కెందుకూ...

కాలజ్ఞానం రామారావు

గో : వెధవలు. మీ యిద్దరితో పెద్ద పీడ ఐపోయింది. పుస్తకాలు కూడా మింగేస్తుంటే మీతో ఏలా చచ్చేది. ఎక్కడ పోయిందో ఏమో. వాడికి ఈరోజు మళ్ళీ ఇచ్చేస్తానని చెప్పాను. వాడు మొదటే నసిగాడు యివ్వడానికి. ఇకమీదట చచ్చినా యివ్వడు. పైగా దానికి డబ్బు వసూలుచేసే రకం. ఆరు రూపాయలు దండగ పోయాలింక.

తల్లి : (లోపల్నించే) ఏం రా శివాయ్, ఏడుస్తున్నావ్ ఎందుకే అమ్మాయి ఏడుస్తున్నావ్ నువ్వూను. ఏం పిల్లలబ్బా. ఒక్కటే కొట్లాడుకోవడాలు, రాగాలు తీయడమూను. ఎవరు మ్రొక్కారురా స్వామీ యీ బిడ్డలు కావాలని. ఓరేయ్, గోపీ వాళ్ళని కాస్త భయపెట్టరాదట్రా.

గో : ఆ...వాళ్ళకి భయమనేదే వుంటే కొంప బాగానే వుండేది. వెధవపీనుగలు. ఎప్పుడూ ఆటలూ, పైగా పుస్తకాలూ, నా సామాను లన్నీ కావాలి వీళ్ళకి. మొన్న బాత్రాం పోగొట్టారు కలం విరగ్గొట్టారు. ఈరోజు పుస్తకం మాయం జేశారు.

తల్లి : (చంకలో పిల్లాడితో ప్రవేశం) ఎందుకురా ఏడుస్తున్నారు పిల్లలూ. (యిద్దరూ తల్లిని చేరుతారు వెక్కి వెక్కి ఏడుస్తూ.) ఏం పెద్దరికంరా నీది. కాలేజీలో అడుగు పెట్టగానే పెత్తందారువయ్యావేం, పిల్లల్ని అలా బాదకపోతే. వాడి చెవి చూడు. అసలే ఎరుపువాడు. ఎంత ఎర్రబారిందో. పోను పోను మతి పోతోందిరా నీకు. పిల్లల్ని తన్నటమేనా నీ పెద్దరికం దేంట్లో లేకపోయినా. బుద్ధి లేకపోతే సరి.

గో : నువ్వు వెనకేసుకొచ్చే వాళ్ళిలా తయారయ్యారు. - పైగా వాళ్ళు చేసే తప్పులకి కొట్టక తిట్టక వదలాలను. నిన్న పెన్ విరగ్గొట్టారు, బాత్రాములు పోగొట్టారు. నేడు పూరి వాళ్ళ పుస్తకం ఏదో ధర్మమా అని చదువుకోడాని కిస్తే అది కాస్తా మటుమాయం జేశారు.

(55-వ పేజీ చూడండి)



పారమౌంట్ తార జోన్ ఫాంటేన్.

"తోడుదొంగలు"

నేషనల్ ఆర్ట్ థియేటర్స్ వారి ప్రథమ సాంఘిక చిత్రం "తోడుదొంగలు" ఈ 15వ తేదీన విడుదలయింది. 12వ తేదీన వాహినీ స్టూడియోలో పత్రికావిలేఖరులకు ప్రివ్యూ యిచ్చారు. (చిత్రం విడుదలకాక ముందు పత్రికలవారికి చూపించడం ఇటీవల పలువురు మానుకున్నారు.)

"తోడుదొంగలు" దర్శకుడు యోగానంద్. రచన: సముద్రాల జూనియర్. సంగీతం: టి. వి. రాజు. కామెరా: రహమాన్. ఎన్. టి. రామారావు, గుమ్మడి వెంకటేశ్వరరావు, చలం, మద్దాలి కృష్ణమూర్తి, డా॥ శివరామకృష్ణయ్య, ఛంపరీ కౌశుయ్య, టి. జి కమలాదేవి, హేమలత మున్నగువారు నటించారు.

తోడుదొంగలిద్దరిలో ఒకరు అన్నపూర్ణా రైస్ మిల్లు ప్రొప్రయిటరు లోకనాథం (గుమ్మడి) ఇంకొకరు మేనేజరు పరమేశం (ఎన్. టి.). వీరిద్దరూ కలిసి మిల్లు కార్మికులపట్ల అమానుషంగా ప్రవర్తించి డబ్బు మూట కట్టుకుంటూ ఉంటారు. వీరి దోపిడికి గురి అయిన ఒక కార్మికుడు రాముడు. ఇతడు జబ్బుపడి లేచి నీరసస్థితిలోనే పనిలోకి వస్తాడు. అతడు రోజంతా పస్తుండి పనిచేసినా, పరమేశం కూలీయిచ్చి పంపించడు. అతణ్ణి మిల్లుపైకప్పు ఎక్కించి పాడైపోయిన బల్బుతీసి కొత్తబల్బు వెయ్యమని పురమాయిస్తాడు. రాముడికి షాక్ తగిలి అమాంతం కిందపడి మరణిస్తాడు. అతడి కుటుంబానికి నష్టపరిహారం ఇవ్వవలసి వస్తుందని లోభించి పరమేశం, లోకనాథం కలిసి అతడి శవం కారులో మోసుకెళ్ళి ఊరవతల కొండపక్కన పడేస్తారు. అతడు ఆత్మహత్య చేసుకున్నాడని పోలీసులు భావిస్తారు. రాముడి భార్యా, ముగ్గురు పిల్లలూ దిక్కులేని వాళ్ళవుతారు. వారికి లోకనాథం ఒక్క దమ్మిడీకూడా సహాయం చెయ్యడు.

కాని ఆ రాత్రినుంచే పరమేశానికి అంతస్సంఘర్షణ ప్రారంభమవుతుంది. కన్ను మూసినా, తెరిచినా షాక్ తగిలి గిలగిల కొట్టుకుంటున్న రాముడే ప్రత్యక్షమవుతాడు. మనశ్శాంతి చెడిపోవడంతో పరమేశం ఆరోగ్యంకూడా చెడిపోతుంది. డాక్టర్నడిగితే నెలరోజులకంటె ఎక్కువ బతకడంటాడు. సిద్ధాంతి నడిగితే అతడూ లెక్కలు గుణించి అదేమాట చెబుతాడు. నిజంగా నెలరోజుల్లో చావు తప్పదని నిశ్చయించుకుంటాడు పరమేశం. మిల్లులో తను కూడా చిన్న భాగస్వామి కనుక తనకు రావలసిన పైకం పదివేలదాకా తీసేసుకుని, ఇంటి వ్యవహారాలన్నీ చక్కపరిచి, భార్యకీ కొడుక్కీ 6 వేలు వదిలిపెట్టి, నాలుగు వేలు తను తీసుకుని మద్రాసు వెళ్ళిపోతాడు. మద్రాసులో ఆ నెలరోజులూ జల్సాగా గడపాలని అతని ఊహ.

మద్రాసు వెళ్ళినా అతన్ని రాముడు వదిలిపెట్టడు. కల్లో నరకయాతన అనుభవిస్తాడు. మేలుకున్నప్పుడు, తినే అన్నంలోనూ, త్రాగే నీళ్లలోనూ రాముడే కనిపించి అతనికి మనశ్శాంతి లేకుండా చేస్తాడు. ఒకరోజున దోవలో మూర్ఛపోతాడు. అతణ్ణి ఒక ఫ్యాక్టరీ కార్మికుడు ఇంటికి తీసుకుపోయి ఆదరిస్తాడు. పరమేశం అతడి ఆదరణకు విస్తుపోతాడు. ఆ కార్మికుడు పనిచేసే ఫ్యాక్టరీ ఆదర్శవంతమైన పద్ధతుల్లో నడుస్తూంటుంది. మేనేజరు మంచివాడు. కార్మికులకు శుభ్రమైన నివాసగృహాలు కట్టించాడు. వారి కష్టసుఖాల్లో పాల్గొని కన్నబిడ్డల్లా చూసుకుంటూ ఉంటాడు. ఇదంతా చూసి పరమేశం దానికీ తన ప్రవర్తనకీ గల వ్యత్యాసం గ్రహించి, తన తప్పులకు పశ్చాత్తాపపడతాడు. తన కథ, తను చేసిన అన్యాయాలూ ఆ కార్మికుడితో చెప్పేస్తాడు. ఆ కార్మికుడు "నీకు మనశ్శాంతి కలగాలంటే ఒకటే మార్గం ఉంది. నువ్వు ద్రోహం చేసిన రాముడు కుటుంబానికి వెంటనే సహాయం చెయ్యి" అని సలహా ఇస్తాడు. పరమేశానికి ఈ సలహా నచ్చుతుంది. తన మరణదినం ఆసన్నమైంది కనక వెంటనే రైలెక్కి స్వగ్రామం చేరుకుంటాడు. ఈలోగానే అతనివద్ద మిగిలిన రెండు వేలూ తస్కరించబడుతుంది. ఇంటికి వెళ్ళి భార్యకిచ్చిన 6 వేలలో కొంత డబ్బు తీసుకుని అది రాముడి కుటుంబానికివ్వాలనుకుంటాడు. కాని ఆ డబ్బంతా అప్పటికే అతని కొడుకు చేతిలో పడి హారతికర్పూరంలాగ హరించిపోతుంది. చేసేది లేక తన తోడుదొంగ అయిన లోకనాథం దగ్గిరికి వెళ్ళి రాముడికి చేసిన ద్రోహానికిగాను అతడి కుటుంబానికి రెండు వేల రూపాయలు సహాయం చేద్దామంటాడు. లోకనాథం ఒప్పుకోడు. కానీ తామిద్దరూ కలిసి రాముడి శవాన్ని ఊరవతల పారేసిన సంగతి పోలీసులకు రిపోర్టు చేస్తానని పరమేశం బెదిరించే సరికి లోకనాథం లొంగిపోయి రెండు వేలూ ఇస్తాడు. పరమేశం రాముడి భార్యకు ఆ డబ్బిచ్చేస్తాడు. జీవితంలో ఒక్కటైనా మంచిపని చేశానన్న సంతృప్తి అతనికి కలిగి నిర్వికారంగా మరణానికి సిద్ధపడతాడు. డాక్టరూ, సిద్ధాంతీ చెప్పిన ప్రకారం ఆరాత్రే అతడు చనిపోవలసిన సమయం. సర్వసన్నాహాలూ పూర్తిచేసుకుని మంచం మీద పడుకుంటాడు. ఆ పడుకోవడం పడుకోవడం మూడోరోజున నిద్రలేస్తాడు. ఈలోగా అతనికి మనశ్శాంతి లభించినదనడానికి సూచనగా స్వప్నంలో స్వర్గసుఖాలు చవిచూస్తాడు.



"తోడుదొంగలు"లో పరమేశంగా ఎన్. టి. రామారావు.

మరణగండం దాటిపోయినందుకు సంతోషించి, తిరిగి మిలులో పనిచేయడానికిగాను లోకనాథం దగ్గిరికి వెడతాడు. పరమేశం ఇకమీద కూలీలపక్షమే వహిస్తాడని అనుమానపడిన లోకనాథం అతన్ని చేర్చుకోడానికి నిరాకరిస్తాడు. కాని కార్మికులు పరమేశాన్ని మేనేజరుగా నియమించకపోతే మేము పనిచెయ్యమని కట్టుకడతారు. విధిలేక లోకనాథం పరమేశాన్ని అంగీకరిస్తాడు. అతడు నూతన దృక్పథంతో మిల్లును నడిపించడానికి పూనుకుంటాడు.

తెలుగునిర్మాతలకు వినోదపాఠాలునేర్పే చిత్రం

(To-morrow is too late)

అత్యంతాహ్లాదకరమైన ఇటాలియన్ చిత్రం "టుమారో ఈజ్ టూ లేట్" ఇటీవల మద్రాసు వచ్చింది. "మంచి పిక్చరు ఒకటి వచ్చింది. నేను రెండోసారి వెడుతున్నాను. మీరు కూడా రండి. ఇవాళే ఆఖరిరోజు *To-morrow is too late*" అని మిత్రులొకరు అన్నారు. వెళ్లాను, చూశాను, ఆనందించాను. ఒకసారి కాదు, మూడుసార్లు వరసగా చూసినా మొదటిసారి పొందినంత ఆనందమూ పొందవచ్చు ననిపించింది. "ఎంటర్‌టెయిన్‌మెంట్" అనే బీజాక్షరాలు రాత్రింబగళ్లు జపించే మన నిర్మాతలు, దర్శకులు, తారలు ఈ చిత్రం చూసి ఆ బీజాక్షరాల అసలు అర్థం తెలుసుకోవలసి ఉంది. సాధారణంగా మంచి చిత్రం మద్రాసు వస్తే మన సినిమా ప్రముఖులు తప్పకుండా చూస్తారు చూసి వెంటనే మరిచిపోతారని నా నమ్మకం. ఒకవేళ తమ చిత్రాల్లోకి యథాతథంగా దిగుమతి చేయదగిన విషయాలు జ్ఞాపకముంచుకుంటారేమో తెలియదు. ఏమైనా ఈ చిత్రం, ముఖ్యంగా వాసన్‌గారివంటి నిర్మాతలు చూసినట్లయితే, "ఎంటర్‌టెయిన్‌మెంట్"కి "ఎన్‌లైటెన్‌మెంట్"కి విరోధం ఉందనే మాట మళ్ళీ అనరనుకుంటాను. వినోదం ఉంటే విజ్ఞానం ఉండదనీ, ఇది ఉంటే అది ఉండదనీ గదా వాసన్‌గారి వాదన! ఈ ఇటాలియన్ చిత్రం ఆ రెంటికీ అవినాభావసంబంధాన్ని సాధించేదే కళ అని ఋజువు చేస్తుంది.

ఎందుకంటే, ఈ చిత్రంలో కావలసినంత వినోద విజ్ఞానాలున్నాయి విద్యావంతులైనవారందరినీ బాధించే ఒక గడ్డు సమస్య ఈ చిత్రం చూపించింది. బాల్యం పూర్తిగా వదలకుండా, యౌవనం పూర్తిగా రాకుండా మధ్యదశలో ఉండే బాలబాలికలను ఎదుర్కొనే సెక్సు సమస్యను ఆధారం చేసుకుని చిత్రం తీయబడింది హైస్కూళ్లలో చదువుకునే విద్యార్థులు, విద్యార్థినులు, ఈ ఉభయవర్గాలమధ్య ఆకర్షణ, సంఘర్షణ, సెక్సునుగూర్చి వారికిగల పట్టరాని కుతూహలం, అంతులేని అజ్ఞానం, ఆడపిల్లలకేసి ఆకర్షించబడే మగపిల్లల్ని, మగపిల్లలకేసి ఆకర్షించబడే ఆడపిల్లల్ని ఏం చెయ్యాలో తెలియక తికమకపడే తల్లి తండ్రుల, టీచర్ల ప్రవర్తన ఎంతో సహజంగా చూపబడ్డాయి. సెక్సు సమస్య అనేక కోణాలనుంచి — అయిదారేళ్ళ పిల్లల దృక్పథంనుంచి, తలిదండ్రుల, టీచర్ల దృక్పథంనుంచి, పదిహేనేళ్ల పిల్లల దృక్పథంనుంచి పరిశీలించబడింది. ప్రస్తుతం హైస్కూళ్లలోను, కాలేజీలోను వ్యాపించిన వాతావరణం చూస్తూ ఉన్నవారికి ఈ సమస్య ఎంత ప్రాణగొడ్డమైనదో తప్పక స్ఫురిస్తుంది ఈ చిత్రంలోని కథ యథాతథంగా ఆంధ్రదేశానికి కూడా వర్తిస్తుంది ఎవరైనా ఉత్సాహవంతులైన డిస్ట్రిబ్యూటర్లు ఈ చిత్రాన్ని కొనేసి తెలుగులోకి డబ్ చేయించి తేలిగ్గా డబ్బు చేసుకోవచ్చు.

ఈ చిత్రంలో ఒకస్కూలు ఉంటుంది. అందులో ఆడపిల్లలు వేరే, మగపిల్లలు వేరే చదువుకుంటూ ఉంటారు. ఉభయవర్గాలను సాధ్యమైనంత దూరంగా ఉంచాలని హెడ్‌మాస్టరు, హెడ్ మిస్ట్రెసుల ప్రయత్నం. ఈ ప్రయత్నం ఎంత ఎక్కువైతే, అంతఎక్కువగా విద్యార్థులు, విద్యార్థినులు దగ్గరగా రావాలని ప్రయత్నిస్తారు. మగపిల్లలు ఆడపిల్లలవెంటబడి నానాగోలా చేస్తారు; క్రమశిక్షణారహితంగా ప్రవర్తిస్తారు; ప్రేమలేఖలు రాస్తారు; ఆడపిల్లలుకూడా మగపిల్లల్ని అస్తమానం తలుచుకుని గుటకలు మింగుతూంటారు. ఉభయులూ సెక్సుపత్రికలూ, సెక్సు సినిమాలు అలవాటు చేసుకుంటారు. వారిలో ఆ వయస్సులో సహజంగా బయల్దేరే సెక్సు వికారాలను సానుభూతితో అర్థం చేసుకుని సవ్యమార్గాన పరిష్కరిద్దామని ఉపాధ్యాయులు ప్రయత్నించరు సెక్సు అనేదాన్ని భయంకర భూతంగా పరిగణించి, దాన్నుంచి పిల్లల్ని దూరంగా ఉంచడానికి చూస్తారు. ఇంటి దగ్గిర తలిదండ్రులూ అంతే. మిరెల్లో అనే పిల్ల ఉంటుంది. ఆమె తల్లీ, తండ్రీ మహా కఠినంగా, అమానుషంగా ప్రవర్తించి, ఆమెను మగపురుగు కంటపడకుండా చెయ్య జూస్తారు. ప్రాంకో అనే కుర్రాడుంటాడు. అతని తలిదండ్రులు అతని వికారాలు గమనించి, ఏదో చెయ్యకపోతే లాభం లేదనుకుంటారు. తండ్రి అతణ్ణి చాటుకి పిలిచి, సెక్సునుగూర్చి నిష్కర్షగా, దాపరికం లేకుండా బోధించదలుచుకుంటాడు. కాని కొడుకు దగ్గర సెక్సును గూర్చి మాట్లాడ వచ్చేటప్పటికి నోట్లోంచి మాటరాక, నీళ్ళునమిలి 'ఏం లేదులే పొమ్మం'టాడు.

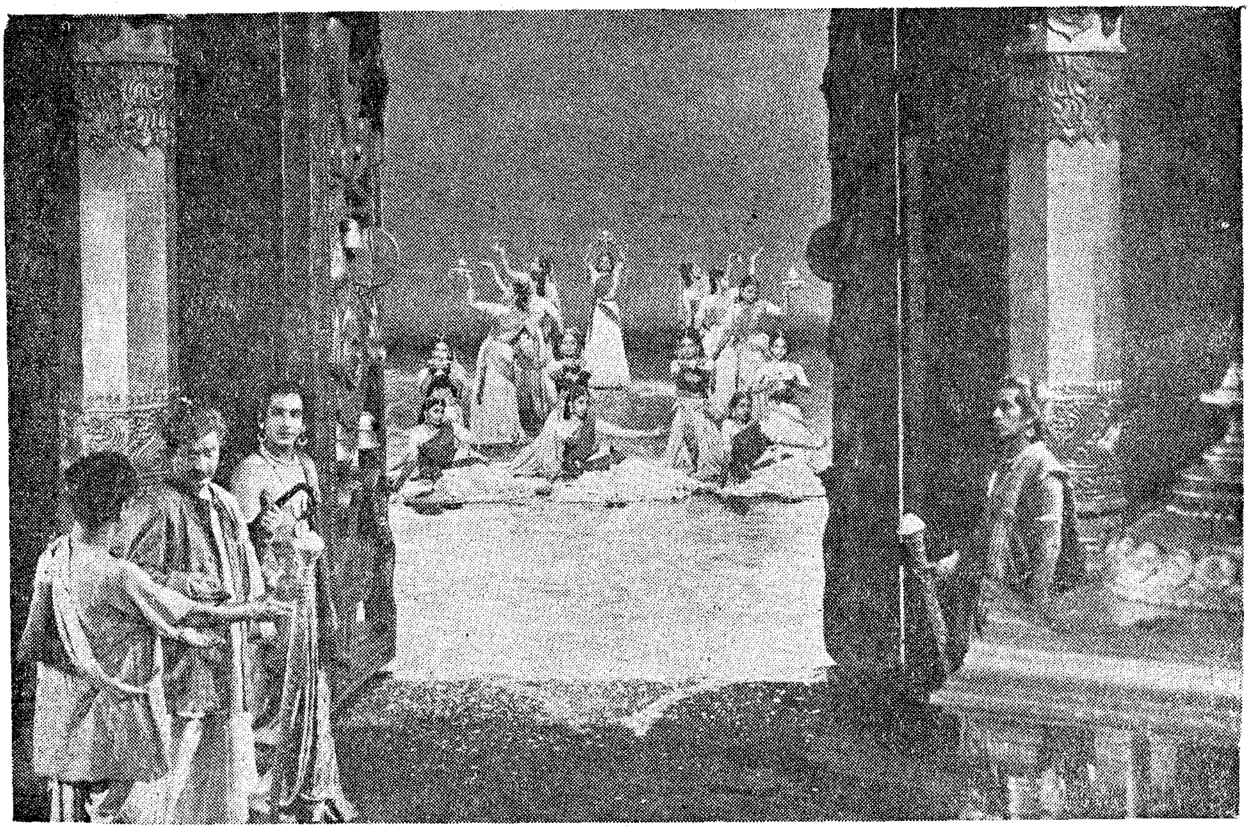
ఈ సమస్యకు పరిష్కార మార్గం నిర్భయంగా సూచించిన వ్యక్తి ఒక ఉపాధ్యాయిని. పిల్లలను సెక్సు విజ్ఞానానికి

"తోడు దొంగలు"

కొత్తరకం కథను చిత్రించడానికి నిర్మాతలు తలపెట్టినట్టుతోస్తుంది పూర్తిగా ఎన్. టి. రామారావు చుట్టూరా మాత్రమే ఈకథ తిరుగుతుంది. ముఖ్యమైనా స్త్రీ తారను ప్రవేశపెట్టకుండా, ప్రవేశపెట్టనందువల్ల లోటు కనిపించకుండా చిత్రం తీసిన నిర్మాతలు అభినందనీయులు జానియర్ సముద్రాల సంభాషణలు బాగున్నాయి.

పరమేశానికి ప్రత్యేకంగా రాముడిమీదనే కారణంలేని పగవున్నట్లు కనబడుతుంది. మిగతా కార్మికులెవర్నీ అతడుగాని, లోకనాథంగాని హింసించినట్లు లేదు. కార్మికులకుగూడా తమ యజమానులమీద అసంతృప్తి లేనట్లే ఉంది. అసలు, రాముడికితప్ప మిగతావాళ్ల కెవరికీ ఏబాధా ఉన్నట్టు చూపలేదు.

పరమేశంలో పరివర్తన తీసుకురావడం కోసం మద్రాసులో యుటోపియన్ ఫ్యాక్టరీ ఒకదాన్ని కల్పించారు ఆదర్శమూ, అభూత కల్పితమూ అయిన ఈ ఫ్యాక్టరీమూలంగా చిత్రంచూసే ఏ కార్మిక ప్రేక్షకుడికీ ఆత్మవిశ్వాసము కలుగుతుందనేందుకు ఆస్కారంలేదు. పరమేశానికి కలిగే అంతస్సంఘర్షణమూలాన హృదయ పరివర్తన కలిగేఅవకాశం ఎలాగూ ఉండనే ఉంది. దానికోసం 'యుటోపియా' ను కల్పించనక్కర్లేదు. ★



"తోడుదొంగలు"లో స్వర్గదృశ్యం.

దూరంగా ఉంచడం ప్రయోజనం లేనిపని అని, అలా దూరంగా ఉంచేకొద్దీ వారి మనస్తత్వం వికృతరూపం పొందుతుందనీ, అందుచేత వారికి శాస్త్రీయమైన పద్ధతిలో సెక్సును గూర్చి చెప్పడమే ఉచితమని ఆమె హెడ్ మిస్ట్రెస్‌తో వాదిస్తుంది. ఈ వాదనతో హెడ్ మిస్ట్రెస్ నిర్ఘాంతపోయి ఆమెను ఉద్యోగంనుండి తొలగిస్తుంది.

ఒక రోజున పైన చెప్పిన మిరైలో, ఫ్రాంకో తుపానులో చిక్కబడి, ఒంటరిగా ఒక పాడుబడిన చర్చిలో రాత్రంతా గడపవలసివస్తుంది. వారు నిజంగా ఏ తప్పూ చెయ్యకపోయినా, ఏదో అఘాయిత్యం చేసే ఉంటారని అనుమానించి హెడ్ మిస్ట్రెస్ వారిద్దరినీ అతి కఠినంగా శిక్షిస్తుంది "నీవల్ల నీ కుటుంబం అప్రతిష్ఠపాలైం"దనీ. "నీ తండ్రితో నీ ప్రవర్తన ఏం బాగాలేదని చెబుతా"నని మిరైలోను బెదిరిస్తుంది. ఆ పిల్ల భయపడిపోయి ఆరాత్రే ఎవరూ చూడకుండా పారిపోయి, సరస్సులో పడి ఆత్మహత్య చేసుకోజూస్తుంది కాని ఆమె కనిపించకపోవడం సమయానికి చూసి, స్టూడెంట్లు, టీచర్లు అంతా వెంబడించి ఆమెను ప్రమాదంనుంచి రక్షిస్తారు తన కఠినశిక్షవల్ల కలిగిన ఫలితం చూసి హెడ్ మిస్ట్రెస్ పశ్చాత్తాపపడుతుంది ఇక్కడితో చిత్రం ఆఖరవుతుంది

చిత్రం చూస్తున్నంతసేపూ సినిమా చూస్తున్నట్టే లేదు ఇది సినిమా అని జ్ఞాపకం చేసే పేరు పొందిన తారలూ, అసందర్భ సన్నివేశాలూ, కృత్రిమమైన లైటింగ్, సెటింగులూ ఏమీ లేవు యథార్థజీవితం పరిశీలిస్తున్నట్టే ఉంది. ఆహ్లాదకరమైన, సహజమైన సన్నివేశాలు కొల్లలుగా ఉన్నాయి. మచ్చుకి. ఫ్రాంకో చెల్లెలు నాలుగేళ్ల పిల్ల ఉంటుంది ఆమె తండ్రిని అడుగుతుంది: "అమ్మ కొత్తతమ్ముణ్ణి ఎక్కడనుంచి తెచ్చింది?" అని. "షాపులోంచి కొనుక్కు తెచ్చింది," అని తండ్రి చెబుతాడు. ఆపిల్ల తల్లినీ అదే ప్రశ్న అడుగుతుంది. ఆమె "కాబేజీ ఆకులమధ్య తమ్ముడు దొరికా"డని చెబుతుంది. ఏది నమ్మాలో ఆపిల్లకి తెలియదు అయినా మర్నాడుని వంటయింట్లోకపోయి కాబేజీ తెచ్చి ఆకుల మధ్య ఇంకో తమ్ముడు దొరుకుతాడేమోనని జాగ్రత్తగా వెతుకుతుంది. ఏమీ కనిపించక "అమ్మ అబద్ధం చెప్పిం"దని నిశ్చయించుకుంటుంది ఇంతలో ఇంకొక పిల్లడు నాకు తెలుసునని చెప్పి "ముద్దు పెట్టుకోవడంవల్ల పిల్లలు పుడతా"రని అంటాడు. ఈ సంగతి తను ఒకసినిమాలో చూశాననికూడా చెబుతాడు. ఈ సన్నివేశం పిల్లల అమాయక ఆలోచనలను ఎంత చక్కగా చూపింది!

ఇంకో సంఘటన: ఫ్రాంకో తనంటే ఇష్టపడుతున్న మిరైలోను మొదట్లో ఏవగించుకుంటాడు తనకంటే బాగా పెద్దదీ, ఆరితేరినదీ అయిన ఒక ప్రౌఢస్త్రీని తనతో సినిమాకు రమ్మంటాడు ఆమె "నేనెందుకూ? నీ యీడుపిల్ల మిరైలోతో వెళ్లరాదా?" అంటుంది.

"అచ్చే. ఆమె సన్నగా, బొమికెలు

తెలుగునిర్మాతలకు వినోదపాఠాలునేర్పే చిత్రం

బయటపడి అసహ్యంగా ఉంటుంది. నువ్వు బావుంటావు ”

“బలేవాడివే. ఆ యీడులో నేనూ అలాగే ఉండేదాన్ని”. చివరికి ఆ ప్రౌఢ అతనితో సినిమాకు వెళ్లడానికి ఒప్పుకుంటుంది. ఫ్రాంకో విజయగర్వానికి మేర లేదు. బజారులో ఆమెతో కలిసి వెళుతూండగా, తోటి స్టూడెంట్లు అతన్ని చూస్తారు. అతడు సగర్వంగా వారికేసి చూస్తాడు. వాళ్లు “వీడికెంత అదృష్టం పట్టింది. ఆమె ఇతడితో సినిమాకు వెళుతోందే” అని ఈర్ష్యతో గుండెలు బాదుకుంటారు. ఇంతలో ఆ స్త్రీకి పరిచితుడైన ఒక పెద్దమనిషి ఎదురుపడి ఆమెను తనతో సినిమాకు రమ్మంటాడు. “ఈ కుర్ర వెధవతో వెళ్లేదేమిటి?” అని ఆమె ఫ్రాంకోతో “నీతో యింకో సారి వస్తాలే. ఏమనుకోకు,” అని పెద్దమనిషితో కలిసి చక్కాపోతుంది. ఫ్రాంకోకు శృంగభంగమవుతుంది. ఇదంతా చూస్తున్న స్టూడెంట్లు “చూ బాగా అయిం”దని చప్పట్లు కొట్టి వాణ్ణి తెగ ఏడిపించేస్తారు. ఇలాంటి సన్నివేశాలెన్నో!

ఈ చిత్రంలో తారలెవరూ లేరు సరికదా, బహుశా ఎవ్వరమంది నిజంగా స్టూడెంట్లే అయివుంటారు. వీరు తాము నటిస్తున్నామని తెలియనంత సహజంగా, ఆయా పాత్రలకు అతికేనంత బాగా నటించారు. అయితే స్టార్ వేల్యూ కలిగిన ఒక వ్యక్తి ఇందులో ఉపాధ్యాయుడుగా ఒక ముఖ్యపాత్ర ధరించాడు. అతడు “సైకిల్ థీఫ్” డైరెక్టరుగా పేరుపొందిన విట్టోరియా డీసికా. (*De Sica* కు దేశికాచారి అని శ్రీ శ్రీ గారు నిక్ నేమ్ పెట్టారు. ఒకరకంగా డీసికా సినిమా దర్శకులకు దేశికుడే)

ఉత్తమ కళా లక్షణాల్లో ముఖ్యమైనది సౌలభ్యం (సింప్లిసిటి) సాధించడం ఒకటి. ఈ చిత్రం చూస్తున్నంతసేపూ రాజమార్గాన నేరుగా నడుస్తున్నట్టే ఉంది. మన కథల్లో ఒక దారీ, తెన్నూ ఉండదు. ఏమిటేమిటో సంఘటనలు, సంభాషణలు కథలోని కథలో కథలు, అంతర్నాటకాలు దొర్లిపోతూ ఉంటాయి. ఒక ప్లాను లేకుండా అడ్డదిడ్డంగా పెరిగిన ఊరులాగ కథ పెరిగిపోతుంది.

అసలు సెక్సు సమస్యను ఎత్తుకోవడమే కత్తిమీద సాములాటిది. ఎక్కడా ‘వల్గారిటీ’కి తావివ్వకుండా, ఆహ్లాదకరంగా, సందేశాత్మకంగా చిత్రం తీయడం ఇంకా గొప్ప సంగతి. ఈ చిత్రం చూస్తే మన దర్శకులు యువతీ యువకుల ప్రేమపూర్తి బూజుపట్టిన పాతభావాలు మార్చుకుంటారని నా ఆశ. లైలామజ్నూ, మల్లీశ్వరి, దేవదాసు చిత్రాల్లో పదేళ్ళు నిండని కుర్రకుంకలచేత ప్రణయగీతాలు పాడించిన మన దర్శకులు, నిర్మాతలు ముఖ్యంగా ఈ చిత్రాన్ని మళ్ళీ వెంటనే తెప్పించి రెండుసార్లు చూడాలని నా వినయపూర్వక సూచన. ఎందుకంటే *To morrow is too late!* ★

ప్రేక్షకుల అభిప్రాయాలు

నవ్వుల మేజువాణి—భరణీ “చక్రపాణి”

(ప్రవాసాంధ్రుడు - మద్రాసు)

చెన్నపట్నంలో రెండు వారాలకు పైగా ఇద్దరు చక్రపాణులు మేజువాణీ చేస్తున్నారు. ఆశ్చర్యపడకండే! ఒక చక్రపాణి ముత్తాత. ఇంకో చక్రపాణి మునిమనమడు. ముసలిప్రాణి మేజువాణి పట్టుకోసమైతే చిన్నప్రాణి మేజువాణి పాలకోసం. దేనికైతేనేం మొత్తంమీద భరణీ వారి “చక్రపాణి” హాస్యానికి రాజధాని. ఛలోక్తులనే పైరుకు మంచి మాగాణి. చండీరాణితో బెదిరిన జనానికి కాలక్షేపం బరాణి. భానుమతిగారి మధురవాణి కర్నాటక బాణీలో బాగా రాణించింది. ఎత్తుపై ఎత్తు. విట్టుపై విట్టు. ప్రతి పాత్రా ఒక జోకరు. ఈ జోకర్ల మధ్య భానుమతి ఆటీన్ రాణీ. ఆవిడ ప్రతిమాటా, పాటా కమ్మని చేగోణీ.

శ్రీరామనవమి రోజున “చక్రపాణి”కి వెళ్ళాను. టిక్కెట్లు దొరుకుతాయనే ఆశ లేకపోయినా పొడుగాటి ‘క్యూ’ లలో నిలబడ్డారు ఆంధ్రులు. ఈమధ్య చాలా తెలుగు సినిమాలు మద్రాసు వచ్చాయి. ముందు పక్కింటి అమ్మాయి వచ్చి గిలిగింతలు పెట్టింది. తరవాత అంతా మనవాళ్ళే వచ్చి వెళ్ళారు. నిరుపేదలుకూడా తొంగిచూసి వెళ్ళారు. సరిగ్గా విజయాంతంలో విడుదలయ్యారు చక్రపాణిగారు. వీరి తరవాత పెద్దమనుషులుకూడా వస్తారట. ఆంధ్రరాష్ట్రం వచ్చి, మద్రాసు మనది కాదని తేలిపోయింది కదండీ. అందుకని తెలుగు సినిమాలు ఇక్కడ బాహాటంగా విహారం చేస్తున్నాయి. హైకోర్టుకూడా తరలిపోయి, ఆంధ్రులు చాలమటుకు నగరం ఖాళీ చేశాక, గతశేషులకోసం తెలుగు సినిమాలు ఆంధ్రాలోకంటె ముందు ఇక్కడే రిలీజు కావచ్చు. ఇది జయసంవత్సర ఫలితాల్లో ఉందో లేదో “పెద్ద మనుషు”ల్లోని సిద్ధాంతిగారే చెప్పాలి. ఎన్నాళ్ళ సంబడం! డిస్ట్రిబ్యూటర్ల దయ!

నాగేశ్వరరావు, భానుమతి అతిగా నటించి, ప్రతిమించినప్పుడల్లా “అబ్బో, ఎంత హాస్యం, ఎంత హాస్యం! సగంచాలు, సగంచాలు!” అనిపించింది. మనకి నవ్వు రావడంకోసం కదా వీరింత కష్టపడుతున్నారు అని సానుభూతి కలిగింది. మల్లీశ్వరిలో మల్లి వేషం వేసి, మందమంద సుగంధం చిందిన శ్రీమతి భానుమతి ఈ చిత్రంలో మాలతి వేషం వేసి ఘాటు వాసనలతో ఉక్కిరిబిక్కిరి చేసింది. కురుక్షేత్రంలో సవ్యసాచిలాగ చిత్రమంతా తానే అయి సమ్మోహనాస్త్రాలు విసిరింది.

“ప్రియురాలా! జవరాలా!” అని వెంకటచలం ఆనాట్యం చెయ్యి మొగపాట పాడినప్పుడు నాగేశ్వరరావు వెనకాలగాని, కనీసం ఆడియన్సులోగాని ప్లేబాక్ రాజా ఉన్నాడేమోనని నాలాగే చాలమంది వెతికి ఉంటారనుకుంటాను. ఒక మనిషి గొంతు ఇంత అమాంతంగా మారి

పోతుందా అనేది కంఠశాస్త్రవేత్తలు పరిశీలించదగిన విషయం.

ఇంట్లో వాళ్ళందర్నీ హింస పెట్టి, కోడలి మరణానికి కారకుడై లక్షరాళ్లూ మనమరాళ్ల సంతతికే ధారపోయ నిశ్చయించిన చక్రపాణి అపూర్వ వ్యక్తి. మనకెవ్వరికీ కనిపించని ఇటువంటి వ్యక్తిని రచయిత ఎక్కణ్ణించి పట్టుకొచ్చారో! మాలతి తీసుకొచ్చిన ఎదురింటి పిల్లవాడికి లక్షరూపాయలూ ఇస్తానని చక్రపాణి ప్రతిజ్ఞచెయ్యడం, చిన్న చక్రపాణి సరిగ్గా జగన్నాథం కొడుకే కావడం విచిత్రంపై విచిత్రం. దీన్నిబట్టి చక్రపాణిగారి సందేశం సులువుగా బోధపరుచుకోవచ్చు: అదృష్టవంతుణ్ణి చెడగొట్టేవాడు లేడు; దురదృష్టవంతుణ్ణి బాగుచేసే వాడు లేడు.

చక్రపాణి ముగ్గురు మనరాళ్లల్లో లక్షరాళ్ళమీద మొదట్నుంచీ కన్ను వేసింది మాలతే. పెద్దమనుమరాలు ఆలు కావాలని తహతహలాడింది పెళ్ళికోసం ఆవురావురుమంటూ కూర్చుంది. చిన్న మనమరాలూ అంతే. కాని లక్షమీద ఎంత మమకారం ఉన్నా మాలతి తనకు కొడుకు పుట్టాడని ఆడిన నాటకం చూస్తున్నంతసేపూ అది సహజంగా ఉందనుకున్నవారెవరూ అనే ప్రశ్న వేధిస్తుంది. నాటకం ఆడేవారా? ఆడించినవారా? 'మనోరమ్మ క్యాయ్' తమ్ముడు ఎందుకంత అసందర్భంగా ప్రవర్తించాడు? అతనికి దురుద్దేశ్యాలేమీ లేవే?

ఏమైనాసరే, ఈసారి పదహారణాల హాస్య చిత్రం నిర్మించాలని నిర్మాతల తలపు గావును! ప్రతివారూ హాస్యం ఉత్పత్తిచెయ్యాలనే దుగ్ధలోపడి చక్రపాణి కోడలుమాట, జగన్నాథం మాట మరిచిపోయారు. ఈ రెండూ ట్రాజిడీ కేసులు. ఆకోడలు చచ్చిపోతే ఆమె కూతుళ్లు నటించినపాటి దుఃఖమైనా మనకు కలగలేదే? నవ్వుల వరదలో ఆమె మరణ సన్నివేశం గడ్డిపోచలా కొట్టుకు పోయింది. చివరికి తలో పాతిక వేలూ సంపాదించిన ఆమె కొడుకూ, కూతుళ్ళూ పైకం తాలూకు మైకంలోపడి, 'తాతయ్యను మంచివాడు, మంచివాడు' అని పొగిడారేగాని తల్లి దుర్మరణం తలుచుకోనైనా తలుచుకోలేదు.

చిరిగిన చొక్కాతో ఇల్లు విడిచిపోయిన జగన్నాథం చాలాసేపు అజ్ఞాతవాసం చేసి చివరి సీనులో షేర్వాణీతో, భార్యాబిడ్డలతో ప్రత్యక్షమవుతాడు. అతగాడి రహస్యం భేదించేపని డిటెక్టివ్‌లకే వదిలేద్దాం *Fiction is stranger than truth* అన్న మనిషి ఎవడో మనీషి

చిత్రమంతా చూసి "చివరికి మిగిలేదేమి"టని ప్రశ్న వేసుకోవడం మంచిది

"మీరేనా! రామ్మూర్తిగారంటే! మావారు తరచూ మీ ప్రసక్తే తీసుకొస్తుంటారులెండి!"

"నేను మీవారికి అంత జ్ఞాపకమున్నానా!"

"ఆఁ! ఎవరైనా అప్పులు ఎగవేసేవారిగురించి మాట్లాడుతున్నప్పుడు మావారికి మీరు జ్ఞాపకానికొస్తుంటారులెండి!

* * *

"ఏమండోయ్! సుబ్బారావ్‌గారూ! రండి! రండి! చాలా మారిపోయారే!"

"క్షమించండి! నేను మీరనుకున్న వ్యక్తినికాను."

"అరె! గొంతుకకూడా మారిపోయిందే! ఏమిటి సంగతులు."

"నాపేరు సుబ్బారావు కాదండీ! రామయ్యగారని అంటారు."

"అరె! అయితే పేరుకూడా మార్చేసుకున్నా రన్నమాట" బాగుంది! బాగుంది!

—ఎన్. బాలకృష్ణరావు-జయపురం

కాదు. వేసుకుంటే బౌద్ధుల శూన్యవాదమే సమాధానమవుతుంది. ఈ చిత్రం కాసేపు చెక్కిలిపై చక్కిలిగింతలు పెడుతుంది. అంతే. మెదడుకు మేత వేసేదీ, జీవితంలో అక్కరకు వచ్చేదీ లేకపోతేనేం? టిక్కెట్టు ఖరీదుకి తగిన ప్రతిఫలం ముట్టిందా, లేదా? ముట్టింది. చాలదూ? చాలు. ఈమాత్రపు చిత్రాలు, ఖులాసాగా నవ్వించేవి తెలుగులో ఎన్ని వచ్చాయి? చాల తక్కువ.

ఇద్దర్ని మాత్రం ప్రశంసించకుండా ఉండలేను. ఒకరు రా ఇంకోరు భా రావ్గూరిగారి కలం పాళీ స్వైరకేళి చేస్తే, భానుమతిగారి సంగీతం ఆపాతమధురమై శ్రోతలను జలపాతంలాగ ముంచెత్తింది రావూరిగారు మెరికల్లాటి చురుకైన సంభాషణలు వ్రాశారు. ఈ చిత్రంలో నిజంగా పనివాడితనం చూపించేవి కథా, పాత్రలూ, సంఘటనలూ కావు; సంభాషణలే.

వాహినీవారి 'పెద్దమనుషులు'

నండూరి సుబ్బారావు, ఆరుగొలను

చిత్రం పదిహేడువేల అడుగులపై చిల్లర ఉన్నప్పటికి విసుగు పుట్టించదు నరసరాజుగారి డైలాగ్సు చిత్రానికి జీవం పోశాయి దర్శకత్వం చాలా బాగుంది నటీనటులు ఆయా పాత్రలకు సరిగ్గా సరిపోయారు. సంగీతం బాగుంది 'నందామయా గురుడ నందామయా,' 'శివశివమూర్తివి గణనాథ' పాటలు ప్రేక్షకులను బాగా ఆకర్షించాయి.

'అంతా మనవాళ్లే' 'పెద్దమనుష్యులు' రెంటిలోనూ కథావిధానం ఒక మాదిరిగా ఉన్నప్పటికి పెద్దమనుషులు చిత్రంలో ఒరిజినాలిటీ కనుపిస్తోంది.

అయితే కొన్ని లోపాలు స్ఫురించకపోవు. పరువు ప్రతిష్టలుగల యిల్లాలు శెట్టిగారి భార్య పరాయి మగవానిముందు పాటలు పాడి వెకిలిగా నాట్యం చేయడం; కథాంతంలో నిరపరాధి, నిష్కపటి అయిన పెద్దమనిషి రామదాసుకు కోర్టులో అంత అన్యాయం జరుగుతుంటే ప్రభాకర్ వంటి విద్యావంతుడు వూరుకోవడం వంటివి. పోనీ స్పృహతప్పి ఆస్పత్రిలో ఉన్నాడనుకుందామంటే, ఆ మరునాడు తన తండ్రి మరణశయ్యమీద ఉన్నప్పుడు హాజరవుతాడు. తరువాత యింకో విషయం. ప్రభాకర్‌ను కొట్టిన దొంగలలో ఒకడు పట్టుబడతాడు. వాడేమైనట్టు? కోర్టువారికి అబద్ధాలు చెప్పగల పెద్దమనుష్యుల సాక్ష్యం

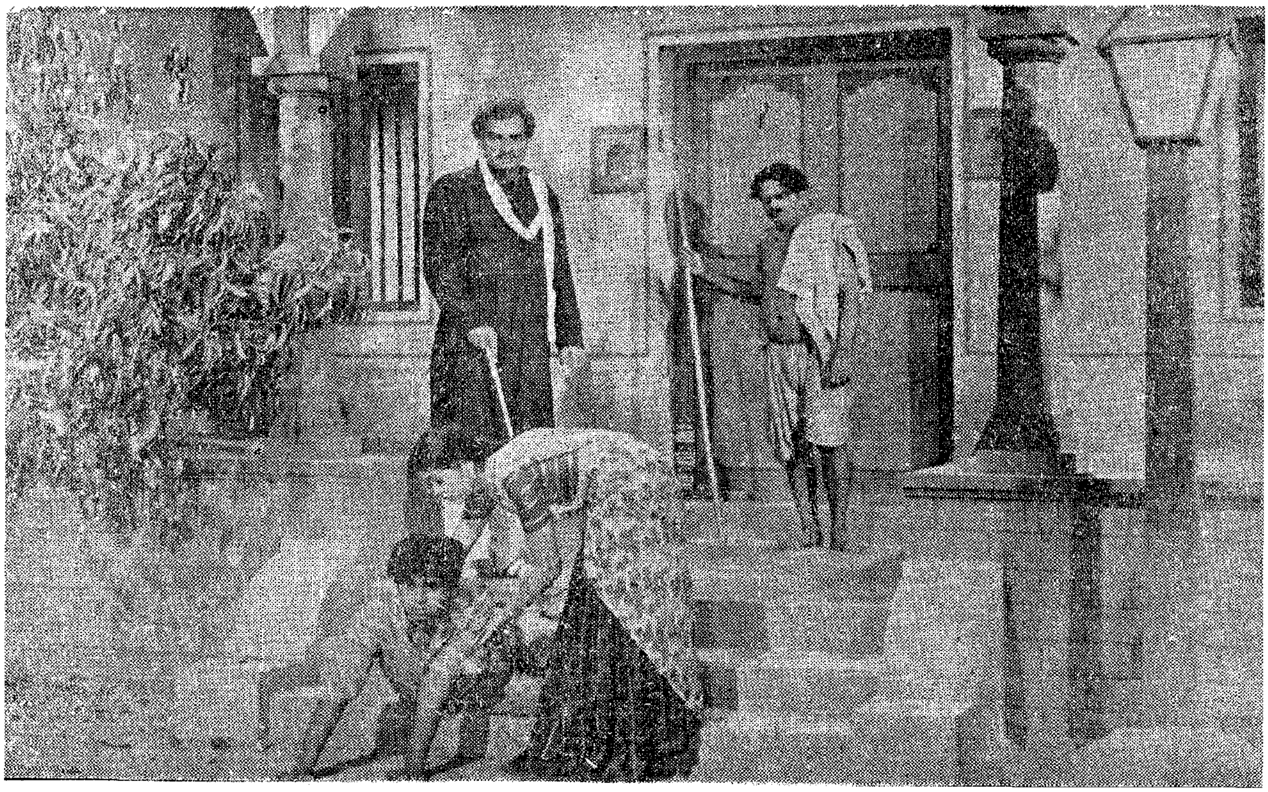
(52-వ పేజీ చూడండి)

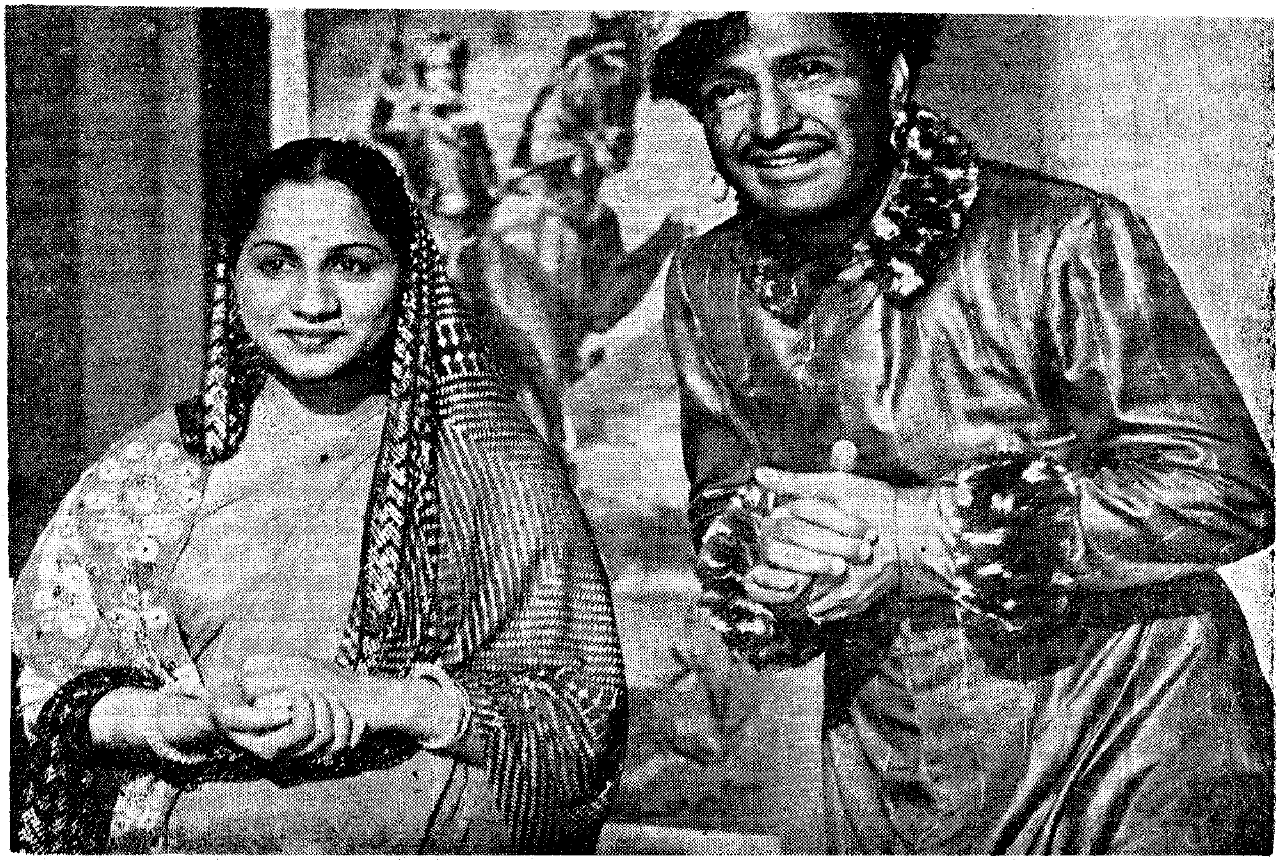


పారమౌంట్ వారి త్రీ-డీ చిత్రం "సంగారీ"లో ఒకదృశ్యం.

★

"పల్లెపడుచు"లో ముక్కామల, కుటుంబరావు, చలం, కృష్ణకుమారి

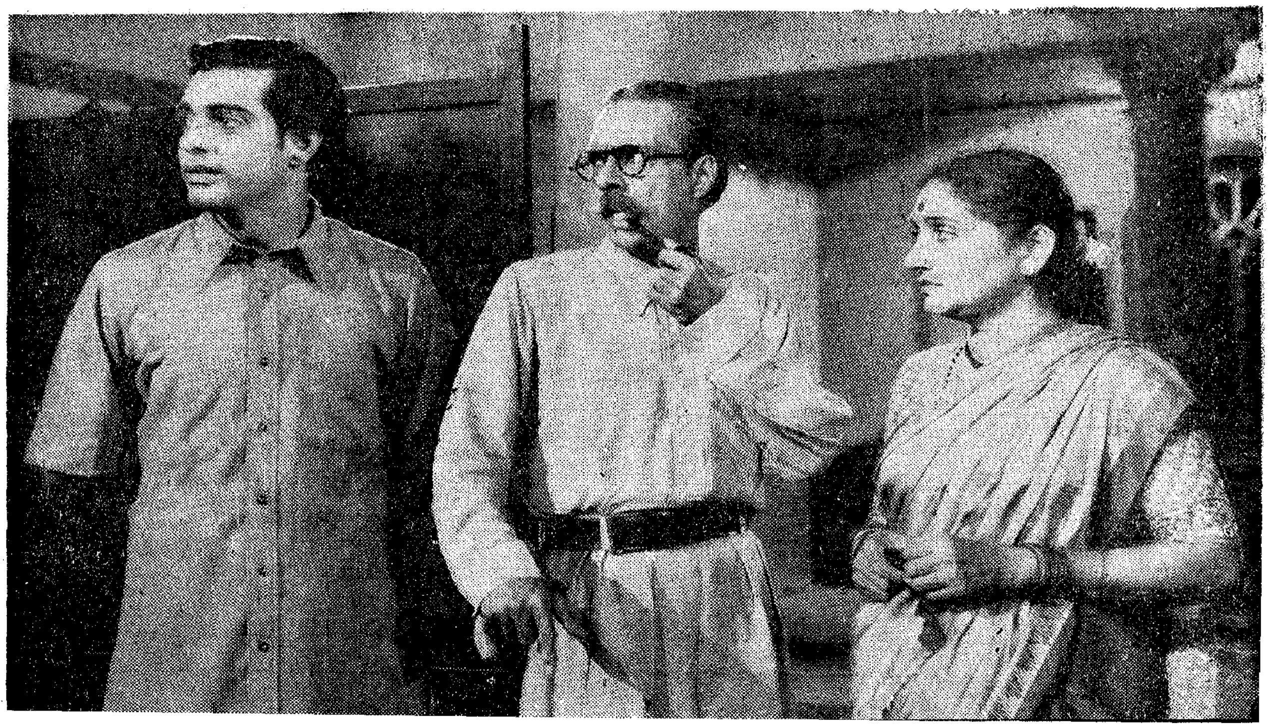




బి. ఏ. సుబ్బారావుగారి "రాజూపేద"లో లక్ష్మీరాజ్యం, ఎన్. టి. రామారావు

★

ఆనందావారి "మేలుకొలుపు"లో శ్రీరాం, సి. ఎస్. ఆర్ , లీల.



తప్పితే నిజం చెప్పగల దొంగ సాక్ష్యం అక్కరలేకా గర్భగుడిలో దూలం కూలటం అంటూ వస్తే గుడి అంతా కూలుతుందిగాని పిస్తా తక్కువ గొయ్యికి సరిపడ కూత్రం కూలదు. నైగ్మలుగారితో తత్తిమ్మా ముగ్గురూ 'మేము ముగ్గురం ముందు వెడుతూ ఉంటాము నీవు అంత్యసందేశం యిచ్చిరా' అన్నట్లుగా వుంది. మొదట హారతులు యిచ్చేటప్పుడు చూపిన గర్భగుడి చాలా చిన్నదిగా వుండి పిక్చరు ఓవర్లీసులు తాగుతూ తవ్వటానికి వచ్చేటప్పటికి చిన్న కాఫీ హోటలంత అయింది. ఈ చిత్రంలోలాగా నూనం ఒక కోర్టుసీను గూడా లేకపోతే [illegible]

గౌరినాథశాస్త్రి, లింగమూర్తి, వంగర, కుటుంబరావులు చాలా బాగా నటించారు. వి. వి. సుబ్బారావు కొన్ని చోట్ల విసగానూ, కొన్ని చోట్ల స్వచ్ఛంగానూ మాట్లాడతాడు. అతడు ఎన్ని పాటలు పాడినా, లేని ఊగుడు శాంతను తెరలేటానికి శరణాలయానికి వచ్చినప్పుడు అతి ఖంగా (పాతి గినట్లు) ఊగిపోతాడు. పిల్లల కలక్టరు పెంటయ్య (జంకారాను) పాత్ర చాలా సకిలిగానూ ఓవర్ గానూ వుంది. రతిమ్మ వేషాలు [illegible] ఈ గిల్లర సన్నివేశాలలో కొన్ని సంభాషణలు చేలవంగా కనిపిస్తాయి.

ప్రతిచిత్రంలోనూ [illegible] కేవలంగా నటించే రేలంగి ఈ చిత్రంలో పాత్రకు సరిపడ చక్కగా నటించాడు.

అసలు గర్భగుడికి [illegible] స్తంభాలంటూ వుండవు కాని చివరి సీనులో గర్భగుడికి స్తంభాలుంటాయి. ఆ స్తంభం అడుగున వున్నాదిలో గౌరీనాథశాస్త్రి ఒక్కడు గడ్డపలుగుతో పెళ్ళగించినంతమాత్రం చేత గుడి కూలిపోదు.

దుష్టగతి [illegible] చేతులలో చిక్కి చీకటి కొట్లులో బంధింపబడిన రేలంగి తప్పించుకొచ్చి, [illegible] పోరుచేసి గుళ్ళో నిధి కోసం తవ్వుతున్న పెద్దమనుష్యులను పట్టుకోవటానికి వచ్చేటప్పటికి వాళ్ళు గోతిలో సమాధిఅయిపోవలసినంత అవసరం ఎందుకో తెలియదు [illegible] గ్రామస్తులతో వచ్చిన రేలంగి వీరందరిని పట్టుకుని కోర్టుకు వప్పజెప్పలేదే (ఎట్లాగూ కోర్టుశాఖ ఇట్లాగు గనుక) ఇంకా గొప్పగుండేది "అంతా మన వాళ్ళే" సినిమాలో [illegible] గా [illegible] గా [illegible] లేక కథ మార్చి యిలా తీసుకుంటారు. కాని పిక్చరు మొదటినుంచీ జాగ్రత్తగా నడుపుకొచ్చినవారు ఇక్కడ కృతకృత్యులు కాలేకపోయారు.

ఇక శ్రీరంజనికి కథతో సంబంధం లేదు. అసలు కథకు ఈమె ఏవిధంగానూ ఉపయోగం కాదు. కాకపోతే, ప్రభాకర్ పక్కన ఒక అమ్మాయి కావాలి కాబట్టి ఆ అమ్మాయిని రామదాసుగారిఅమ్మాయిగా ఏర్పరచి వాళ్ళ వైవాహ్యాలకు ఈవిడకూడా ఒక కారణంగామాత్రం అవకాశంకలిగించుకున్నారు.

సినిమా వార్తలు

అన్నపూర్ణా పిక్చర్సు వారు "దొంగ రాముడు" చిత్రం షూటింగ్ వచ్చేనెలలో ప్రారంభించబోతున్నారు. ఈ నెలలో రికార్డింగ్ ప్రారంభిస్తున్నారు. కె. వి. రెడ్డిగారు డైరెక్టు చేయనున్న ఈ చిత్రంలో నాగేశ్వరరావు, సావిత్రి ముఖ్య పాత్రలు ధరిస్తున్నారు. పముద్రాలవారు పాటలు, నరసరాజుగారు మాటలు వ్రాస్తున్నారు. సంగీతం పెండ్యాల ఫొటోగ్రఫీ ఆది ఇరానీ. స్టూడియో వాహినీ.

*　　*　　*

బెంగాలీ ఫిలిమ్ డైరెక్టరు పశుపతి ఛటర్జీ అఖిలభారత సినీ టెక్నిషియన్ల సంఘానికి అధ్యక్షుడుగా 1954-55 సంవత్సరానికి ఎన్నుకోబడ్డారని ప్రధాన కార్యదర్శి ఎస్. కృష్ణస్వామిగారు తెలియజేస్తున్నారు. ఈ సంఘం మూడవ సమావేశం బొంబాయిలో మే 15, 16వ తేదీలలో జరుగనున్నది. ఆ సందర్భంలో 1953వ సంవత్సరంలో ఫొటోగ్రఫీ, అభ్యుదయకరమైన స్క్రిప్టు, సౌండ్ రికార్డింగ్, ప్రోసెసింగ్, సంగీతి, కళాదర్శకత్వాలు - వీటిలో ఉత్తములని నిర్ణయింపబడిన వారికి బహుమతులు కూడా ఇవ్వబడతాయి.

*　　*　　*

ఈ సంవత్సరం కానిస్ నగరంలో జరిగిన అంతర్జాతీయ చలన చిత్రోత్సవంలో భారతీయ చిత్రం "దో బిఘా జమీన్"కు ఒకబహుమతి వచ్చింది. ఉత్తమ బహుమతిని

రచయితలకు మనవి

మాకు కథలు, గేయాలు, చిత్రాలు, ఫొటోలు పంపేవారు ఈ క్రింది అంశాలను గమనించ ప్రార్థన.

ప్రచురించని వానిని తిప్పిపంపగోరే వారు బుక్ పోస్టుకు అవసరమైన స్టాంపులను, రచనలూ, చిత్రాలూ, ఫొటోలతోనే చేర్చిపంపాలి.

బుక్ పోస్టుకు అణా స్టాంపుకు తక్కువ కాకుండా పంపాలి.

రచనలను కాయితానికి ఒకే వైపున సిరాతో వ్రాసిపంపాలి

ఫొటోలు కనీసం కార్డు సైజులో వుండాలి. నెగటివ్ లు స్వీకరించబడవు

చిత్రాలు ఇండియన్ ఇంకుతో వేసిపంపాలి. రంగుల చిత్రాలు స్వీకరించబడవు.

ప్రచురణ విషయాన్ని వెంటనే తెలియచెయ్యడం కష్టం

నిరాకరించబడిన రచనలను తిప్పి పంపడానికి మాకు కనీసం ఒక మాసమైనా వ్యవధి అవసరం. ఫొటోలు, చిత్రాల విషయంలో యింకా ఎక్కువ వ్యవధి కావలసివుంటుంది.

ప్రచురించే వానిని గురించి ప్రచురించే ముందు మాత్రమే తెలియపరచగలము.

మాకు పంపిన రచనలను, ఫొటోలను, చిత్రాలను గురించి మా కార్యాలయం నుంచి ఎవ్విధమైన సమాచారమూ అందనిదే, వాటి ప్రతులను యితర పత్రికలకు పంపవద్దని ప్రార్థన

రచయితలూ, చిత్రకారులూ, సహృదయంతో సహకరించగలరని విశ్వసిస్తున్నాము.

—సంపాదకుడు.

(గ్రాండ్ ప్రైజ్) జపానీస్ చిత్రం "జిగోకూమాన్" (నరకద్వారం) సంపాదించుకుంది.

పోలిష్, స్వీడిష్, రష్యన్, బ్రిటిష్, అమెరికన్ చిత్రాలకు కూడా మిగతా బహుమతులు వచ్చాయి. బహుమతి పొందిన హాలీవుడ్ చిత్రంపేరు *From here to eternity.*

* * *

భారతప్రభుత్వంవారి ఫిల్ముశాఖ తయారు చేసే డాక్యుమెంటరీలను, వార్తాచిత్రాలను ముందుగా చూసి అవసరమైన సూచనలిచ్చేందుకు ఒక సలహా సంఘం నియమించబడింది. లీలావతీ మున్షీ, వి. శాంతారాం, కె ఎమ్ మోడీ, లీలా జోగ్ మొదలైనవారు ఇందులో సభ్యులు. అధ్యక్షుడు సెన్సారు బోర్డు అధ్యక్షుడైన సి. ఎమ్. అగర్వాలా.

* * *

ప్రేమ్‌నాథ్ నిర్మించిన గేవా కలర్ చిత్రం "ప్రిజనర్ ఆఫ్ గోల్కొండ" సెన్సార్ చిక్కుల్లో పడింది. భారత ప్రభుత్వ సమాచార, బ్రాడ్‌కాస్టింగ్ శాఖవారు ఈచిత్రాన్ని ఆమోదించలేదు. బ్రిటిష్ పరిపాలనరోజుల్లో దేశస్వాతంత్ర్యంకోసం జరిగిన పోరాటం వాతావరణంగా తీసుకొని ఈ చిత్రంలో కథ రచించబడినది. ఆ పోరాటంలో ప్రజలు వహించినపాత్రకు ప్రాధాన్యం ఇవ్వకుండా, 'ప్రజలను కించపరుస్తున్నట్లు ఉన్నదని ఆ చిత్రాన్ని ప్రభుత్వంవారు ఆమోదించలేదట. కొన్ని లక్షలు ఖర్చుపెట్టి నిర్మించిన ఈ చిత్రాన్ని ప్రభుత్వం మూలమట్టంగా తిరస్కరించడం చాలా అన్యాయం. ★

గ్రంథస్వీకారము

పరిశోధన

తిరుమల రామచంద్రగారి సంపాదకత్వాన సరికొత్తగా మద్రాసునుంచి వెలువడుతున్న సారస్వత ద్విమాసపత్రిక 'పరిశోధన' ప్రథమ సంచిక మా కార్యాలయానికి చేరింది. చరిత్ర కెక్కని చరితార్థులు, ఇతిహాసం, రంగభూమి, పదాల పుట్టుపూర్వోత్తరాలు, సాహిత్య మీమాంస, సంఘం - సాహిత్యం మొదలుగాగల అంశాలపై శ్రీమతి బాణగిరి రాజమ్మ, కట్టి సాంబమూర్తిశాస్త్రి, సార్ల వెంకటేశ్వరరావు, నిడదవోలు వెంకటరావు, కోరాడ రామకృష్ణయ్య, పుట్టపర్తి నారాయణాచార్యులుగార్లు తదితర ప్రముఖులు వ్రాసిన వ్యాసాలు వున్నాయి. విడిప్రతి వెల పన్నెండు అణాలు. సంవత్సర చందా ఆరు రూపాయలు. ప్రాప్తిస్థానం: భాషాసేవక సమితి, 2/583 హైక్రాఫ్ట్స్ రోడ్, మద్రాసు-5.

ఆత్మకథ

(ఒకానొక కుక్కపిల్లయొక్క) ఆత్మకథను ఆలూరి భుజంగరావుగారు పిల్లకోసం ఒక చిన్న నవలగా రాశారు. దీనిని తెలుగు బాలరచయితల సంఘంవారు ప్రచురించారు. వెల రూపాయి. ప్రతులకు సాహితీ కేంద్రం, మారీసుపేట, తెనాలి ★

విజ్ఞానవీధులు

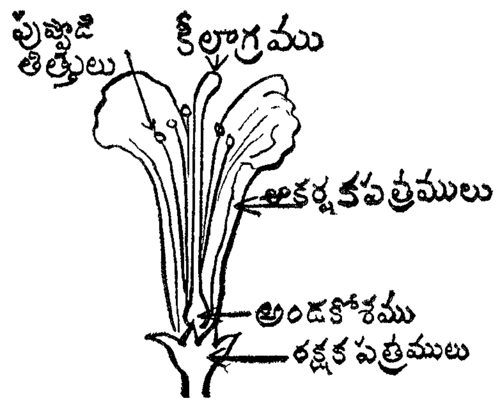
"డాక్టర్"

181. చెట్లలో లింగభేదము

విత్తనాలన్నీ ఒకే చెట్టువి కదా? కొన్ని విత్తనాలవల్ల పోతుచెట్లు, కొన్నిటివల్ల ఆడచెట్లూ పుట్టడానికి కారణమేమిటి? అంటున్నారు ఒకరు

దీనికి సూక్ష్మముగా జవాబు చెప్పాలంటే, జంతువులలోనూ, పిట్టలలోనూ జరిగే విధముగానే అనాలి. అయితే అలాగ ఇంకా పూర్తిగా తెలియరాని సంగతిని గురించి పక్కదాటు జవాబు చెప్పడంకంటె ఈ లింగభేదాన్ని గురించి తెలిసినంత చెప్పడమే మంచిది.

ప్రతీ పూవులోనూ సాధారణముగా రక్షకపత్రములూ, ఆకర్షక పత్రములూ, కింజల్కములూ, కీలమూ అనే భాగాలుంటాయి. కీలమునకు అడుగున అండాశయ ముంటుంది. ఇదీ కీలమూ స్త్రీభాగము.



కింజల్కములకు చివరనున్న పుప్పొడి తిత్తులలోని పుప్పొడి పుంభాగము; కింజల్కమే పుంభాగము అందాము.

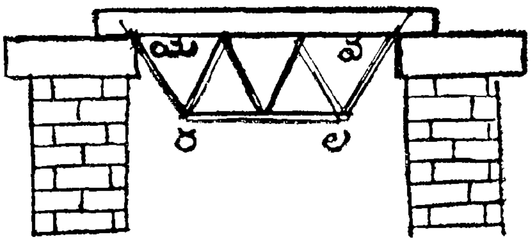
ప్రకృతిలో ఒక పువ్వు తన స్వంత పుప్పొడివల్ల పరాగ సంపర్కము పొందడము నిషేధము. అందుకని స్త్రీ భాగమైన కీలాగ్రము పొడవుగా ఎదిగి, ఆ పూవు యొక్క పుప్పొడి తిత్తులనుండి పుప్పొడి ఆ పూవునకే అందకుండా చెయ్యడమూ, అండాశయమూ, పుప్పొడి తిత్తులూ ఒకేసారి పక్వదశకు రాకపోడమూ, కొన్ని పువ్వులలో అండాశయము లోపించిపోయి మగపూవులే ప్రత్యేకముగా విడిపోవడమూ జరుగుతుంది. పొట్లపూలూ, బీరపూలూ, దొండపూలూ, గుమ్మడిపూలూ, ఆనపపూలూ పరిశీలించండి. వాటిలో కొన్ని పిందెతోనే పుట్టినట్టుగా కనపడతాయి. మరి కొన్ని పిందెలేని పూలుగా కనపడతాయి. పిందెతోనే పుట్టిన పూలే కాయలౌతాయి. తక్కినవి పోతుపూలు, పిందెలవవు. రెండో రకపు పూవులయొక్క ఆకర్షక పత్రముల నడుమ కాక వాటికి దిగువనవున్న అండాశయాన్నే మనము పిందె అనుకుని ఆ పూలు పిందెతోనే పుట్టుననుకొంటున్నాము. అది పిందె కాదు. దాఖలాకోసము పువ్వు విడవకుండా ఈపిందె (అని మనమనుకునే అండాశయాన్ని) మాత్రమే మిగిల్చి దానిపైనున్న పూభాగములను చిక్కవేసిన తైతేఆ "పిందె" (పరాగము అందకపోవడమువల్ల) మరి ఎదగదు; దీనిని శాస్త్రపరిభాషలో 'అధోస్థిత అండాశయ' మంటారు. ఈ పొదులలో ఈ రకంగా పోతుపూలు విడిపోవడములో మొక్కలలో లింగభేద విభేదము కనబడుతుంది. అంటే స్త్రీ పుష్పములూ పుంపుష్పములూ అని విడిపోడము కనబడుతుంది. తాటి, బొప్పాయి మొక్కలలో ఈభేదము ఇంకా దూరమై పోతుతాళ్లు, అనగా పుప్పొడినే తయారుచేసి గాలిలోకి వెదజల్లే చెట్లూ, కాయలనుకాచే ఆడచెట్లూ అ రెండుగా విడిపోతున్నాయి.

ఇలాగ అనడమువల్ల స్వపరాగ సంపర్కమువల్ల వృద్ధిఅయే చెట్లు లేనేలేవనుకోరాదు. ఆమడకొండ మొక్కలలో పూలు భూగర్భములోని కొండానికి పుట్టి భూమిలోనే పెరుగుతాయి. అయితే పూలకు రెండుగట్టి డిప్పలు మూతపెట్టినట్టుండి, పూలను రక్షిస్తాయి. ఈ పూలు స్వపరాగ సంపర్కమువల్లనే ఫలిస్తాయి. అయితే ఈ రకపు మొక్కలు బహు తక్కువ, కనక పరపరాగ సంపర్కావసరముతో లింగవిభేదము చక్కగా ఏర్పడడమే సృష్టిన్యాయమనవచ్చు పొద్దుతిరుగుడు పూవులో కీలము పొడవుగావుండి, పూవుగాని పరపరాగ సంపర్కమువల్ల ఫలించకపోతే, వంగి స్వపరాగ సంపర్కమువల్ల ఫలింపజేస్తుంది. ఆర్కిడిసు అనే జాతిపూలు పరపరాగ సంపర్కము జరగకపోతే మాడిపోతాయి గాని ఫలించవు! అంటే సృష్టి లింగవిభేదము జరిగే వైపే సాగిపోతోంది అన్నమాట.

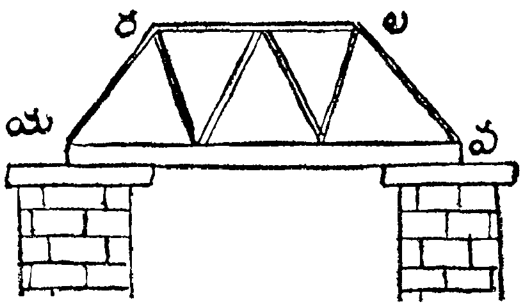
లింగవిభేదానికి కారణము ప్రత్యేక హార్మోనులనడముకంటె ఎక్కువ చెప్పలేము. ఈ విషయములో ఇంకా పరిశోధన జరగాలి.

చిత్రప్రశ్నలకు జవాబులు

—వంతెనలకు అల్లికలు దూలములకు క్రిందివైపు విన్నకువలెనూ, దూలములకు మీద కృష్ణకువలెనూ ఉంటాయి. ఈ అల్లికలవల్ల వంతెనమీద పోయే రైలు బరువుని అల్లికలోని దూలాలకి పంచగలగడమే లాభము. క్రిందివైపు అల్లికలకీ పై అల్లికల రిపేరు చేసే సౌకర్యములో తేడావుంది. వంతెన క్రిందనుంచి పడవలు వెళ్ళవలసి వస్తే వాటికి కావలసిన కాళీలో తేడా వుంది. ఇంతేమాత్రమే కాదు. క్రిందివైపు అల్లికలో రైలు బరువు 'యరలవ' అనే దూలానికి అడ్డు కమ్ముల వల్ల అందాలి. అంటే ఈ కమ్ములు 'యరలవ'ని కిందికి నొక్కాలి. 'యరలవ' ఈ ఒత్తిడిని నిరోధిస్తుంది. అంటే పై దూలాలమీద సాగిపోయే రైలు బరువుని తాను కొంత భరిస్తుంది. అయితే అడ్డు కమ్ములు 'యరలవ'ని నొక్కడములో వంగుతాయి.



ఇక, మీదివైపు అల్లికలో రైలు బరువు అడ్డ కమ్ములను లాగడమువల్ల 'యరలవ'కి అందిస్తుంది. లాగుడుని నిరోధించే శక్తి ఎక్కువ ఇనప బద్దీకి వంపుని నిరోధించే శక్తి కన్న. కనక ఈ రోజుల్లో వంతెనలు పై అల్లికలతో చేయబడడము మామూలు.



—వేళ్ళ మెటికలు ఎలా విరుగుతాయో నాకే సరైన సమాధానము లేదు. ఈ సిద్ధాంతం చెప్తారు వినండి. కీళ్ళవద్ద రెండు ఎముకలని కలిపి బంధించే నరాలకి తోడు రెండు ఎముకలకీ రాపిడి ఎక్కువగా ఉండకుండా చెయ్యడానికి చిక్కని ద్రవము చిన్న సంచిలో ఉంటుందట. మెటిక విరవడానికి నొక్కినప్పుడు ఈ ద్రవము ఒక వైపు నించి ఇంకొక వైపుకు పోయలిగించి, అలాగ వెళ్ళి, ఒక ఎముకని (తాను చిక్కనిది కనక) వెనక్కి తోస్తే ఈ ఎముక రెండోదానికి తాకి టక్కుమంటుంది. కొందరు చిటిక వేసినప్పుడు మధ్యవేలుని బొటనవేలు పట్టిఉంచి వదిలేస్తుంది. అది బొటనవ్రేలి మొదటికి తగిలి చప్పుడౌతుంది. మెటిక విరిగినప్పుడు ఈ పట్టిఉంచే పనిని ఆ ద్రవము చేస్తోందేమో అంటాను శ్రీరామచంద్రరావుగారూ.

—'సోమ వార' పుక్కిటిపురాణము కాని సోదా చేసినవారు లేరు. అదే సోము సగబెట్ట తిరుగుతూన్నట్టు ఎవరూ దాఖలా చూడలేదు.

—శరీరానికి కారము అవసరము లేదు. పాశ్చాత్యులు కారము తినరు. వారు మన కన్నా ఆరోగ్యవంతులూ, బలవంతులూ, దీర్ఘాయుష్కులూ కూడాను.

—పెరళ్ళలో పుట్టే 'పాస్తములు' కుక్కగొడుగుల జాతి, కుక్కలు కొవ్వు అవి కుళ్ళిన జీవపదార్థాలపై పుట్టే పెరుగుడు. వాటి రసము విషమూ, మత్తూ కాదు. చెల్లరసానికి భిన్నమై ఎర్రగా ఉన్న కారణముచేత ఆ పేరు పెట్టారు. కాని అనుగుణాలో తప్ప వాటికి శుభాశుభాలతో సంబంధము లేదు. అయితే సామాన్యులు కొంత పోవటంవల్ల కొన్ని ఏదో అశుభము అంటగట్టారు.

—వేడి పెట్టిన ద్రవాలు పలచనౌతాయి. అంటే త్వరగా ప్రవహిస్తాయి, బిందువు త్వరగా జారతాయి. ఎండలో కూర్చుని రాస్తే పెన్నులో సిరా త్వరగా జారదా మరి?

—గాలిలో ఒకభాగము ఆక్సిజనూ 4 భాగాలు నత్రజని ఉంటాయి. ఈ గాలిని పీల్చినప్పుడు ఆక్సిజను ఊపిరితిత్తుల నెత్తురు కాలువలలోని నెత్తురులోని మలినాలతో చేరి, వాటిని మందముగా దహిస్తుంది. ఆక్సిజనుకంటె జోరు ఎక్కువ కాకుండా నత్రజని కాస్తుంది. అత్యంతంగా ఆక్సిజను పీలిస్తే ఈ "దహనము" జోరై ఊపిరితిత్తులని హానిచేస్తుంది. అయితే శ్వాసరోగులకి ఆక్సిజను గొట్టాలు ముక్కులో పెడుతుంటారు. నిజమే. వారు బలహీనతవల్ల కావలసినంత గాలిని పీల్చలేరు. కనక పీల్చినంతలో వారి నెత్తురు శుభ్రపరచగలంత ఆక్సిజనూ వారికి అందటానికి ఈ గొట్టాలు పెడతారు. ఉన్నత శిఖరాలు ఎక్కేవారూ ఇలాగే ఆక్సిజను వెంటతెస్తారు. శిఖరాల మీద గాలి పలచన. కనక కావలసినంత ఆక్సిజనీ అందడానికి ప్రతిసారి కంటాలుపడి గాఢంగా పీల్చాలి. ఆక్సిజను గొట్టాలుంటే ఈ అవస్థ లేదు ★

పుస్తకం పోయింది

(43-వ పేజీ తరువాయి)

కడకు నవ్వే మింగేలా చూస్తారు కని వేధవలు.

తల్లి : (పిల్లలతో) ఎందుకు తీస్తార్రా వాడి పుస్తకాలూ? ఎక్కడ పెట్టారమ్మా? తెచ్చిచ్చెయ్యండి. అది మంచికూడా కాదట.

పిల్లలు (ఏడుస్తూ) మేం తియ్యలేదమ్మా. మేం ఆడుకుంటూ కూర్చున్నాం. ఆ టేబిల్ దగ్గరకే వెళ్ళ లేదు.

తల్లి : (కోపంతో) వాళ్ళెందుకు తీస్తార్రా, తెలియదని చెబుతుంటేనూ. ఎక్కడ పారేసుకున్నావో, నీ తెలివితక్కువకి వాళ్ళ మీదాగ సాగబడుతున్నావ్. నిదానంగా వెతుకు రాగా నీ పుస్తకాలు, ఆ గదిలో గాని ఏమన్నా పెట్టావేమో. ఆ టేబిల్ చూడూ. ఆ పుస్తకాల్లో ఎక్కడ కలిసిపోయిందో. రెండు కళ్ళూ తెరిచి నిదానంగా చూడు అక్కడే వుంటుంది.

సీత : (చికాగ్గా) రెండు కళ్ళూ కాదు, వెయ్యి కళ్ళతో చూసినా కనపడటం లేదు. ఉంటేనా, కనబడ్డానికి. టేబిల్ పైనా లేదు,

☆ పుస్తకం పోయింది ★

లోపలా లేదు. పెట్టెలోనూ లేదు. వాడివద్దనుండి తీసుకున్నదీ మరి నాకు బాగా జ్ఞాపకముంది. మరె క్కడ పోయిందని? వాడి కీ రోజు యిస్తానని ప్రామిస్ చేశాను. ముక్కుతో ఏడుస్తాడు యివ్వకుంటే. ఎక్కడ పోయిందో యేమో. అబ్బా కష్టమయిపోయింది. ఇంక అర్ధగంటే వుంది. నాకు కంచంవేసి త్వరగా వడ్డించు నీకు పుణ్యముంటుంది. నే స్నానంచేసి వస్తా నిముషంలో. (వెళ్లుతాడు తొందర, చీకాకులతో)

* * *

[కాలేజీలో క్లాసు బయట విద్యార్థులు నిలబడి వుంటారు. కొందరు లోపల కూర్చునివుంటారు. ఇంకా బెల్ కొట్టడానికి ఐదు నిమిషాలుంది. గోపి తొందర తొందరగా వస్తాడు.]

మోహన్ : (పోతున్న వాడ్ని ఆపుతూ) హాలో గోపీ. చాలా తొందరగా వస్తున్నావ్. ఏం మొహం అల్లా వుంది. పుస్తకం రాత్రంతా నూరి తాగినట్లుంది. ఏదీ పుస్తకం తెచ్చావా, తెస్తానన్నావ్?

గో : (తడబడుతూ) సారీ బ్రదర్. రాత్రి చదవడానికే కాలేదు. అట్టె పెట్టేశాను. వెరీ సారీ, నీ కీ రోజు యిస్తానన్నాను. కాలేజీకి లేటవుతుందన్న తొందరలో రెండు మెతుకులు ఆదరాబాదరా తిని బయటపడేదాంట్లో దాని సంగతే మరచిపోయా. రేపు తప్పక తెచ్చిస్తాను. (వెళ్ళబోతాడు.)

మో : (ఆపుతూ) పోనీలే వోయ్. నాదగ్గర నోట్సు వుందిలే. ఇంకో రెండు రోజులు పెట్టుకున్నా ఫర్వాలేదు. నిలబడు. మీ ఫ్రెండ్ శ్యాం కూడా యింకా రాలేదు. లోనికి వెళ్లి యేంచేస్తా వప్పుడే. నిలబడు వెళ్లుదాం.

గో : (కొంచెం తెరపిగా నిలబడతాడు భారంగావూపిరిపీలుస్తూ) శ్యాం యింకా రాలేదు. లోపల వెళ్లి కూర్చుందాం పద. తొందరగా రావటంలో చెమటపోస్తోంది వెధవ వొండకు.

మో : చల్లగా చింత చెట్టుకింద నిలబడితే ఎంత అలసటన్నా తీరుతుందిలే. గంట కాగానే వెళ్లొచ్చు. అదుగో శ్యాంకూడా వచ్చాడు.

శ్యాం : (ప్రవేశిస్తూ) హాల్లో మోహాన్. హాల్లో గోపీ. ఏం బయట నిలబడ్డారు. యింకా యింగ్లీషు లెక్చరర్ రాలేదా?

మో : ఇంకా బెల్లే కాలేదు. అందుచేత నిలబడ్డాము.

శ్యాం : (పుస్తకం తీస్తూ) మరిచా గోపీ. ఇదుగో. నిన్న నీవు యింటికిపోతూ యీపుస్తకం చూడ్డానికిచ్చినవాడివి, అట్టే వెళ్లిపోయావు తీసుకోకుండానే. నేనూ మాటల్లోమరచిపోయాను ఇవ్వడం. మోహన్, నీ పుస్తకం రేపిస్తాడు లేవోయ్. పాపం నిన్న వాడు తీసుకునేపోలేదు. ఏం చదువుతాడు?

మో : ఒరిసి! ఇంతసేపూ చదవటానికి పడలేదని, మరచిపోయానని చెప్పా విందుకేనా? ఏదో యికనన్నా కాస్త భద్రంగా తీసుకుపోయి చదువుకొనితీసుకురా. ఈరోజులా చెయ్యకు. (మోహాన్, శ్యాంలు నవ్వుకుంటారు)

గో : (వేలుకరుచుకుని) అరెరె. మరిచేపోయానురా. నీ కిచ్చినట్టు. దానికోసం పెద్దసీన్ అయ్యింది.

శ్యాం : అంతా తెలుసులే నీ గొప్ప. వొస్తూవొస్తూ మీయింటికెళ్లా వొస్తావేమోనని. మీఅమ్మ అంతా చెప్పింది. నీ మతిమరుపులో పుస్తకం ఎవరికో యిచ్చి పాపం చికాకురని నోరులేని ఆ కుర్రకుంకల్ని పట్టుకు తన్నావట. గొప్ప వీరుడివేనోయ్. మంచి స్నేహితుడివిరా బ్రదర్. గర్వపడాలి మేము.

[గంట మ్రోగుతుంది. అందరూ లోనికి పోతారు.]

★

టీచరు: అరే! గోపాల్ బోర్డు చెరపరా.

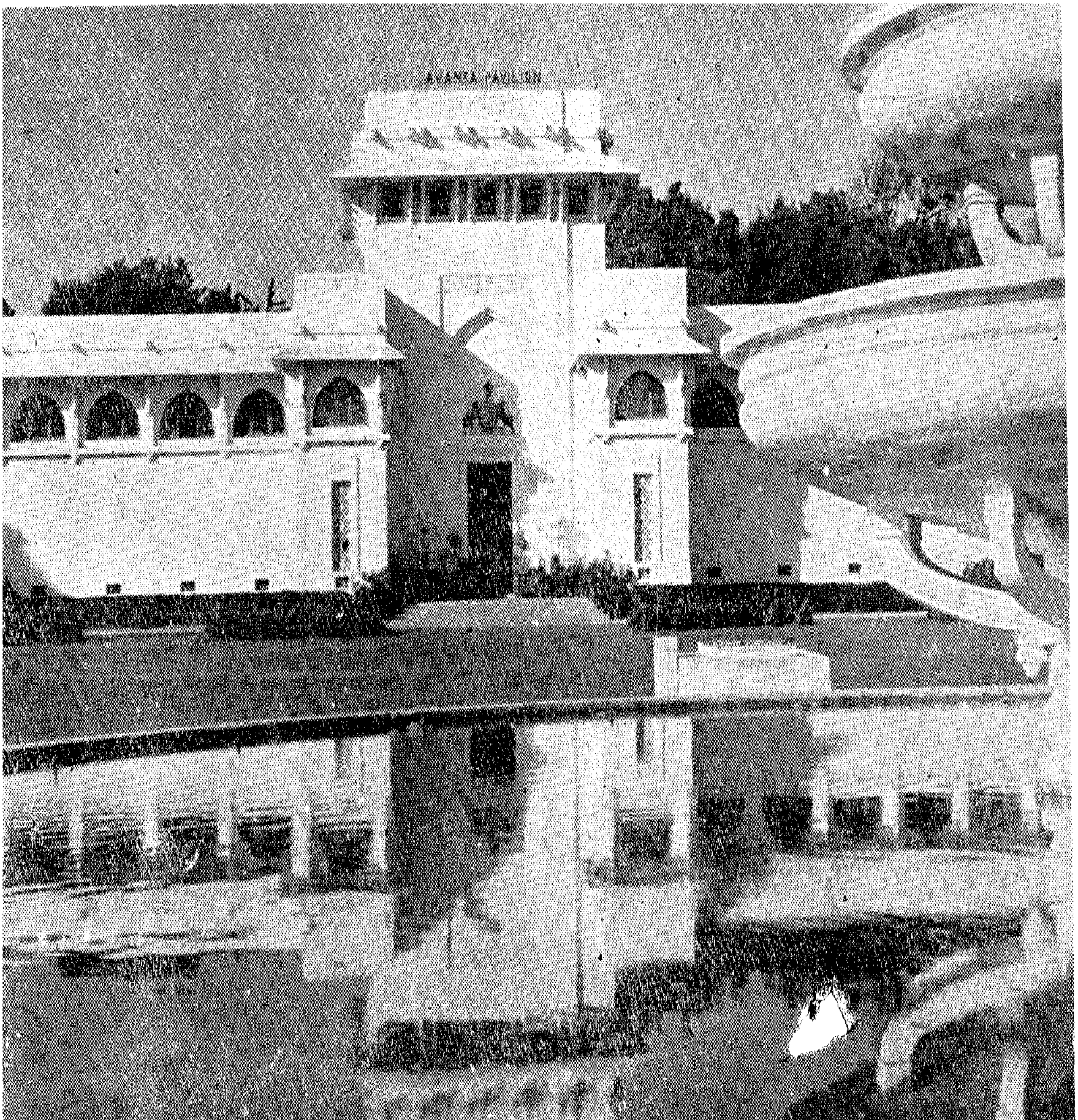
గో : నేను చెరపనుసార్!

టీ: ఎందుకనిరా?

గో: నిన్ననే కదండిసార్, చెప్పింది మీరు. చెరపకురా చెడెదవు. అని.

—జి. సత్యనారాయణ, పాన్నకల్లు.

Edited, Printed & Published by S. Sambhu Prasad at the Andhra Patrika Press, 7, Thambu Chetty St, Madras



హైద్రాబాద్ పబ్లిక్ గార్డెన్స్‌లో అజంతా పెవిలియన్

—ఫోటో : లక్ష్మణ్.

"[illegible] ఐదు ఏండ్లు! నూత్న నిర్మాణానికి, అభివృద్ధికర పనులకు
తగు సమయం . దాని ఫలితం, నా పాప ఆరోగ్యంగా వుండగలదు. ఉచితంగా
చదువుకునే అవకాశం. నాది అనేందుకు ఒక ఇల్లు,
నా సంసారానికి భద్రత.. అంతా మన కష్టార్జితమే ననుకోండి!"

పంచవర్ష ప్రణాళికలో ఖర్చుచేయు ద్రవ్యములో పాతికభాగం,
ప్రజల సౌకర్యాలను హెచ్చించి, నానారీతుల వృద్ధిచేయుటకు
ఉపయోగించెదరు. జీవిత స్థాయిని హెచ్చుచేయుటకు, **13,000** డాక్టర్లను,
20,000 నర్సులను మరియు మంత్రసానులను తరిఫీదు చేయుటకు
425 కోట్ల రూపాయలు ఖర్చు చేయబడును. **1956** సం॥ నాటికి
ఆరేండ్లు మీరిన పిల్లల చదువునకై **2,02,142** ప్రాథమిక పాఠశాలలు కట్టబడును.
ఇట్లు, దూరపు దృష్టితో చేయు ఈ కల్పన మన భవిష్యత్తును
ఆశాపూరితముగా చేయగల దృఢ విశ్వాసమును తెలియజేయుచున్నది. ఇదే...

భవిష్యత్తుకు మన ప్రమాణము

ఎన్నో వేల టన్నుల ఉక్కు ఈ ప్రణాళిక నందలి వివిధ కార్యక్రమములను అమలుపరచుట కవసరము. ఇటులనే [illegible]ములుగా ఉక్కు మనదేశము, ప్రజల భావి సౌభాగ్యం, విశ్వ[illegible]లకు పునాది వేయుచున్నది.



ది టాటా ఐరన్ అండ్ స్టీల్
కంపెనీ లిమిటెడ్